

QUADERNS D'ESTUDI

N.º 45

BARCELONA, OCT. - NOV. - DESEMBRE 1920

VOL. XII

*SOBRE L'EDUCACIÓ MORAL I RELIGIOSA.** — Es parla generalment d'educació moral i d'educació religiosa fins per als infants petits, i jo mateixa en la meua breu experiència, he rebut moltes observacions d'aquesta mena de les famílies dels infants i dels conreadors de la Pedagogia. Recordo, per exemple, que quan dirigia la Casa dei Bambini en el barri de Sant Llorenç (Roma), on els infants no podien trobar un ambient favorable a llur desplegament moral, se'm tirava en cara que no procurés portar una llum a l'ànima dels infants; i quan jo preguntava de quina manera ho hauria pogut fer, m'era respost que hauria pogut fer-se amb recontes morals per una part, i religiosos per altra.

Donar als infants per a l'educació moral *exemples*, sia amb contarelles, sia amb la vida de les persones que els rodegen, és interpretar l'educació moral i religiosa tal com s'interpreten comunament totes les altres qüestions de l'educació; és a dir, suposar que l'infant pot ésser il·luminat per nosaltres amb la paraula, i que després, si ell vol, pot seguir el nostre consell en la pràctica. El meu mètode d'educació, però, no porta aquest adreç: jo no contemplo l'infant davant meu com un ésser que es pugui guiar tan simplement, que es pugui il·luminar amb la paraula; sinó que el considero com un ésser que té dintre de si forces sobre les quals jo no tinc cap poder fora del d'ajudar-les a desplegar-se. Per aquesta raó, l'educació dels infants en el meu mètode consisteix tota ella en un procés d'auto-educació de les activitats interiors, comprnent-hi la voluntat.

* Conferència donada en el Curs Internacional Montessori celebrat a Roma l'any 1914.

Jo concebo l'educació moral en la mateixa línia : i trobo una gran analogia entre allò que hauria d'ésser l'educació moral i allò que és l'educació intel·lectual en el meu mètode.

Quan jo he parlat de l'educació intel·lectual, hem vist el material que és ofert pels sentits a les construccions de la intel·ligència i hem considerat també una «sensibilitat de plaer i de dolor» que acompanya les sensacions i que està en relació, ja amb la intensitat de l'estímul, ja amb la naturalesa de la persona que el reb. Aquesta «sensibilitat» va afinant-se amb el progrés de l'educació : nosaltres tenim la possibilitat de percebre cada volta més i millor tot allò que en el món extern està en harmonia amb el «bé» dels nostres sentits; talment, que un triomf estètic s'uneix al triomf intel·lectual, i tots dos avancen a base de l'afinament dels sentits.

Però aquesta «sensibilitat dels sentits» no és l'única font de gaudi o de dolor que tenim nosaltres. Existeix en allò que nosaltres considerem el *camp moral* una altra forma de sensibilitat que voldria posar de relleu com a absolutament fonamental per l'educació moral, de la mateixa manera que en l'educació intel·lectual és absolutament fonamental l'educació dels sentits : això és, la sensibilitat respecte de qualque cosa que és judicada per nosaltres com a bona o dolenta. Però el judici que fem amb la intel·ligència, raonant i volent judicar en aquests casos, és precedit per una especial «sensació interna» : un «sentit» de joia, de pau i de tranquil·litat en certs moments, i la manca de pau i de joia interna, i el remordiment, en certs altres.

Amb la paraula «consciència», mercès a la generalització que n'han fet avui els psicòlegs, se significa el fet d'advertir qualsevol fenomen que s'esdevé dintre de nosaltres; en canvi, aquesta paraula és delimitada pels moralistes religiosos a aquella espècie d'orgue sensorial, si volem dir-ho així, intern, *sine materia*, que ens fa tenir aquelles sensacions de plaer i de dolor en relació amb el bé i amb el mal. Podria dir-se que així com la llum i la fosc, una nota estrident i una nota harmoniosa, fereixen de manera completament oposada els nostres orgues externs del sentit, així

hi ha fets i accions que impressionen aquesta *consciència* nostra determinant *sensacions* oposades.

Mantenir viu, afinar aquest poder de sentir el bé i el mal, heu's-aquí la base fonamental de l'educació moral.

Veiem avui en la societat certs individus, tal vegada elevats intel·lectualment, que parlen de moral i que, no obstant, tenen evidentment una tal manca de «sensibilitat moral», que fan pensar en aquelles persones que poden sentir el grinyol d'una roda de tramvia sense commoure's, o que davant d'un dibuix molt mal fet queden dubtosos sobre el judici que han de donar.

Com se fa per educar aquest «sentit»? Afronem aquest problema; però afirmem mentrestant que existeix un problema: així serem lliberats de l'antiga illusió de poder fer tornar morals les persones sols parlant de moral.

Si pensem que l'auto-educació ha estat necessària per a organitzar idees sobre la realitat, podem ja entrellucar quin treball de formació interna caldrà perquè els individus puguin arribar a afinar aquest sentit i mantenir-lo viu.

Entretant, si donem als nens des de la primera infància idees falses sobre el bé i sobre el mal, no anem pel camí dret. Qui no sap, per exemple, que els nostres infants són calumniats, perquè nosaltres judiquem com a dolentes moltes coses que fan ells i que no obstant, són bones? Quan l'infant venç el nostre error —l'error que cometem sovint envers ell, en impedir-li que obeeixi a les lleis de la seva creació — quan, per exemple, li impedim d'aturar-se, i ell s'atura a desgrat nostre — l'anomenem inexorablement dolent, malcreient, i voldríem ensenyar-li d'ésser obedient a nosaltres, sense pensar que ell obeeix a Déu i a la sagrada llei de la seva formació.

Així, quan en les escoles ordinàries es qualifica de dolent el nen que es mou d'una manera determinada, i de bo aquell que està aturat, i es fica la idea del bé i del mal en fets que en realitat ni bé ni mal no contenen — s'està també fora de la via justa i es fa palesa una inversemblant confusió d'idees; car és clar que, en guisa general, es pot afirmar que si l'infant ha de

desenrotllar-se segons les lleis de la seva vida, devem considerar *bo* tot allò que ajuda a la vida, i *mal* allò que no l'ajuda : en aquest sentit hi hauria un bé i un mal absoluts, el bé que fa viure i el mal que condueix pel camí de la mort; el bé que ajuda al desplegament fins al màxim possible, i el mal que l'impedeix, fins en el seu grau mínim.

És ben difícil, verament, en el camp moral, d'estudiar el nen i veure de quina manera el podem posar en la via natural de la seva formació interior, a través de la qual ell trobarà la disciplina : i reclama un gran treball de paciència el seguir-lo en aquesta lenta però sàvia formació seva; però tota obra educativa és obra llarga de saviesa i d'abnegació. Aquella mestressa, per exemple, que en la nostra Casa dei Bambini diu al nen : « Això està bé, això està malament » i al mateix temps li impedeix de la manera més fina possible de fer allò que està malament, permetent-li lliure expansió sols en allò que està bé — aquesta mestressa, podria dir-se que si no dóna l'educació moral, comença a fer l'educació dels « orgues sensorials » de la moralitat i posa ordre en els fets. En l'edat en què no és possible dirigir-se a la intel·ligència d'un nen, la mestressa pot sempre tenir cura de tot allò que en ell té un significat de « sensibilitat interna », i que per ell és manifestat amb les expressions *espontànies* del sentiment, no amb l'obediència passiva a les nostres ordres. Aquestes *expressions*, l'infant les fa en el seu estat de llibertat — i nosaltres no hem d'anar-les a cercar allà on hi ha un ordre exterior establert arbitràriament.

Jo m'he trobat, per exemple, amb una mestra que volia donar als seus infants l'educació moral. I recordo que un dia feia un joc froebelià col·lectiu. Hi havia dos germans, un de més grandet i un de molt petit; i com aquest no podia seguir el joc amb els altres nois, la mestra volia apartar-lo. El germà major es rebel·là i no volgué jugar amb els altres. La mestra judicà aquest noi un caparrut, perquè no havia fet ço que ella havia dit.

Així he sentit una mestra fent contarelles per exhortar els petits infants a no pensar solament en sí, sinó també en els altres,

en el pare, en la mare, etc. He vist després una senyora regalar dolços a aquests infants que eren bastant pobres; i aquests infants pensaren en la mare. La mestra deia aleshores : «Mengeu, mengeu, feu veure a aquesta senyora que li sentiú grat del present.» Un infant, en canvi, es denegà absolutament : volia portar els dolços a la mare, però la mestra sols es preocupava que l'infant obeís.

No podem judicar les accions dels infants si no compremem tot el conjunt de l'educació llur. I aleshores és menester posar una cura minuciosa en respectar totes llurs manifestacions. I així com, seguint l'infant que toca els objectes, per construir la seva ment, ens hem adonat que ell anava així preparant en si mateix el noi que aprendrà primer que els altres, de la mateixa manera podem, seguint les manifestacions espontànies de la vida interior del nen, fer els descobriments que ens són necessaris per a comprendre i afinar el seu «sentit moral». Si així esdevenim més sabedors i més vidents d'ell, podem donar-li segurament aquest ajut, podrem impedir-li de fer allò que és *realment* un mal; però ans de judicar què cosa és *realment* un mal, cal haver posat l'infant en condicions de desplegar-se naturalment; perquè si nosaltres, per exemple, posem l'infant en un estat d'esclavitud i el veiem rebel, la seva rebel·lió no serà certament expressió segura de dolenteria.

En la Casa dei Bambini hem vist que els nostres infants caminen espontàniament per un admirable camí de disciplina; i que quan estan avençats per aquest camí, el qual no és altra cosa que un laboriós establir-se d'un ordre interior, esdevenen obedients no sols a la mestra, sinó fins als altres petits companys, talment que sembla que a penes l'infant pot ordenar-se, tendeix a unir-se amb els altres individus com si la obediència fos una part de l'ordre que s'és format. També en la societat tenim aquest gran fenomen d'obediència : l'home cerca naturalment l'altre home.

Moltes persones m'han preguntat : ¿si no doneu una educació moral i social, si feu, en canvi, que els infants s'instrueixin indivi-

dualment per si mateixos, com podran després trobar-se bé en el consorci dels homes, jassia que ells hauran de viure en societat? ¿Si no desenrotlleu en ells tots aquells sentiments que permeten a l'home de viure junt amb l'home, com podreu verament educar un infant per a la vida social?

Aquesta pregunta és, certament, molt estranya, perquè, ¿què fem, fet i comptat, en les nostres escoles? Fem viure els nostres infants tots junts. Però es repeteix també moltes vegades aquesta altra objecció anàloga : com ho faran aquests infants educats tan refinadament en el sentit, per estar en un ambient on hi ha tantes estridències? Però els infants que vénen a l'escola són els mateixos infants que senten les estridències, que caminen pels carrers on hi ha les estridències.

No obstant, els infants que vénen a les nostres escoles creixen bé en la vida social; si, efectivament, hi ha virtuts socials que deuen desenrotllar-se, s'esdevindrà llur desenrotllament justament quan l'infant haurà de formar-se tot sol interiorment per a aquestes virtuts. Podria fer-se, en canvi, l'objecció oposta : com voleu educar per a la vida social els infants, tenint-los asseguts en els bancs i fent-los fer per força el que els maneu? Què faran aquests infants quan se n'aniran lliurement? No serà tenint els infants quietes, escoltant una persona que parla, més que sia de moral, com apendran tot allò que es presenta en la vida i que cadascú deu afrontar tot sol. L'experiència serà sempre allò que podrà formar l'home social. En les relacions socials que naixen entre els infants lliures, es presenten molts moments en els quals és posada a prova la sensibilitat interna; la mestra pot dirigir, procurant afinar tot lo més possible aquesta sensibilitat.

Direu finalment : però com es fa per donar i afinar aquesta sensibilitat?

No es pot donar, si no hi és. Seria com plantejar el problema : Com ho farem perquè el nen vegi el roig, el blanc, si no els veu? Si el nen no hi veu, no podreu fer que hi vegi. No us preocupeu de la vista del nen en aquest sentit, perquè ell la té; i

perquè ell la té, és que podeu educar-la. I com la eduqueu? Li feu veure el roig, el blanc, etc. Però el roig, el blanc, els creeu vós? No els creeu, com no creàreu la vista; es troben arreu: cal, només, cridar l'atenció sobre el roig i el blanc; això és roig, això és blanc.

Si la nostra acció no fos tan petita, no podria ésser altra: nosaltres no podem crear res perquè l'home hi vegi. Per exemple, en el nostre material didàctic hi ha seixanta quatre tintes que la mestra pot presentar als petits infants: fins podria ella no conèixer bé aquestes colors, però això res no hi faria, perquè l'infant arriba a conèixer-los tots per si mateix. El que importa és que l'infant tingui la vista sana i que les colors existeixin. Certament, si la mestra coneix les seixanta quatre colors, pot vigilar millor el nen, pot donar els noms amb els quals es crida millor la seva atenció, i prou.

Que en el camp moral es pugui fer qualche cosa semblant, semblarà meravellós, però tal volta ha semblat també meravellós en el primer moment l'afirmar que per fer conèixer les colors calia dir: això és roig, això és verd; allà on es creia que per fer conèixer les colors eren necessàries explicacions molt llargues, així com ara es creu que per ensenyar «això està bé, això està malament» calen llargues contarelles.

Existeix precisament l'analogia en el camp moral. I jo no ho dic perquè vulgui atribuir-me tant de dret i tant de mèrit; sinó perquè he vist que ella existeix en la pràctica, i perquè la història ens diu que ha estat sempre.

Quan, per exemple, Moisès, va donar al poble hebraic la llei de la vida, no va fer grans prèdiques, sinó que va donar dues taules on deia: «Jo sóc el teu Senyor Déu; No matis; No robis; No diguis mentides; No siguis viciós; No desitgis res d'altri.»

Què en pervingué d'això? Una religió, la vida d'un poble, la promesa del Messies. I quina cosa digué al capdavall Moisès? Una cosa positiva: «Honora Déu, primer que res» i després «No facis això, no facis allò», això és: Uneix-te a Déu i no facis el mal, i prou, i no més, perquè l'home no pot fer més que això.

Cert, les lleis de Moisès, vénen a ésser com una cosa primitiva, com quan es mostren les colors als petits infants i es diu: «Això és roig», donant el roig molt encès, i «Això és verd», donant un verd molt viu. Així mateix, ja era molt, això : però ell, primer que res, deia : «*Adhereixte a Déu.*» Perquè el restant ha de venir per si mateix; i en això ja donava el camí de l'afinament, perquè treure el mal significava llevar els impediments a l'acció de Déu; i si s'oblida això pot venir la degeneració.

Si em fos preguntat : «Com es fa per donar la idea de Déu? Com donar al nen l'educació religiosa? En quina edat cal començar?», certament, jo no sabia respondre. És una gran pretensió donar la idea de Déu. Es pot donar a l'infant la idea de Déu dient simplement : «Sent a Déu», si ell el sent. Però podem donar-li nosaltres aquest sentiment? Cal que primer hi sigui.

I hi ha un fet reconegut per les persones espirituals : que per anar a Déu hi ha un camí que és aquell mateix de la sensibilitat interna que ens fa sentir el bé i el mal. Són els homes ben sensibles al remordiment, i a la pau, i al bé, els que es troben propers a Déu, els que troben Déu; i els homes que el troben, per exemple els convertits, senten una gran estrebada dintre d'ells que els emmena a purgar-se del mal. El convertit té a dintre una sensació violenta d'ésser pecador primer que res. Quan ell sent, i s'hi confirma, que ha fet el mal, és que aquest mal que abans estava arrelat en ell, s'és apartat, i ell l'adverteix com una cosa llunyana. Aquesta és la joia del que es converteix : el mal ja no forma part d'ell, talment el rebutja; mentre que quan estava arrelat en ell, no el sentia, i era per això que no sentia Déu. Ell era un impediment en els camins de Déu; una vegada, però, desarrelat el mal, heu's aquí que s'obre una via de sensibilitat.

«Sentir a Déu» no és dir : Jo sento a Déu; ni conèixer bé la història relativa a l'acció de Déu en la humanitat i la història de les diverses religions. Sentir Déu és cosa distinta; és *sentir-lo*. Ara bé; es pot ésser sacerdot de l'Església i no sentir Déu. Deia el Crist : «Benaventurats els que sofreixen, perquè hi senten i caminaran per les vies de Déu.» Perquè aquell que sofreix té

una sensibilitat i no és un sepulcre emblanquinat, com el faritzeu que no sentia Déu. Benaurats els que hi senten, perquè tenint aquesta sensibilitat, poden afinar-la; benaventurats ells, perquè trobaran Déu.

La predicació del Crist, en relació amb la predicació hebraica, podria així resumir-se : La predicació hebraica deia «Ama al teu proïsme com a tu mateix», La predicació del Crist deia : «Creus tu que jo t'estimo? Sí. Doncs bé; ama els altres homes com jo t'he amat; no els amis tan fredament com t'ames a tu mateix, sinó com jo he sabut amar-te.» Multiplica aquesta sensibilitat en un grau grandíols, infinit; vet aquí la nova vida. Però, per tal de fer això, cal posseir ja la sensibilitat; benaurats, doncs, els que senten, perquè aquell qui no sent és un cadàver.

Ara bé : això que és estat nomenat la «veu de la consciència» i «sensibilitat interna» — que és sens dubte el fonament, la substància de l'educació moral i religiosa, sense la qual no hi ha sinó illusió, vernís de sepulcre — com se fa per desplegar-la en altres sers, si nosaltres, mestres, no ho tenim com una saviesa? Almenys sigui això reconegut : Que per a donar l'educació moral i religiosa, no basta saber programes i desenrotllar-los, perquè amb això no podrem donar sinó idees vanes, si no hi ha aquella sensibilitat interna sobre la qual deu construir-se la vida moral i religiosa.

Hom ens dirà : Però com, fent una espècie d'educació de la sensibilitat, podrem donar nosaltres la idea de Déu? Són dues coses distintes.

Tant mateix. Però jo abans he afegit : Si bé creiem en Déu, però sabem que no el tenim a la mà per a donar-lo — deixem, doncs, ans de tot, que ell obri i no impedim la seva acció. Així com fem un acte de fe llavors que diem que l'infant té activitats per les quals es desplega en la motilitat, de la mateixa manera podem pensar que existeix en el nen la possibilitat de sentir Déu. Ço que nosaltres podem fer, és donar una idea simple, dient, per exemple, al nen : Estigues atent dintre teu; si ets bo, sentiràs Déu. I si el petit infant ens segueix i en la seva meditació sent

verament Déu, i prega, i adverteix el conhort que li'n ve, i ensems la força de perseverar en el bé, no és de nosaltres, cert, que li és vingut tot això. Ha estat ell qui ha hagut de fer l'esforç d'ésser bo, de recollir-se i escoltar Déu. Samuel diu : «M'han cridat? No t'he cridat, jo. És tal volta Déu qui t'ha cridat. Para l'orella i escolta quina cosa et diu.»

En el meu mètode d'educació, ço que es fa és preparar els mecanismes, els camins; i després deixar tota sola la vida. Quan nosaltres, per exemple, preparem en l'infant les primeres vies del llenguatge gràfic, preparem vies a l'expressió de la seva intel·ligència; però les expressions de la intel·ligència mitjançant l'escriptura, són cosa totalment distinta d'allò que nosaltres havem preparat. Quan ensenyem al nen de fer alguns moviments, ordenem certes vies per tal que tota la seva activitat muscular es desplegui.

Quan procurem ordenar el seu seny perquè pugui orientar-se en el món, no ens creiem haver-nos limitat a ordenar el seu seny, sinó que en realitat hem preparat la base per a la construcció de la seva intel·ligència.

Molt podem fer nosaltres en la preparació dels camins, però poc sobre tot allò que es crea en l'home. Podria dir-se que la nostra acció és com la de Sant Joan Baptista, respecte del Crist: ans que vingui el Crist, hi ha el seu precursor. En totes les coses hi ha d'haver el precursor, és a dir, un treball preliminar que prepara els senderons sobre els quals s'acomplirà un desplegament lliure, potser grandiosos, però que no depèn de nosaltres.

Sant Joan Baptista prepara el Crist : ell diu : «Jo sóc la veu que crida en el desert — això és, on no hi ha res, on res no és preparat —; adreceu les senderes del Senyor : el Senyor està per venir, però perquè vingui, cal que li prepareu els camins. Purgueu-vos dels vostres pecats, penediu-vos!»

Així també, en general, en l'educació. Hi ha d'haver primer alguna acció que posi ordre en el caos, que tregui els impediments; després hi ha d'haver l'espera de la cosa grandiosa que ve i que arribarà quan tot serà preparat : — preparar els camins del desplegament intel·lectual i esperar el geni, si hi és; així en la vida

moral : preparar els camins i esperar l'acció de Déu. Altrament, aquest és el principi de totes les religions, les quals ensenyen a l'home que no sigui superb, creient que obra per si mateix, perquè és Déu qui va dins ell quan ell està en gràcia; l'home ha de preparar en ell els camins, lliberar-se dels impediments; i després secundar la gràcia, i esperar-la, i resignar-se, si no ve. Aquesta és tota la seva virtut; però ningú no pretén que agafi Déu i el distribueixi, o se l'apropriï per a fruir-lo.

Si tot això és ver, molt menys podrem nosaltres esgrunar Déu davant d'un infant, a menys que es tracti de donar la part intel·lectual, el coneixement d'una història. Però aquell que creu en Déu no s'aturarà en la història, voldrà ajudar els infants a caminar envers Déu. Sols qui no creu podrà contentar-se de la història. Tant és així, que, per exemple, hi ha hagut a Itàlia un període en el qual es deia a les mestres que ensenyessin religió, sense preguntar-les si eren creients o atees, perquè es deia : No importa que siguin atees, basta que ensenyin religió. I aleshores les que eren atees ensenyaven religió tal com ensenyaven, per exemple, geografia. Però entre aquest ensenyament i el fer sentir Déu, evidentment hi ha un abisme.

Com deia, aquest ensenyament té una gran profunditat : la mestra hauria d'haver fet, ella mateixa, «exercicis sensorials» de la consciència, i haver sentit Déu; altrament, no sé com podria educar els nens, els quals es troben en un estat de virginitat espiritual pura. I per contra, de vegades hem de veure que adultes que han perdut la «infància espiritual» es plantegen el problema de com s'ha de donar l'educació moral i religiosa al nen!

La preparació de la mestra en aquest cas té una importància profunda, perquè és ella qui s'afina en la seva consciència; i un pic afinada, arriba a conèixer els camins de la disciplina interna a través dels quals la gràcia es difon, des de les seves deus, en les ànimes.

Tots ens creiem ésser morals i sensibles, però evidentment no hem arribat a un grau tan fi, que puguem distingir les gradacions del bé : tal vegada no tenim ni menys la sensibilitat sufi-

cient, fent una semblança, per a sentir el grinyol de la roda d'un tramvia. No és cert que per tal de descobrir els delinqüents, cal que sigui descobert el delicte, altrament el delinqüent podrà viure en mig de la societat per llarg temps i sense ésser reconegut com a tal? I no obstant, és impossible que el delinqüent no oferís senyals, alteracions dels sentiments, falta de bon cor, que haurien pogut fer-lo reconèixer molt més prompte!

Santa Teresa, quan se li atañava algun dolent, deia : «He sentit una olor pestilencial.» Els altres, però, no la sentien. Viceversa, un sant del desert, veient passar una «mima» en gran toilette, seguida d'un estol de joves, deia als altres monjos que cren amb ell : «Que és bella aquella dona!» Els altres es meravellaren de sentir-lo parlar així. Però l'endemà aquella dona s'era penedida; en passant pel desert, la seva ànima havia parlat; els altres no l'havien sentida, però el sant l'havia reconeguda.

Nosaltres som molt lluny, certament, d'una tal sensibilitat; però no sols d'aquesta tan subtil; tant és així, que ens preguntem si existeix o no un bé absolut, i estem gairebé a punt de decidir que no, perquè veiem que en la societat la idea del bé canvia. I aleshores fem com aquells ignorants que senten a parlar d'art per primera vegada i no saben distingir la bellesa : però volen a qual-sevol cost donar-se l'aire d'intelligents i parlen d'obres d'art repetint el judici de la major part de les persones. Per aquests, el bell absolut no existeix, perquè en un segle és tingut per bell allò que en altres és considerat com a no bell. De totes maneres, aquestes persones, incapaces com són de judicar, estan molt lluny de suposar que hi pugui haver formes de bellesa perfecta.

Anàlogament, també per la qüestió moral ens remetem al judici de la societat : la societat creu que tal cosa és moral; doncs, certament és moral. I de fet, hi ha una base de veritat en això, per tal com aquesta «moral» és útil en aquesta forma de societat.

En art, hi ha un moment en què es fixa el tipus humà macrocèfal i ve el Botticelli; aquest tipus és bell, però no és la bellesa absoluta. Després arriba el torn del tipus braquicèfal i ve Rubens; és bell, però no és el bell absolut. Qui no és artista no ho sap ju-

dicar; el gran artista, emperò, admira aquests moments que representen la fixació d'una idea, però espera el progrés. Així ho hem de fer també admirant la bellesa moral de la societat en el moment que travessem.

Si el bé present de la societat no és el bé absolut, estable (tan cert és que canvia), vol dir que hi ha un bé més gran, absolut, únic com la veritat, que assegura la vida; i la vida és una, i les seves lleis són fixes. En realitat, totes les revolucions socials s'han d'interpretar com a revolucions que fa l'home tendint a aquest bé absolut; tal com l'infant es rebella contra nosaltres quan no li volem fer seguir la via de la salvació, així l'home es rebella en un cert moment contra un estat social, per tal com ha sentit un estat més alt i vol fer un pas endavant envers aquell bé. Ara, les persones que fan el pas endavant han de tenir aquella especial sensibilitat per al bé absolut, per tal de poder ésser «els precursors».

En la vida civil d'avui, hi ha delictes tolerats i formes d'injustícia, d'esclavitud, de barbàrie; nosaltres, ens en adonem i no obstant vivim tranquils. Doncs bé : abans d'anar a educar en la moral els nostres nens, procurem sentir aquesta *moral*; i la nostra acció envers ells serà gran, quan impedirem que facin aquell mal grosser que som capaços de veure. A la fi, aquest és el punt : que per esdevenir educadors, cal començar per educar-nos nosaltres mateixos. Es conta que un rei deia a un sant : «Em sembla que el meu poble no és prou bo; hi ha molta corrupció i jo voldria fer una gran reforma.» Respongue-li el sant : «Majestat, gran idea és la vostra i cal començar tot seguit.» Contestà el rei : «Sí, certament, doneu-me doncs un consell.» I el sant : «Doncs, Majestat, comenceu la reforma en la cort que us està a la vora, i en vós mateix. Quan haureu atès això, pensarem en el poble.»

Certament, tots nosaltres estudiem molt per ensenyar la geografia, la història, etc., i creiem que aquest estudi s'ha de fer amb mètode rigorós i ha d'ésser complet abans de poder-nos nomenar mestres : no basta viure en el món i haver recollit idees en la nostra experiència! El mateix ha de fer-se per tal de donar l'edu-

cació moral. Quan es posseeix la sensibilitat per al bé i per al mal, que és el punt de partida, la necessitat suprema sense la qual tot el restant és paraula i no esperit — cal conèixer els camins de la disciplina interna, els quals són de mal penetrar : emperò els ensenyaments religiosos donen en general el coneixement d'aquests camins.

Per acabar aquest discurs, que no és, certament, ilustratiu de la qüestió, sinó tan sols de les seves dificultats, voldria llegir aquesta profecia sobre la disciplina i els camins de la disciplina. Ella ens farà pensar realment en la dificultat i en la grandesa d'això que tal vegada massa ràpidament i massa indigna hem tocat.

«Israel és decaiguda, degenerada.

»Escolta, o Israel, els manaments de vida, para l'orella a aprendre la prudència. Quin és el motiu, o Israel, per què et trobes en terra enemiga? T'envelleixes en país estranger, ets contaminat entre els morts, confós amb aquells que descendeixen a l'infern. Tu abandonares la font de la saviesa. Car, si per la via de Déu haguessis caminat, hauries viscut en una pau sempiterna.

»Aprèn on és la prudència, on la fortalesa, on la intel·ligència, per tal de saber ensems on és la llarga vida, i el nodriment, on és la llum dels ulls, i la pau. Qui ha trobat la seu d'ella? Qui en els seus tresors ha penetrat? On són els prínceps de les nacions i els que dominen sobre les bèsties de la terra? Aquells que juguen amb els ocells del cel, els que amunteguen tresors d'or i argent, en els quals confien els homes, ni mai acaben de procurar-se'n; aquells que laboren l'argent, i gran esment hi posen, i llurs obres terme no tenen?

»Foren exterminats i baixaren a l'infern, i d'altres en llur lloc entraren. Aquests joves véren la llum, i habitaren sobre la terra, però la via de la disciplina no conegueren.

»I no en compregueren les direccions, ni llurs fills l'abraçaren : molt enfora d'ells ella caminava. Paraula d'ella no fou oïda en la terra de Canaan, ni fou vista a Theman. Tampoc els

fills d'Agar, que cerquen la prudència que ve de la terra, i els negociants de Merrha i de Theman, i els parlotejadors i els descobridors de la prudència i de la intel·ligència, no conegueren la via de la saviesa, ni feren esment de ses direccions. O Israel, com és gran la casa de Déu, i quant gran és el lloc del seu domini! Gran és ell i no té terme: excels i immens. Allà foren aquells gegants famosos que en el principi foren de gran estatura, mestres de guerra. No escollí aquests el Senyor, ni trobaren ells la via de la disciplina; per ço, periren. I per tal com no tingueren la saviesa, caigueren per llur estultícia. Qui pujà al cel, i la conquerí, i qui la tregué dels núvols? Qui traspassà la mar, i la trobà, i la portà, preferint-la a l'or més fi? No hi ha qui pugui conèixer els seus senderons, ni qui compregui els seus capteniments; però aquell qui tot ho sap, ell la coneix, i la descobrí amb la seva prudència, aquell qui fundà la terra des de l'eternitat i l'omplí d'animals i de quadrúpedes; aquell qui tramet la llum, i ella va, i la crida, i obeeix tremolosa. Els estels difongueren sa llum des de llurs setis i en foren gojosos; en ésser cridats, digueren: «Heu-nos aquí» i resplendeixen amb joia per Ell, qui les creà. Aquest és el nostre Déu i cap altre no serà amb Ell posat en comparança.

»Aquest fou qui descobrí la via de la disciplina, i l'ensenyà a Jacob servent seu, i a Ismael dilecte seu. Després de tals coses, Ell s'és vist sobre la terra i amb els homes ha conversat.»

El text diu: «És l'inventor de les vies de la disciplina»: aquell que ha de donar les vies de la disciplina. A més, aquí la profecia indica el Crist que ve a ensenyar-les. De tota manera, les vies de la disciplina estan unides amb el mateix fet de la creació; són les mateixes vies que porten l'individu a desplegar-se en les seves formes naturals. En la vida interior de l'home existeix tot un conjunt de formes que té lleis fixes; cal sentir-les, aquestes formes de vida, cal viure-les, altrament no són conegudes i molt menys poden ésser ensenyades.

Resta, doncs, esclarit el problema de l'educació moral en aquest sentit: que donar l'educació moral i religiosa no és tan

fàcil com es creu, i que nosaltres no podem sinó procurar la preparació dels camins per la formació moral i religiosa.

En tot cas, si aquest mètode posés en el camp de l'escola límits pedagògics — i en la preparació de les mestres aquest principi : que cal que les mestres hagin fet l'exercici de la «sensibilitat moral» i que siguin, de tota manera, sensibles als fets morals i religiosos si és que volen donar l'educació moral i religiosa, — tindríem ja, si no m'enganyo, una base ferma per la pràctica educativa : i això faria sorgir, no solament una escola nova, sinó sobretot una nova personalitat en la mestra.

Fins ara aquesta tenia l'ofici de transvasar alguna cosa, mentre que ara tindria la missió d'ésser sapient i mestra: Mestra en el sentit de guiar per vies de desenrotllament : sapient en el sentit d'observar, respectant aquestes vies, recollir-ne les manifestacions i assaciar amb elles el propi esperit. — MARIA MONTESSORI.

CONVERSES FILOLÒGIQUES. — XVIII. — En llatí vulgar *januárius* era esdevingut *jenuárius*. La *a* de la seva primera síl·laba s'havia canviat en *e* sota la influència de la *j* inicial, així com la *u* de *juniþerus*, esdevingut *jenþerus*. Com, d'altra banda, la *g* llatina era esdevinguda *j* (ço és, *i* consonant) davant *e*, els dos mots esmentats es trobaven presentar en llatí vulgar el mateix grup inicial (*je*) que els mots *germanus*, *genúculus*, *genesta*, etc. I, com *germanus* (ço és, *jermanus*) donà en italià *germano*, en castellà *hermano*, i en català *germà*, *jenuárius* donà en italià *gennaio*, en castellà *enero*, i en català *gener*.

En català antic apareix, al costat de *gener*, la forma *janer*. Aquest *janer*, ¿era el prolongament d'un *januárius* del llatí vulgar, coexistent amb *jenuárius*? ¿Era sortit de *gener* per una dissimilació anàloga a la que trobem en la forma *mateix* per *meteix*, en la forma valenciana *sancer* per *sencer*, en *fael* per *feel*, etc.? ¿O bé no era sinó una grafia etimològica, filla d'un acostament ortogràfic al *januárius* clàssic, possible gràcies a

l'antiga confusió dels sons de la *a* i de la *e* *inaccentuades*? El cert és que *janer* és una forma que trobem llargament usada en l'Edat mitjana.

La llengua parlada, però, ha mantingut la forma *gener*, ja que les regions que no confonen la *a* i la *e* *inaccentuades* diuen *gener* (o *gíner* sortit de *gener*). De manera que de les dues grafies antigues *gener* i *janer*, la primera convé a un major nombre de dialectes que no pas la segona, la qual no convé sinó als dialectes que confonen la *a* i la *e* *inaccentuades* (per als quals és indiferent d'escriure *gener* o *janer*). I és per això que ha estat preferida la grafia *gener*, amb la *e* de *jenuàrius*, la qual retrobem en l'italià *gennaio* i el castellà *enero*. — P. FABRA.

Informació

Obituari

ALEXANDRE DE RIQUER. — Ha mort a Palma de Mallorca, on fa temps que tenia establerta la seva residència, el llorejat pintor i distingit literat D. Alexandre de Riquer.

Era fill dels marquesos de Benavent i va néixer a Calaf el 1856. Començà els seus estudis a Manresa amb els PP. Jesuïtes i els va continuar a Béziers i a Tolosa, tornant després a Barcelona per a emprendre la carrera d'enginyer mecànic, però les seves aficions el portaren per altres viaranyis i passà a l'Escola de Belles Arts, on cursà amb Antoni Padró i Tomàs Caba, passant a Roma el 1879 i d'allí a París i Londres, on es perfeccionà en l'art pictòric, assolint les seves obres medalles de primera classe en l'Exposició Universal de 1888 i en altres d'internacionals i aconseguint a Xicago, per un noble construït sota la seva direcció, l'única medalla d'or que es va concedir a Espanya en la Secció de Mobiliari. Els seus dibuixos i pintures són en gran nombre, divent-se-li, entre altres treballs, notabilíssimes il·lustracions per a la biblioteca *Arte y Letras*; fou un dels que amb més entusiasme treballaren per a importar l'art del cartell i fou el

primer a dibuixar «ex-libris», estenent per tota Espanya aquest art, oblidat des del segle XVIII.

Va escriure també alguns llibres i poesies, les quals exornà amb precioses il·lustracions, podent citar-se entre ells : *Quan jo era noi*, *Enyorances*, *Aplec de sonets* i el *Poema del Bosc* (1910), que li va valer un entusiàstic elogi d'En Mistral, sense comptar amb molts treballs solts i molt apreciàbles, en diverses revistes i il·lustracions. Fou mantenedor dels Jocs Florals en 1898.

Darrerament es va retirar a Mallorca, on seguí dedicat al seu art predilecte, havent presentat alguns formosos treballs, particularment paisatges de les Balears, en recents exposicions.

POMPEU GENER. — També ha mort el conegut i reputat home de lletres En Pompeu Gener.

En Pompeu Gener va néixer a Barcelona l'any 1850. Estudià Farmàcia fins al doctorat. Les classes d'Anatomia i Fisiologia les va cursar a Barcelona i les restants de la carrera de Medicina, a París. No va treure el títol de metge per no tenir el propòsit d'exercir. Va estudiar després la carrera de Ciències físico-químiques a Barcelona i a Madrid, fins al doctorat. A París va estudiar, demés, llengües orientals, Egiptologia i Filologia semítica i Història de les religions a Holanda.

Aquesta educació tan diversa li va permetre dedicar les seves aptituds d'escriptor en algunes branques de la ciència, sobresortint en els estudis filosòfics.

En política professava la idea republicana federalista, essent dels primers propagandistes de la República quan la revolució de setembre (1868). Fou elegit president de la Joventut Republicana de Catalunya (1869) i el districte dels Afores el va presentar diputat a les Corts Constitucionals de la República (1873). En aquesta elecció va obtenir 11,000 vots, aconseguint majoria, però fou considerada nul·la per manca de l'edat. Fa una trentena d'anys que estava retirat de la política activa.

Com a escriptor es donà a conèixer quan encara no havia complert disset anys, publicant articles de crítica artística al *Museo Universal* (Museu 1868). Va cridar l'atenció un article «Artes vivas y artes muertas», en el qual pronosticava el ja gran apogeu de la música i la seva invasió a la literatura. Va escriure després en diverses publicacions i revistes de Madrid i Barcelona. En un d'aquests

articles va traduir *L'origen de les espècies*, de Darwin, i en els altres, donà a conèixer nombrosos treballs científics, filosòfics, crítics i iteraris, algunes traduccions i una refundició de l'alemany de l'obra *L'origen de l'home*. D'aquests treballs, no sols se'n publicaren a Espanya, sinó també en periòdics d'Amèrica, França i Rússia.

L'obra que li va donar més nom fou la que va escriure, que porta per títol *La mort et le diable*, publicant-se la primera edició en francès, per un editor de París. L'any 1884 fou publicada en castellà per la casa Cortezo y Companyia, de Barcelona.

Havia escrit també una obra a la qual havia posat el títol de *La Patologia Literària Contemporànea*, que no es va arribar a publicar. En tenia una altra de llesta, consistent en una crítica científica de l'Exposició Universal de París de 1889. En aquesta Exposició En Pompeu Gener representà l'Ajuntament de Barcelona, i aquest li va premiar una obra parlant de l'esmentat certamen.

Quan la fundació de la revista *Juventut*, es va convertir en un dels seus constants col·laboradors, publicant-hi molts articles literaris i de caràcter festiu.

Va escriure diversos monòlegs en català, els quals foren publicats en un volum. La revista *De tots colors*, li va editar un volum d'articles i estudis titulat *Pensant, sentint i rient*. La polèmica sostinguda amb l'inoblidable bisbe Torras i Bages va ésser una de les tasques literàries de més renom d'En Gener. La Societat Catalana d'Edicions li publicà, fa pocs anys, els volums titulats *La dona mediterrània*. Ultra els monòlegs, va escriure En Gener la comèdia en un acte *L'Agència d'informes comercials*, molt popular a tot Catalunya.

Havia escrit una novel·la, una crítica i un drama sobre *Miguel Servet*, però cap d'aquestes obres ha estat publicada.

Organismes de Govern

MANCOMUNITAT DE CATALUNYA. — *Concurs per a la provisió de places a favor dels mestres procedents dels estudis normals de la Mancomunitat.* — I.ª S'ofereixen als mestres procedents dels Estudis Normals de la Mancomunitat les següents places:

a) *Plaça reservada als alumnes de les especialitats de Ciències (mestres o mestresses).* — Grup d'ensenyaments de caràcter científic de la Secció preparatòria de l'Escola de Comerç de Lleyda; mínimum de divuit hores setmanals de classes; sou 3,000 pessetes

anuals; classes : Ciències físico-naturals; Aritmètica, Àlgebra i Geometria; Geografia.

(Mestresses). — Dues places per a la Secció d'Ensenyament Domèstic del Consell de Pedagogia amb les obligacions i sous que s'especifiquen en l'article segon de la present convocatòria.

b) *Places reservades als alumnes de les especialitats de Lletres* (mestres o mestresses). — Grup d'ensenyaments de caràcter literari de la Secció Preparatòria de l'Escola de Comerç de Lleyda; mínimum de divuit hores setmanals de classe; 3,000 pessetes anuals; classes : Català, Castellà i Francès; Història Universal i de Catalunya; Caligrafia.

(Mestresses). — Classe de Català, Geografia i Història de l'Escola Professional per la dona; mínimum de sis hores de classe setmanal; 1,200 pessetes anuals.

c) *Places per a totes les especialitats, indistintament* (mestres). — Ensenyament general de l'Escola Tècnica d'Oficis d'Art; 2,000 pessetes de sou; sis hores setmanals de classe.

(Mestresses). — Professora de grup a l'Escola Montessori de la Mancomunitat; classe totes les hores pròpies de l'ensenyament primari; sou 2,500 pessetes anuals.

(Mestresses). — Professora auxiliar en la mateixa Escola Montessori de la Mancomunitat; sou 2,000 pessetes anuals; obligació totes les hores pròpies de l'ensenyament primari.

2.ª Les places per a la Secció d'Ensenyament Domèstic seran una per alumna procedent de l'especialitat de Química i altra per alumna de Ciències Naturals. Durant el present any, aquests càrrecs tindran especialment el caràcter de preparació, i les senyorettes que es nomenin vindran obligades a estudiar l'aplicació de les especialitats de l'Ensenyament Domèstic que determini el Consell de Pedagogia. Demés, els podran ser confiats breus cursos de divulgació dintre i fora de Barcelona. Se'ls concedirà per les esmentades tasques una subvenció anual de 1,200 pessetes i se'ls pagaran les despeses d'estudi i material i els viatges quan surtin fora de la capital.

3.ª Els nomenaments de l'Escola de Comerç de Lleyda, Escola Professional per la Dona, Escola Tècnica d'Oficis d'Art, seran per cinc anys renovables; els de l'Escola Montessori i Secció d'Ensenyament Domèstic del Consell de Pedagogia duraran un any, finit el qual podran ser renovats en la forma que es determinarà.

4.^t Les places seran concedides per concurs. Per a prendre part en el concurs, els alumnes dels Estudis Normals deuran sol·licitar-lo per instància al senyor President de la Mancomunitat de Catalunya, abans del dia 14 del mes d'octubre, fent menció de la plaça o places a què s'aspiri, adjuntant una Memòria o nota sobre els ensenyaments o tasques objecte de les mateixes, el certificat de revàlida i tots els mèrits que puguin acreditar. Els aspirants a les places de l'Escola de Comerç de Lleyda i Escola Professional per la Dona deuran ajuntar, demés, el programa de les assignatures. La plaça de l'Escola Tècnica d'Oficis d'Art que havia estat inclosa en concurs de 26 d'agost, queda incorporada a aquest concurs general entre els alumnes dels Estudis Normals, únicament amb el canvi de data d'admissió d'instàncies que serà l'esmentada del 14 d'octubre vinent.

5.ª Els jurats seran nomenats pel Consell Permanent a proposta del Consell de Pedagogia. En el cas de falta d'unanimitat, els aspirants seran sotmesos a exercicis.

6.ª Els concursants que obtinguin les places de l'Escola de Comerç de Lleyda tindran d'ocupar llur destí el dia 2 de novembre vinent. Els altres començaran llurs tasques tan aviat com siguin nomenats.

7.ª En les respectives Escoles i a les Secretaries tècniques del Consell de Pedagogia es donaran tota mena d'informacions complementàries sobre les places objecte del present concurs.

Escoles noves. — El Consell de Pedagogia de la Mancomunitat, en la seva darrera reunió, va aprovar els plans d'estudi de l'Escola de Comerç de Lleyda i de la Institució d'Estudis Normals de la Mancomunitat, de la qual han estat ponents, juntament amb els representants de la Mancomunitat de Catalunya, els de l'Ajuntament de Barcelona i Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana. També aprovà el Consell de Pedagogia, els plans de la Secció de Filatura que s'instaura a l'Escola Elemental del Treball.

AJUNTAMENT DE BARCELONA. — *Premis i beques per als alumnes de les Escoles Municipals Complementàries d'Oficis.* — La Comissió de Cultura, en sa última reunió, acordà proposar a l'Ajuntament la concessió d'uns premis i beques per tal d'estimular l'estudi dels alumnes que concorren a les classes d'ensenyaments tècnics

establertes a les Escoles Municipals Complementàries d'Oficis i de procurar que els obrers que mostraren suficient capacitat acabien en aquestes escoles els tres cursos que comprèn actualment l'ensenyament que s'hi dona, puguin prosseguir llurs estudis en institucions d'ensenyança superior. A tal fi, s'estableixen dues classes de recompenses, una d'elles els premis d'estímul consistents en 250 pessetes per premi, que s'atorgaran cada curs entre els alumnes que obtinguin nota d'«excel·lent», sotmès a examen especial, sumant a aquests preus la quantitat de 750 pessetes per a l'alumne que durant els tres cursos que comprèn l'ensenyament hagi obtingut aquesta recompensa.

Els alumnes que havent cursat per complet els ensenyaments tècnics a les Escoles Municipals Complementàries d'Oficis, demostrin aptituds per a cursar una carrera tècnica superior (enginyers, perits, directors d'Indústries, etc., etc.), l'Ajuntament els satisfarà les despeses de matrícules i llibres que importi la carrera, i els remetrà demés, perquè puguin cursar amb major llibertat llurs estudis, un subsidi anual de 1,500 pessetes.

Els premis d'estímul es concediran amb una proporció del 4 per 100 dels alumnes matriculats en els ensenyaments tècnics de cada una de les quatre Escoles que sosté l'Ajuntament, i les beques per a cursar estudis superiors, es concediran també en una proporció d'un 2 per 100.

Aquest curs es concediran els premis i beques als alumnes que acaben el tercer curs, essent condició precisa per a obtenir aquestes recompenses, que els alumnes assisteixin a classe amb puntualitat i assíduament.

Centres docents i de cultura

ASSOCIACIÓ PROTECTORA DE L'ENSENYANÇA CATALANA. — *Als mestres de Catalunya.* — Després d'una llarga sèrie de treballs de preparació i propaganda de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, i a conseqüència d'una sol·licitud seva, la Mancomunitat de Catalunya, mitjançant el seu Consell de Pedagogia, i amb la cooperació tècnica de l'Ajuntament de Barcelona, ha organitzat els Estudis Normals, els quals començaran a funcionar tot seguit. Aquests estudis comprendran tres cursos, segons pla adjunt, i la finalitat que persegueixen és l'adequada formació professional del mestre català.

Àdhuc partint del principi que tot el professorat de les Escoles Normals de l'Estat exerceixi amb amor i intel·ligència les seves delicades funcions, la preparació que els escolars — singularment a Catalunya — reben en els dits Centres docents, ha de resultar forçosament inadequada, part per defectes d'organització que no pot reparar la iniciativa dels funcionaris, i part, sobretot, per aquell esperit d'hostilitat a tota cosa viva que informa el corpus legal de l'Estat espanyol i que, desconeixent el fet essencial de la nostra nacionalitat, deixa insatisfetes exigències primordials de l'educació, si és que en aquest mot volem entendre : la preparació de l'infant per a la vida, com a home i com a ciutadà.

Per tot això que hem dit es feia sentir la necessitat d'un organisme on els nostres mestres, i en general tots els qui senten vocació per l'exercici de l'ensenyament primari, trobessin el mitjà de fer-se un entrenament de cultura professional que, fornint una base sòlida de coneixements i pràctiques, els permeti d'exercir i de perfeccionar progressivament la funció docent, sense les angúnies d'una penosa autoformació que en l'actualitat, contra els millors esforços de la voluntat, no sempre reïx.

Els Estudis Normals de la Mancomunitat són cada dia més urgents, i en ells, per altra part els seus organitzadors fonamenten l'esperança d'obtenir, a no trigar gaire, un cos de mestres catalans, en harmonia amb les característiques de la vida nacional, cada dia més complexa i rica de matisos.

Ara, però, si la creació d'aquests Estudis Normals ha de tenir una eficàcia, és precis que l'esforç de la Mancomunitat en crear-los, sigui correspost per l'esforç dels nostres mestres — els joves singularment — en acudir-hi en el més gran nombre possible; i això, no per manament ineludible del patriotisme, i per esperit de fidelitat a la professió, ans també per propi interès personal, car, ultra que l'elevació constant que experimenta el nivell mig de la cultura popular, exigeix cada dia una més sòlida preparació dels educadors; les nostres corporacions populars i aquesta mateixa Associació, en anar desenrotllant en progressiva amplitud les seves iniciatives en ço que a institucions d'ensenyament primari es refereix, tindran com una de les condicions de preferència per a la selecció i designació del personal la d'haver cursat satisfactòriament els Estudis Normals.

És, doncs, pel bé de la Cultura professional i fins per l'interès material dels mestres catalans, que els recomana aquesta Associació

que acullin amb entusiasme la Institució d'Estudis Normals, que han de facilitar ràpidament i decisivament l'elevació del nivell cultural i patriòtic del nostre poble.

Càtedres de Gramàtica Catalana. — Ha quedat oberta a les oficines de la Protectora de l'Ensenyança Catalana i a la secretaria de les Escoles Normals de Mestres i Mestresses, la matrícula de les càtedres de Gramàtica Catalana.

La Mancomunitat, Diputació i Ajuntament de Barcelona exigeixen en llurs concursos, per a demostrar el coneixement de la nostra llengua, la presentació del certificat que a fi de curs expedeix la Protectora.

Per a més detalls : dirigir-se al carrer de la Canuda, 14, principal, de nou a una i de dos quarts de quatre a vuit.

ACADÈMIA DE CIÈNCIES. — *Sessió inaugural.* — L'Acadèmia de Ciències i Arts va celebrar la sessió inaugural del curs 1920-21, el dia 29 del mes d'octubre.

Amb el president de la corporació, Dr. D. Eduard Alcobé, van pendre seient a l'estrada representants de les autoritats i de diverses corporacions científiques, culturals i econòmiques d'aquesta ciutat.

El secretari perpetu, D. Artur Bofill i Poch, va llegir la ressenya reglamentària dels treballs efectuats i principals fets ocorreguts durant l'any acadèmic anterior.

El P. Dr. Eduard Vitòria, S. J., va llegir el discurs inaugural del curs acadèmic de 1920-21, desenrotllant el tema «Estudi d'alguns esquistos bituminosos espanyols».

El president va ordenar la lectura de l'acord de la Reial Acadèmia, en virtut del qual la corporació dedica un luxós pergami, l'execució del qual fou encomanada a l'artista D. Francesc Mirabent, com a homenatge a D. Josep Comas Solà, amb motiu del seu descobriment dels dos petits planetes «Hispania» i «Alphonsina».

El president va dedicar paraules d'homenatge, contestant el Sr. Comas Solà amb frases de sincer agraïment.

L'acte terminà amb l'acostumat discurs de gràcies pronunciat pel Dr. Alcobé.

ATENEU OBRER. — *Classes.* — Aquesta entitat començarà el 1.er d'octubre, al seu casal del carrer de Montcada, 12, les classes de Peritatges, Mecànic i Electricista, especialment per a obrers, les

quals es donaran de set a nou del vespre. L'ensenyament serà complet fins a obtenir el títol oficial de l'Estat.

La matrícula és oberta de set a nou, a la secretaria de l'entitat.

Es recorda també que en el mes d'octubre començaran les classes de Francès, Anglès, Teneduria, Taquigrafia i Mecanografia, per ambdós sexes.

BIBLIOTECA DE CATALUNYA. — Donatius. — Entre els considerables donatius que la Biblioteca de Catalunya ha rebut en els últims mesos, mereixen especial recordació els següents:

La llibreria de l'historiador català i membre de l'Institut En Joaquim Miret i Sans, rica especialment en obres d'història catalana i del migdia de França.

Hi han ingressat igualment bona part dels llibres del malaguanyat Frederic Rahola, entre les quals figuren nombroses publicacions de caràcter econòmic i mercantil.

La família del Dr. Marimon, de Sevilla, mort fa alguns mesos, féu ofrena a la Mancomunitat, per a la nostra Biblioteca, dels llibres que aplegà aquell incansable llegidor i erudit. No fa gaires dies que mercès a l'afectuosa intervenció del Dr. Cortés i Lladó, catedràtic de la Universitat sevillana, s'ha rebut les caixes contenint les obres donades. Contenen moltes obres estrangeres, de matèries variades, però predominant la medicina i l'etnografia.

L'insigne cavaller D. Eduard Toda, que en el seu castell d'Escornalbou està instal·lant una riquíssima biblioteca d'obres de petita història (memòries, autobiografies, epistolaris, llibres de viatge, etcètera), ha fet ofrena a la Biblioteca de Catalunya de la seva gran col·lecció d'impressions elzevirianes, aplegada durant molts anys de viatges i estades a l'estranger i rica en uns set cents títols.

Finalment, el patrici català de l'Argentina, D. Antoni de P. Aleu, actualment d'estada a Barcelona, ha fet donació al president de l'Institut d'una col·lecció completa de les obres de l'escriptor argentí D. Josep León Suárez, un dels que més ha contribuït a esvaire a l'Argentina els malentesos que des de la Independència d'aquella Amèrica es propalaren contra l'Espanya descobridora i pobladora del Nou Continent.

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA. — Conferència de D. Cèsar A. Torras : «Conservació de les bel·leses naturals

de Catalunya; defensa del bosc del Gresolet, i La vall del Gresolet, parc nacional». — Començà el conferenciant passant el rosari dolorós de les belleses naturals de Catalunya, perdudes per mor de l'abandó o de l'egoisme en col·laboració amb la indiferència o l'odi d'altres esferes vers la nostra terra.

Féu passar la visió del que havien estat, i la present devastació brutalment imposada, indrets tan bells i sobirans com la cascada de la Farga vella de l'alta vall del Llobregat; la baga de Camplonc, entre Berga i Sant Llorenç, on ha restat solitari l'arbre sagrat del Pi de les Tres Branques, que es corseca, diria's, d'enyorament; la baga de Xixon, on hi havia l'església de Santa Susanna en mig de la vegetació esponerosa i d'on sortien les garces familiaritzant-se amb els excursionistes i sembla ara un tros de desert; els Canals de Catllerí, sota els rasos de Peguera, aquella extensió de dues hores de bosc que voltava el Sant Crist de pedra que roman solitari amb els braços un dia emparadors que apareixen suara estesos clamant pietat; el bosc de Carboners de l'alta vall del Ter; la baga de Castelló, de les muntanyes de Busa, per on saltava l'aigua enriquidora, i ara, en les tempestes que no poden xopar el bosc, baixa l'aigua perduda arrossegant perillosament els còdols, i, entre molts altres, la incomparable fageda d'En Jordà, d'Olot, que viurà sempre melangiosament en els versos d'En Maragall.

De la dolor i la queixa, ja inútil, de fer alçar de bellnou semblants belleses i monuments naturals davant els horitzons amats de Catalunya, n'arrenca D. Cèsar A. Torras com una reparació o un manament del Destí, la defensa vibrant del bosc del Gresolet en perill.

Llegeix, de *La Veu de Catalunya*, fragments de l'article d'En Sureda Senties, del qual fa grans elogis; llegeix la defensa ardida i incondicional d'«El Pi de les Tres Branques», de Berga; fa ressaltar la noblesa de la campanya i desprecia els insults adreçats al nostre company poeta pels elements interessats en la transacció vergonyosa, i diu encès de valentia:

— El bosc del Gresolet no es pot vendre «i no es vendrà».

Un bosc com aquest, del comú, no pot desaparèixer de Catalunya. Un Ajuntament, en cas semblant, únicament pot considerar-se com un marmessor, i un marmessor no pot cegar-se per un benefici mesquí i immediat, portant a la desesperació i a la misèria els fills d'un poble que té la vida assenyalada per Déu.

Els boscos tenen ànima i l'ànima Déu la dóna i Déu la pren i no pertany sinó a Ell.

Si el clam generós del poeta volgués ofegar-se, aquí som nosaltres per a impedir pràcticament la befa.

Si, malgrat tot, la desaparició del bosc del Gresolet anés a intentar-se, jo des d'ara crido els excursionistes d'aquí i de tot Catalunya a la creuada de defensa posant-nos al costat d'En Suriñach Senties.

D. Cèsar A. Torras continuà dient que més aspirava a fer, encara que semblés un somni, comptant amb l'ajuda sol·licitada de la Mancomunitat de Catalunya.

Va exposar la visió d'aconseguir, com es fa en països veïns, per exemple, en el Pireneu Francès, a Super Bouquera, i amb el projecte del Gran parc del Carlit, la construcció d'un camí de muntanya, de veritable excursionisme, que anés de Bagà al punt de la carretera de Sant Llorenç a Berga, camí que abraçaria, i acaronaria, bellesa naturals tan importants com el Brollador de Sant Esteve, Fonts del Bastareny, estrets de Gresolet i de Llúria, la vila de Gosol, el Pont natural nomenat Cabradís i les imponents Gorges d'Aiguadevall, deixant la vall del Gresolet, parc nacional de Catalunya, al centre del braç del camí, com un cor remorejant i profund.

Durant la conferència, es projectaren fotografies de la vall del bosc que sembla el trosset de món escollit per nosaltres per a situar-hi Beethoven; d'altres indrets de bellesa suprema d'aquella part del Pireneu; de Bagà, la vila senyorial; del petit i delicat Saldes; de Gosol, còrpedor de caràcter; fotografies degudes al Dr. D. Joaquim Pla i als Srs. Josep Guarro, Isidre Puig-Boada, Miquel Cases i Lluís Estasén, la major part d'ells companys de l'excursió salvadora.

I, finalment, davant la projecció acostada i llargament fixa de la Verge Bruna de la vall closa, el conferenciant va llegir els *Nous Goigs en lloança de Nostra Dona del Gresolet*, que vénen d'aparèixer en edició ornada per En Ramon Sunyer.

ESCOLA CATALANA D'ART DRAMÀTIC. — *El vinent curs 1920-21.* — La tasca de l'Escola. — Aquesta lloable institució que sostenen la Mancomunitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona, començarà el pròxim octubre les tasques del curs 1920-21.

Durant aquest curs seguirà amb més intensitat i més extensió encara que en els anteriors, la seva actuació pública per a la demostració de les elevades produccions del teatre i per a la divulgació del

concepte i de la transcendència cultural que té en la formació i la fortitud espirituals dels pobles.

Aquesta alta consideració, poc acceptada avui en la generalitat dels nostres públics desorientats, es cultivarà amb conferències i amb representacions de teatre, que segurament tindran l'interès que han despertat les organitzades per a la mateixa Escola en cursos anteriors.

Sessió inaugural. — Entre elles figura en primer lloc la de la sessió inaugural, que se celebrarà en el teatre Eldorado, el primer diumenge d'octubre, dia 3, a les onze del matí, sota la presidència de les corporacions oficials catalanes i amb la solemnitat de costum.

Aquesta conferència anirà a càrrec del distingit escriptor, En Frederic Pujolà, qui parlarà de «Les representacions teatrals en els camps de batalla de França», que el mateix conferenciant ha presenciat durant el seu servei militar en els exèrcits francesos.

El Ministeri de la Guerra de la veïna República, accedint a la petició formulada per l'Escola, li ha facilitat una interessant pel·lícula relativa a aquestes representacions, presa pel servei fotogràfic del dit Ministeri, la qual serà projectada durant la conferència.

Abans pronunciarà un interessant discurs el director de l'Escola N'Adrià Gual.

Altres conferències. — Altres conferències de divulgació i de naturalesa anàloga seguiran a aquesta, havent-hi el propòsit de donar-les en diverses entitats de Barcelona i de fora, per tal d'estendre en els majors límits possibles la seva actuació.

Representacions teatrals. — Les representacions teatrals augmentaran aquest any en nombre a les dels anys anteriors. Comprendran dues sèries, amb un total de vuit o dues funcions, a Barcelona solament.

Una de les dues sèries es donarà els diumenges al matí i estarà per complet dedicada al teatre català. La nostra dramàtica té indubtablement obres que poden incloure's en el criteri o en l'aspiració que té l'Escola respecte del Teatre; moltes d'elles no han estat estimades generalment en ço que valen; altres d'elles no han rebut encara la remoció moderna de què són susceptibles. Les obres que en aquesta sèrie donarà l'Escola, corresponen a aquest ordre, i seran presentades en un voluntariós disseny de vindicació.

L'altra sèrie, que es representarà en dies feiners al vespre, estarà

dedicada a Ibsen. Algunes de les seves obres menys conegudes entre nosaltres seran posades en escena. La importància principal d'aquestes representacions estarà en la interessantíssima conferència que, a propòsit del famós autor, donarà un distingit escriptor català, que s'ha especialitzat notablement en l'estudi d'aquella personalitat literària.

Ultra aquestes representacions de Barcelona, s'estendran en el major radi les representacions a distints llocs de Catalunya, iniciades ja en el curs passat. Actualment s'està ultimant llur organització.

Concurs 1920.—Seguint la sèrie de concursos per a obres de teatre, començada l'any passat, es convocarà molt aviat el concurs corresponent a aquest any.

Es referirà a una determinada modalitat de la literatura dramàtica d'indubtable interès per al nostre teatre.

El Jurat el formen els Srs. Pere Corominas i Lluís Nicolau d'Olwer, demés del director de l'Escola, N'Adrià Gual.

Publicacions.—Des d'aquest curs, l'Escola començarà la sèrie de les seves publicacions.

En volums especials i periòdicament, aniran apareixent tots els treballs a què ha donat lloc l'actuació de l'Escola, tals com conferències, estudis, memòries, etc.

La majoria d'aquestes publicacions seran bellament il·lustrades.

Entre elles, hi figuraran també algunes interessants obres de teatre nacionals i estrangeres.

Matrícula.—La matrícula per al curs vinent quedarà oberta des del 15 de l'actual, de set a vuit de la tarda, a la secretaria de l'Escola (Universitat Industrial, Urgell, 187), on es donaran tota mena de detalls respecte de la inscripció i funcionament de les classes.

Les classes tindran lloc com anteriorment, els dilluns, dimecres i divendres, de set a nou del vespre, cursant-se els següents ensenyaments: Recitació, Pràctiques escèniques, Història del teatre, Història de l'Art, Indumentària i Gramàtica catalana.

Sessió inaugural de 1920-21.—Parlament de l'Adrià Gual i el moment de l'Escola. —Digué que cal posar-se d'acord amb el punt de mira de l'Escola. Arreu del món existeixen Conservatoris de Declamació per a formació d'actors. L'Escola fuig d'aquest procediment limitat. Allí encara el Teatre Nacional és definit. Aquí fóra pitjor. En cap Escola s'ensenya l'art. Al deixeble

se l'aconsella, se l'ensenya, se'l condueix suaument, fraternalment, paternalment.

Però per a l'esclatant manifestació de l'artista cal trobar i abraçar el flam de la inspiració creadora. Els artistes tenen dos aspectes: l'home i l'artista. En teatre no. L'home no té res que veure amb l'actor. Tots ens havem emocionat amb un paper i després havem vist a ple sols l'home desencantador. Cal tenir des de la Direcció d'una Escola la consciència clara del que s'ha de fer, acoblant en son si tots els elements fonamentals : autor, públic, intèrpret.

Tot respectant el fet, i essent el teatre la pulsació i la paraula viva, cal estar atent a les noves modalitats que els temps reclamen.

Aquí el Teatre Català — diu En Gual — mai l'havem tingut.

Fa una evocació de les manifestacions escèniques des de llunyanes èpoques barcelonines.

En la Barcelona de la Restauració, que vivia refiada i tranquil·la, la poca aristocràcia trobava els seus esplais entre el Liceu i el Teatre de la Santa Creu, i es sadollava de música, però en l'assistència als dos teatres es repartia, posant-hi un esperit de competència de botiga, que és defecte molt nostre.

Els menestrals, els honrats i laboriosos menestrals, arrel de la Barcelona esponerosa d'ara, eren els pessebristes i els de les ombres xinesques que feien les delícies dels veïns.

I els esperits inquietos, artistes barbotejants, que s'havien abocat o glatit per París, i en llur llibertat de concepte cercaven la col·laboració, no sempre plausible, del llapis d'En Planas, queien en l'alegre vulgaritat del *Gavilán* i *La Balduja*, provocant una literatura xarona i sicalíptica, a estones privades.

No obstant, d'allí va néixer el Teatre estimat. De les representacions privades es va passar a l'Odeon i de l'Odeon al Romea.

Confessa En Gual que ell, al costat del seus grans amors, hi posa una fredor analítica.

I per això no pot fer l'elogi incondicional d'aquelles reunions familiars en el teatre, on als intermedis les amistats ballaven.

Era allò el barboteig d'un moment social i polític, excessivament pintoresc.

No era allò una consciència nacional. Molière, tot i essent del segle XVII, com que encarnava un esperit nacional, encara avui a França es formen cues per anar a presenciar les representacions, que suara es presenten a l'escena, i dit sia de pas, de la faisó que fa

quatre anys amb una intuïció de novetat i respecte presentava la nostra Escola Catalana, en sessió d'homenatge.

Així s'ha debilitat i mig desaparegut el Teatre Català. La prova és que l'obra d'En Pitarra que més fermament subsisteix és *El Ferrer de Tall*, perquè no era una concessió al públic, sinó l'espill d'un moment nacional. Tot lo altre és teatre barceloní de l'any 70; excés de «tipisme», salvant les creacions de més volada humana del gloriós Guimerà.

El teatre el volem — diu valentament En Gual — de cara al món. El petit tipisme és l'enganyapobres de l'emoció popular.

Quan es dona la mà als veïns és quan millor s'afirma la pròpia personalitat.

El teatre és arma de dos talls. S'hi fa tant de bé com la sinceritat vulgui i tant de mal com la picardia es proposi. Mes això darrer és menyspreable. Cal fer teatre d'emoció. Si l'autor té necessitats materials i els temps no les hi reconeixen, que faci un ofici, i no ofici d'un sacerdoti. Que pagui amb el cor la llibertat d'escollit. Que s'espilli amb l'interpret que és el més sacrificat dels artistes, que es passa la vida de genolls davant l'altar del creador i ell desapareix pàl·lid i anònim.

I, finalment, diu al públic que si ell sabés de quina manera aquest públic es necessita, no els abandonaria un sol moment.

Hi ha dues menes d'anar al teatre.

Hi ha el pacte trivial d'anar a veure figures migrades que diverteixin. Això és indigne. Per això hi ha el music-hall.

Hi ha el gran teatre. L'evocació de Grècia i Roma, els horitzons de la Litúrgia, l'estilització del moment ideòleg i sensitiu contemporani. Aleshores el pacte és espiritual i es fa comunió del públic amb autors i interprets.

El públic té aleshores el dret de discutir, però abans cal que senti el deure d'agrair.

Acabà donant la visió del que deu ser el Teatre nostre, i la visió que permeten com immediata a realitzar les possibilitats de l'Escola.

Finalment, En Frederic Pujolà llegí l'anunciada conferència, parlant de «Les representacions en els camps de batalla de França». No és possible traslladar l'extracte d'un treball com el del senyor Pujolà, ple de palpitació i de vida. Ell va fer-nos passar davant nostres ulls, la pel·lícula espiritual d'un dels caires més interessants de la vida de França durant la passada guerra : ens parlava dels di-

ferents gèneres teatrals que el soldat francès havia executat a les trinxeres, des del més ínfim i bufonesc fins al més enlairat amb ropatge de tragèdia. Tot això il·lustrat, en acabar, amb una sèrie de projeccions que venien a arrodonir, encara, el tema desenrotllat pel conferenciant.

Concurs de 1920. — Convocatòria. — L'Escola d'Art Dramàtic, la qual va iniciar l'any passat aquesta sèrie de Concursos públics, ve a continuar-los ara amb el de la present convocatòria.

Com s'anunciava en l'anterior, cadascun d'aquests Concursos es refereix a una determinada modalitat de la dramàtica, per tal que totes hi sien sol·licitades expressament.

Aquest Concurs de 1920, va encaminat a dotar el nostre Teatre del gènere anomenat històric.

Per aquesta finalitat es parteix del principi que la nacionalitat catalana té, a través de la seva història, un brillant patrimoni espiritual que pot excitar la inspiració dels poetes catalans, no per fer reproduccions encongidament estèrgides de la realitat, sinó per crear obres de veritable valor poètica que enlairin les nobles essències de la raça.

L'Escola Catalana d'Art Dramàtic confia que els poetes de Catalunya aportaran llur col·laboració a aquesta tasca, estimulats pel desigñi patriòtic que la promou, i es proposa per la seva part correspondre als mereixements de l'obra que resulti premiada, amb el tribut moral de la seva predilecció artística més afectuosa.

Bases. — I. Es concedirà un premi de 500 pessetes a una obra dramàtica inèdita en vers, en tres o més actes, inspirada en un fet històric de Catalunya.

II. Podran pendre part en aquest Concurs tots els poetes de la nostra terra, sense limitació de cap mena.

III. L'obra que resulti premiada quedarà de propietat del seu autor a tots els efectes legals corresponents. Únicament s'obliga l'autor a permetre que la primera representació es verifiqui a càrrec de l'Escola Catalana d'Art Dramàtic, dintre el termini màxim d'un any, a comptar des del dia de la publicació del veredicta, i a no publicar l'obra sense autorització de l'esmentada Escola, abans de l'esmentada representació.

IV. Les obres caldrà remetre-les a la Secretaria de l'Escola Catalana d'Art Dramàtic (Urgell, 187, Universitat Industrial), els dilluns, dimecres i divendres feiners, de set a vuit del vespre, fins el

30 de maig de 1921. Hauran d'aparèixer sense firma de cap mena i s'acompanyaran d'un sobre clos, contenint el nom de l'autor.

V. Formaran el Jurat els senyors En Pere Corominas, En Lluís Nicolau d'Olwer i N'Adrià Gual. El veredicte es farà públic, el més tard, per tot el mes de setembre vinent.

ESCOLA D'ALTS ESTUDIS COMERCIALS. — *Cursos de 1920-1921.* — Des del 1.^r d'octubre queda oberta a l'Escola d'Alts Estudis Comercials la matrícula per als cursos de l'any escolar 1920-21.

Les classes començaran el dia 18 d'octubre.

Els ensenyaments que, a partir d'aquest curs, es donaran a l'Escola compendran les matèries següents, distribuïdes en grups:

I. Geografia econòmica. — II. Mercologia. — III. Organització d'empreses. — IV. Aritmètica Mercantil i Estadística Comercial. — V. Dret del comerciant. — VI. Economia del Comerç. — VII. Economia del diner. — VIII. Teoria de l'Economia. — IX. Política social. — X. Exercicis especials per alumnes aventatjats que vulguin perfeccionar llurs coneixements.

La durada dels estudis complets de cada matèria comprèn dos anys, havent-se dividit l'any escolar en petits cursos trimestrals, per als quals queda també oberta la matrícula.

Les hores de despatx per a fer les inscripcions a secretaria seran de les deu a les dotze del matí i de les sis a les vuit del vespre.

Per a consultes i tota mena de ressenyaments, dirigir-se durant les mateixes hores, a la secretaria de l'Escola (Urgell, 187), on es facilitarà als futurs alumnes el programa detallat dels ensenyaments.

ESCOLA DE DIRECTORS D'INDÚSTRIES QUÍMIQUES.

— *Conferència Agell.* — El dia 5 de setembre tingué lloc a l'Escola de Directors d'Indústries Químiques la conferència que cada any dóna el seu director, Dr. En Josep Agell i Agell, davant un públic nombros. La conferència va ésser una exposició sintètica de la molta i bona tasca que en aquell centre d'ensenyança es realitza, sota la direcció del mestre i amb la cooperació brillant del professorat.

L'Escola—començava dient el Dr. Agell—desitja viure a porta oberta, recollint tots els batecs del moment, totes les realitats de Catalunya. Per això, en finir cada curs, ens plau donar compte de ço que ha estat realitzat, no com a cosa definitiva, sinó com a esforç encaminat al millorament de la ciència i de la indústria a casa nostra.

L'any passat obriem la matrícula d'admissió d'alumnes, i molt abans d'acabar el límit de dies assenyalat, s'havia de cloure la matrícula, perquè els demandants sobrepassaren de seguida el nombre que era possible admetre : demandants que eren de casa i de fora de casa. Amb aquest fet queda demostrat en primer lloc que les ensenyances de l'Escola valen alguna cosa; i, en segon lloc, que no és cap obstacle el que sigui una Escola catalana, sigui en parla catalana que s'acompleix l'ensenyament.

L'experiència ens havia alligonat respecte de les modificacions que, per norma natural, s'havien d'anar introduint en els dos primers cursos : avui en dia, hem arribat a una certa estabilitat i a una certa posició que podríem anomenar quasi definitiva.

En el tercer curs, el de l'electroquímica, ja les modificacions i ampliacions han estat més profundes, tenint en compte la major extensió que aquest ensenyament ha anat adquirint. D'aquí, que hom pot veure a l'Exposició una sèrie de realitzacions de coses, de productes, que fins avui creïem que sols podien obtenir-se en les més famoses cases de l'estranger.

Parlant dels treballs de síntesi orgànica, diu que hi ha hagut, també, molt notable millora en productes farmacèutics, fotogràfics, colorants, explosius, perfums, tots obtinguts per síntesi.

De pas és lamentable que alguns alumnes, en arribar al tercer curs, ja no segueixin anant a l'Escola amb la primera assiduitat, o deixin simplement d'anar-hi. Degut a què? Es comprèn : és perquè passats els dos primers cursos, ja saben prou d'algunes coses per a poder dedicar-se a algunes realitzacions industrials lucratives : sigui muntant per compte propi algun negociet, o perquè són requerits per alguns industrials. En això — afegeix — jo he de donar un fort crit d'alerta, perquè a canvi de guanyar unes pessetes, prematurament, es perden un esdevenidor, es malmeten la carrera; es queden en un terme mitjà, amb grandíssim perill d'anar baixant, baixant i perdre-ho tot, en lloc d'arribar a la meta i assegurar-s'ho per sempre.

Dedica un sentidíssim record al Dr. Fita, que amb tant d'entusiasme havia començat l'ensenyament en l'ordre de Bacteriologia industrial i Fermentacions, morint a mitjan curs. Per fortuna, el Dr. Vilardell ha continuat brillantment la tasca començada pel doctor Fita. Sinó que En Vilardell tampoc podrà continuar en tan delicada ensenyança; i per això hom ha cercat un altre element, de tota vàlua, de la major garantia : el Dr. Claudi Sala.

Entra a parlar del quart curs, el darrer, que és allí on culminen les dificultats, perquè és el curs de les especialitzacions. I en les especialitzacions cal tenir en compte tant la preparació de l'alumne, com les condicions en què es troba a casa nostra cada indústria, les possibilitats de realitzar-la i de donar-li sortida, industrialment; i, encara, a això cal afegir-hi que nosaltres no voldríem reduir-nos a fer allò que ja és fet fins ara; sinó que tenim la pretensió de voler anar una mica més enllà, d'aportar-li un xic de perfecció, damunt de les ja conegudes.

A continuació esmenta les principals especialitzacions acomplertes durant el curs passat. I són : productes sintètics, pels alumnes Srs. Uthoff i Moragas, amb l'obtenció artificial de la càmfora; de manera que en un possible cas d'isolament amb l'Àsia — de la qual ve la càmfora natural — podríem suplir la deficiència de tan preciós element.

Productes farmacèutics, per l'alumne Sr. Balius, i essències artificials per l'alumne Sr. Huguet.

Indústria dels sabons, pels alumnes Srs. Casas i Aboitz. Ara, aquest darrer, vingut de Filipines exprofés, se'n torna cap a aquelles terres per perfeccionar-hi les indústries saboneres allí establertes.

Vernisos i esmalts, pels alumnes Srs. Artés i Carbó.

Indústria de les sals potàssiques, pels alumnes Srs. Julià i Canals, de tanta actualitat a Catalunya, amb els grandíssims jaciments descoberts.

Gran indústria mineral, pels alumnes Srs. Pons, Puig, Sintes, Gol i Cañellas, essent de notar, sobretot, els treballs en l'obtenció de sals de mercuri. És satisfactori fer constar que, podent comptar des d'ara amb elements directors per aquesta importantíssima indústria (directors que són els eixits de l'Escola) s'està ja instal·lant a casa nostra una fàbrica per a l'esmentada obtenció de sals.

Indústria de la cel·lulosa, pels alumnes Srs. Arxer i Domènech; importantíssima indústria per a la fabricació de pasta de paper, que tampoc no se'n fa gota a Espanya, malgrat tenir tanta abundor de primeres matèries com la palla d'arròs i l'espart.

Aquest és, en resum, el treball de l'Escola en el curs passat.

Però no ha estat sols això, sinó que a part de l'ensenyament tècnic — continua dient el Sr. Agell — a l'Escola hem tingut cura que hi passés la flama de l'humanisme i de les valors universals : així el poeta hi conferenciava i lligava poemes; així savis eminents com Perrin, Cavalier, Bruni, han passat per l'Escola, deixant l'estela de

llur universal valor. Al costat d'això, els nostres alumnes han anat a pulsar de prop el batec de les indústries, fent-se càrrec més complet de la realitat.

Demés, tot això encara haurà d'ésser completat en cursos vinents. Així, per al curs vinent, a part d'altres coses, seran establerts uns cursets especials. Aquests cursets especials, en ordre diguéssim científic o teòric, aniran a càrrec del Prof. Sabatier, de la Universitat de Tolosa, del Prof. Molinari, de Milà, i altres. I uns cursets pràctics, encara; entre altres, un de galvanoplàstica, un de fabricació de vidre i altres.

Per acabar, dedica un elogi públic als cooperadors de l'obra de l'Escola, que tan benemèritament han posat a la seva disposició llurs cabals; i fa una crida a totes les persones adinerades perquè segueixin l'exemple dels primers, obeint a l'imperatiu d'un sentiment i d'un deure patriòtic.

ESCOLA ELEMENTAL DEL TREBALL. — Final del Segon curs d'Humanitats i Cultura general per a obrers. — El dia 10 de setembre va tenir lloc a l'Escola Elemental del Treball la fi del Segon curs d'Humanitats i Cultura general per a obrers.

Abans de començar la conferència el president de la Mancomunitat, el director de l'Escola, En Rafael Campalans, li adreçà unes paraules de remerciament.

En Rafael Campalans parlà, en particular manera, en nom dels estaments obrers, i diu que aquests se senten profundament agraïts al gest del primer conseller de Catalunya, en anar a fer-los participar de la seva alta cultura.

Tot seguit parlà el president, el qual, començà agraïnt les paraules del Sr. Campalans, i diu que tot el que sigui cultura popular tindrà sempre obertes de bat a bat les portes de la Mancomunitat.

Entrant en el tema de la conferència digué que en l'arquitectura hi ha dos punts d'obrir: el que en podríem dir tècnic i el literari. El primer ha de veure i resoldre els problemes de la realitat, de la matèria, de les masses; l'altre s'estén en termes més o menys precisos, parlant d'harmonia, d'estructura, de proporcions.

Després de llegir uns paràgrafs seus relatius a aquest particular, fent veure l'aberració actual respecte de l'actitud que un hom es posa sovint enfront de l'arquitecte, diu que vol concretar-se a un punt sobretot, ço és: en l'element històric de l'arquitectura.

Es fixa en el temple grec, per demostrar com hi ha una sèrie d'elements, els quals, possiblement, no devien tenir en la ment d'aquells arquitectes una raó lògica, sinó una raó de sentiment, d'estilització, d'estètica.

En ràpida síntesi, feta de mà mestra, resumeix el pas de l'arquitectura, començant per la civilització neolítica (3000 anys a. J.), que successivament és transformada en etapes superiors, en els tres períodes minoics, que van des de l'any 2500 a. J. fins al 1200 a. J., data en què és col·locada la destrucció de Troia. Vénen damunt el tercer període minoic, les invasions dòriques (1100 anys a. J.); després, el període de la Primera Olimpíada (776 anys a. J.); fins que en l'any 600 a. J., hom troba els temples arcaics; posteriorment, el període de les guerres mèdiques (anys 490-479 a. J.); fins que arriba l'edat d'or de Pericles, Fídias i Ictinus, època del Partenon (anys 460-435 a. J.), i dels temples de Phigàlia (any 425 a. J.) i de Segest, destruït l'any 410 a. J.

Passada aquesta síntesi històrica, en cada una de les etapes de la qual, valent-se de projeccions, el conferenciant fa veure la contínua perdurança i les successives superposicions, cada vegada més nombroses, d'elements històrics, és a dir : d'elements que no podien obeir sinó a motius de tradició, d'imitació d'antics elements constructius (fusta), sense cap necessitat en ordre al dinamisme de la construcció, addueix, també, per corroborar el que ve dient, textos de tractadistes de l'antiguitat.

Parla de la introducció de l'arc i de la cúpula en l'arquitectura, i fa veure com, de la mateixa manera, aquests nous elements arquitectònics no maten els antics, sinó que també se'ls sobreposa.

Després de la civilització romana esmenta la medieval, la del Renaixement i la contemporània, i en cada una d'aquestes, l'arquitectura ofereix constantment el mateix fenomen. Fenomen que es compleix també en el llenguatge, en el dret i en totes les manifestacions de la vida i de la cultura humana.

Per acabar, incita els alumnes de l'Escola a què estudiïn les manifestacions d'art que són la bellesa del viure, la fulgència de l'esperit damunt la matèria.

Conferència Claparède. — Aquest professor donà la seva anunciada conferència a l'Escola Elemental del Treball, sobre «L'Escola i l'educació social».

Un públic d'obriers i de mestres i mestresses omplenava la sala on es donen les conferències del Curs d'Humanitats, que en les vacances d'estiu organitza l'Escola. La conferència de M. Claparède formava part del curs d'enguany.

En nom de l'Escola, féu la presentació del conferenciant, en breus paraules, el secretari de la mateixa, En Pau Vila, son antic alumne a Ginebra.

Amb paraula pausada i senzilla, perquè pogués ésser compresa per tots els oients, anà el professor descabdellant el tema.

Digué : La qüestió de l'educació social a l'escola, malgrat la seva importància, per manca d'experimentació i estudi resta encara obscura i poc precisa. El sentit social és innat en l'individu, és instintiu; per això, el que l'escola pot fer amb ell és endegar-lo vers la direcció que convingui. Cal, per a comprendre el sentiment social, tenir en compte que la societat no és una agrupació, sinó un organisme. Dues menes de funcions pot acomplir l'escola vers la societat : Primer, desenrotllar el sentiment social en el noi; i per això; segon, fer viure l'escolar en bon medi natural : una societat de nois. Les escoles actuals de per tot arreu, no són pas una societat infantil. Perquè ho fossin fóra menester una finalitat comuna, un ideal col·lectiu, la qual cosa no tenen. A l'escola d'avui no es persegueix altre fi que el que es proposen el mestre o els pares o cada noi pel seu compte. És un planter d'individualistes o de gent sense voluntat pròpia. Es pot dir que la vida escolar, amb ses característiques : el silenci, la prohibició de la intercomunicació a classe, el treball individual, etc., és més bé antisocial. L'única manifestació de vida social a l'escola d'ara es troba en les recreacions, en els jocs dels nois, dins del local de classe o fora d'ell. De manera que, aquesta isolada manifestació de sociabilitat, és de naturalesa extra-escolar. És indispensable fer de l'escola un organisme social, del qual cada noi sigui un element actiu, interventor. Aquest organisme ha de tenir un ideal col·lectiu, no imposat des de fora, sinó generat pels interessos i la finalitat de la col·lectivitat mateixa. El mestre serà l'aconsellador, no l'autoritat, la qual residirà en la col·lectivitat mateixa. El noi ha de sentir els deures, les obligacions socials.

Avui, més que mai, caldria fer estimar als nens el treball, el gust del treball : la generació d'avui no l'estima desgraciadament, el treball. Quan, des de nois, no se'ls ha fet estimar aquesta contribució social indispensable al benestar d'una vida col·lectiva, hom

considera el treball com una cosa arbitrària, sense raó d'ésser, i, per tant, refugible.

A Suïssa s'ha discutit molt sobre educació nacional, patriòtica. I s'han fet programes amb lliçons d'història, de geografia, d'instrucció cívica. Però l'experiència ha demostrat que amb lliçons no es crea un sentiment social. És tot l'ensenyament que s'ha de transformar.

En canvi, Dewey als Estats Units i Kerschensteiner a Alemanya, per donar aquest sentiment social a l'escola, han començat per formar-la de cap i de nou, organitzant-la com una comunitat en miniatura.

Vivim en temps de democràcia i, per tant, hem de formar homes perquè el poble es governi a si mateix. Per a una democràcia cal donar al ciutadà el sentiment de la responsabilitat en front de la col·lectivitat. I perquè cadascun doni el major rendiment personal possible a la societat, és precis donar-li la major llibertat possible. No es pot oblidar que les societats progressen mercès a un individu o bé alguns individus. Deixem que dins la vida social de l'Escola aquestes individualitats superiors puguin desenrotllar-se.

Pràcticament, un mitjà d'establir el sentit social a l'escola és el «self-government», com s'ha fet amb èxit al Nord d'Amèrica. A Suïssa s'ha desenrotllat poc perquè els mestres no volen abdicar de llur comandament. El noi solament se sent culpable davant dels seus camarades. Cal reemplaçar la disciplina que ve imposada de fora, per una disciplina que neix de sentiments interns. Convé fer estimar i apreciar pel noi les harmonies socials, perquè li repugni tota desharmonia.

Un altre mitjà, molt discutit, d'educació social, és l'emulació. Certament que el foment de l'emulació pot ésser perillós; però l'educador pot aprofitar aquest mitjà que reposa sobre l'instint de superació aplicant-lo per grups, no per individus.

Els esports són bons elements per al desenrotllament del sentit social; puix que fomenten els interessos de grup.

Als Estats Units han donat bon resultat les Lligues de Bondat, en les quals els nois es comprometen a fer diàriament una bona acció. I així ho fan.

Lligat amb el problema de l'educació social hi ha el problema gran i complex de l'educació professional. La lluita entre els partidaris de la cultura general i dels estudis professionals, ha estat forta.

Avui, pocs creuen ja que la cultura general sigui la literatura, les llengües mortes, etc. Altres (com Dewey) opinen que la cultura general s'obté en estudis sobre realitats presents. Sigui com sigui, cal que s'estudii i emprengui al mateix temps una ocupació que faci a l'individu útil a la societat.

Acabà, el conferenciant, regraciant l'atenció amb què se l'havia escoltat.

ESCOLA DE FUNCIONARIS D'ADMINISTRACIÓ LOCAL. — *Cursos.* — Durant tot el mes de setembre continuarà admetent-se matrícules a l'Escola de Funcionaris d'Administració Local, carrer del Bisbe, Palau de la Generalitat, de les onze a la una del matí.

Els estudis consten de dos cursos, que comprenen les següents assignatures:

Primer curs. — Nocions generals del Dret, Dret administratiu, Dret orgànic municipal, Aritmètica i Comptabilitat i Teoria de la Hisenda pública.

Segon curs. — Hisendes locals, Funcions especials del secretari, Llei de Justícia municipal, Legislació financiera espanyola, Procediments administratius, Serveis municipals de caràcter tècnic i Règim d'administració local a l'estranger.

Els cursos començaran el 1.º d'octubre i acabaran el 31 de maig. El cost de les matrícules serà de 10 pessetes, per a les assignatures que tinguin dues hores setmanals de classe i 15 pessetes per a les que en tinguin tres.

A la càtedra de taquigrafia es donaran tres lliçons setmanals; els dilluns i dimecres, de les set a les vuit, i els divendres de les sis a les set, aplicant-se el sistema Garriga a la llengua catalana.

ESCOLA D'INFERMERES AUXILIARS DE MEDICINA.
— *L'Escola.* — Atenent a la necessitat, cada dia més fortament acusada a casa nostra, de la formació de personal apte per a l'assistència de malalts i cura d'infants, en possessió de les normes dictades per la moderna ciència i d'una cultura general, necessàries per a l'eficàcia de llur missió, la Mancomunitat de Catalunya, en l'Assemblea del 30 de novembre de 1917, va acordar la creació de l'Escola d'infermeres-auxiliars de Medicina, amb la qual, ultra l'obrir-se un nou camp nobilíssim a l'activitat femenina, contribuïnt d'una faisó positiva al

millorament social i cultural de la dona catalana, pot atènyer's un mitjà poderós per la disminució de la morbositat i mortalitat a la nostra terra.

Així, l'Escola està avui principalment destinada al perfeccionament professional del personal que té encomanada la cura d'infants, malalts i invàlids en els seus asils i establiments hospitalaris i a la formació d'Infermeres, de caràcter general o especialitzat, per al lliure exercici de la carrera llur, en clíniques i servei domèstic, i l'eventual ingrés en les institucions benèfiques de la Mancomunitat.

La professió. — Està fora de dubte, i l'experiència ho ha vingut demostrant així en tots els pobles del món, que les alumnes eixides d'una Escola d'aquest caràcter tenen, per la garantia oficial de llur capacitat, assegurat un brillant esdevenidor. La professió d'Infermera, especialitzada o no, constituirà, doncs, dintre de poc, una de les formes més dignes i més profitoses de l'activitat femenina. Altra-ment, la Mancomunitat de Catalunya, donant l'exemple que seguiran múltiples organismes oficials i entitats privades, «té establert que el diploma d'Infermera de la seva Escola sigui exigible» en determinats serveis sanitaris i benèfics per ella sostinguts.

Es comprèn, per aquestes raons múltiples, com l'Escola atregui avui la simpatia i la col·laboració entusiasta de les persones altruistes i amants de la cultura.

La carrera. — Per a realitzar la seva missió central, l'Escola dóna uns ensenyaments ordinaris, regits per un pla determinat, i localitzats a Barcelona, i uns ensenyaments extraordinaris de caràcter temporal, en forma de cursets especialitzats d'iniciació i perfeccionament, segons els casos, per les localitats de la nostra terra, on la Mancomunitat de Catalunya posseeix establiments de caràcter hospitalari, i en totes aquelles que les circumstàncies aconsellen.

La durada dels ensenyaments ordinaris és de dos cursos, de nou mesos cada un, després dels quals pot obtenir-se el títol d'Infermera-auxiliar de Medicina.

A fi d'ampliar la valor i l'extensió dels coneixements i aptituds de les alumnes, l'Escola, ultra els ensenyaments ordinaris, organitzarà cursos d'especialització. Les alumnes que els segueixin amb aprofitament tindran dret a què es faci constar l'especialitat cursada en el títol d'Infermera-auxiliar de Medicina corresponent. Aquestes infermeres especialitzades estaran en condicions, no solament d'una millor actuació en determinades activitats de llur carrera, sinó que

podran orientar-se per a exercir càrrecs auxiliars en laboratoris d'Anàlisi, d'Investigació, de Preparació de productes i de Farmàcia.

Pla d'estudis. — Els estudis generals que donen dret al títol d'Infermera tenen un doble caràcter pràctico-teòric i es regeixen pel pla següent:

Primer any. — Nocions d'Anatomia, Fisiologia i Patologia general humanes; Servei de malalts, Nocions d'Administració hospitalària i coneixements generals d'Infermeria, Nocions de Simptomatologia clínica, Bromatologia, Terapèutica i Matèria mèdica; Pràctiques de Fisioteràpia; Nocions de Física i Química; Ètica professional; Recapitulació i ampliació de coneixements d'Escola primària.

Segon any. — Nocions d'Higiene i Bacteriologia; Ètica professional; Ampliació de coneixements de cultura general; Pràctiques de serveis de Medicina i Cirurgia.

Patronatge. — L'alta inspecció de l'Escola està confiada a un Patronat consultiu compost de persones de conegut prestigi dintre dels camps d'activitat de l'Escola.

L'Escola compta, demés, amb un Patronat social, integrat per distingides dames, que han excel·lit en llur amor a la cultura i al bé social, al qual té encomanada la cura moral de les alumnes en el període d'estudis, llur encoratjament i ajut en l'exercici de la professió i la tutoria de l'internat, de què més avant es parla. El guiatge espiritual de les alumnes catòliques està a càrrec d'un reverend sacerdot.

Ingrés. — Per a sol·licitar l'ingrés a l'Escola, cal tenir més de divuit anys i menys de quaranta. Les aspirants que no arribin a la major edat hauran de presentar per escrit una autorització de llurs pares o tutors.

Per a poder ingressar a l'Escola, caldrà aprovar un examen de coneixements generals d'ensenyament primari i gramàtica catalana. Podran ésser eximides d'aquest examen les aspirants que posseïxin els títols de batxiller, mestressa, o que reuneixin aquelles condicions que el Consell de Pedagogia cregui suficients.

Matrícules i títols. — L'import de la matrícula per l'examen d'ingrés és de 10 pessetes. Les alumnes satisfaran la quantitat de 35 pessetes per la totalitat dels ensenyaments en cada un dels dos anys d'estudi. Pel lliurament del títol d'Infermera-auxiliar de Medicina, s'abonarà la quantitat de 5 pessetes, i els drets de segell de la Mancomunitat, que importen 25 pessetes.

Per als efectes de l'assoliment del títol professional, els estudis hauran de tenir caràcter oficial, essent obligatòria l'assistència a les classes teòriques i pràctiques. La direcció de l'Escola podrà, però, autoritzar, quan ho aconsellin especials circumstàncies, l'assistència lliure a determinats ensenyaments. Les alumnes lliures seran dispensades de l'examen d'ingrés i hauran de satisfer dobles drets de matrícula que les alumnes oficials.

Internat gratuït. — A l'objecte que el jovent femení provinent de tot Catalunya pugui gaudir dels avantatges de l'Escola, i d'oferir a les famílies de fora de la ciutat les màximes facilitats i garanties, s'establirà un internament gratuït en un dels establiments benèfics de la Mancomunitat.

La tutoria d'aquest internat estarà a càrrec del Patronat social, i les places disponibles es donaran a les alumnes que reuneixin majors mereixements, essent preferides, en igualtat de circumstàncies, les que tinguin llur domicili fora de Barcelona.

Claustre. — Constitueixen el Claustre de l'Escola d'Infermeres els professors ordinaris Drs. D. Baltasar Pijoan, D. R. San Ricart i D. Josep Alomar, comptant-se, demés, amb un nombre de professors extraordinaris per a la cura de les classes pràctiques i per als ensenyaments de tècniques i matèries especialitzades.

ESCOLA D'INFERMERES DE L'INSTITUT DE LA DONA QUE TREBALLA (ORGANISME DE LA C. P. V. E.). — És el cinquè any en què s'obre el curs d'Infermeres del Montepio de Santa Madrona. No és necessari proclamar els serveis marcats que rendeix el saber assistir malalts, ja sia en mig de la família, ja en els inevitables contratemps de la vida, ja en l'ordre social, servint d'honorable i digne mitjà de defensa material a la dona que, lluitant per l'existència, ho fa amb esperit de sacrifici i de caritat que l'ennobleix davant dels seus semblants.

A aquests cursos d'infermeres hi han correspost sempre les dames barcelonines amb marcada dignitat, acoblant-se amb l'honrada obrera, que ha sabut apreciar la vàlua d'aquesta instrucció professional. Per això a totes les dones, sense distinció de classes socials, ens creiem en el deure d'anunciar-los aquest nou curs, per si en el just afany del saber i en la cristiana expressió de la caritat hi batega la vocació d'Infermera. A les obreres, per a proporcionar-los una cultura superior, que avaluï llur treball en el sector propi d'acció de

les professions femenines, ajudant així a la que, estant obligada a defensar la seva existència, se sent inclinada a oferir els seus serveis a la humanitat que pateix.

Éssent avui l'Escola d'Infermeres de Santa Madrona un organisme annex a l'entitat oficial Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis, i en conseqüència disposant de mitjans molt valuosos, es donarà en la dita Escola una més perfecta instrucció tècnica i pràctica. En el pla de l'Escola hi ha constituïts dos grups : Infermeres generals i Infermeres superiors.

Els estudis de les primeres corresponen a dos cursos escolars, en classes que es donen de set a vuit de la tarda, en la pròpia Escola, situada al carrer Baix de Sant Pere, 1, 3 i 5.

Al primer curs hi són agrupades les següents assignatures : Elements de Física i Química; Anatomia i Fisiologia humanes; pràctiques d'emmetzinaments i Dispensaris.

El segon curs comprèn : Medicina general; Higiene, Terapèutica i Bacteriologia; pràctica de Dispensaris, Hospitals i Puericultura. Demés, per a les Infermeres professionals o que ho desitgin, comprèn nocions de Ginecologia, d'Obstetrícia i especialitats.

La matrícula per al curs, és de 25 pessetes, i sols 10 pessetes per a la professional.

Simultàniament a aquests cursos d'Infermeres, que es donen en hores hàbils perquè sigui competent amb el treball de les obreres que desitgin instruir-se o iniciar-se en la professió, funcionen els cursos d'Infermeres superiors.

Els estudis d'Infermeres superiors, comprenen tres anys naturals i de dies escolars complets, durant els quals les alumnes, internades en organismes clínics de l'Institut, segueixen els ensenyaments dels cursos teòrico-pràctics de les Infermeres generals del Montepio de Santa Madrona. També han d'haver assistit, per un espai mínim de sis mesos, a cada un dels serveis tècnics de Medicina general, Cirurgia, Laboratori, Farmàcia, Obstetrícia i Puericultura, i tres mesos en la pràctica dels coneixements generals de cuina, roper, administració, etcètera. Se seguiran estudis de cultura general, en els quals va comprès l'estudi d'algun idioma estranger. Completaran els cursos algunes visites i excursions científiques.

Per als cursos superiors, si l'alumna és internada, no hi ha drets de matrícula a satisfer; puix, considerant que els seus serveis clínics tenen alguna vàlua, s'ha assenyalat que cada alumna rebrà anualment

125 pessetes i que sigui gratuït l'internat, comprenent manutenció, rentat i planxat de la roba, els uniformes complets i habitació individual.

Però si l'alumna desitja seguir els estudis superiors externs, abonarà per drets d'ingrés 30 pessetes, i l'import de les matrícules de les Infermeres generals.

Tant les Infermeres generals com les superiors, rebran instrucció religiosa cristiana, que formi llur esperit i en la qual fonamentin la seva moral en l'exercici de llur professió.

És condició indispensable que l'edat de l'alumna sigui compresa entre els disset i els trenta anys; que en sol·licitar l'ingrés, si són menors d'edat, presentin l'autorització dels pares o tutors, l'acceptació dels reglaments d'Infermeres, bona salut, immillorables antecedents morals, posseir la instrucció primària i satisfer els drets de matrícula.

La primordial finalitat de formar infermeres a la nostra Escola és per a ocupar els llocs d'Infermeres retribuïdes que aviat es crearan en els organismes clínics de la Caixa de Pensions per a la Velleja i d'Estalvis, en començar a funcionar dintre poc; la Clínica Maternal de l'Institut de la Dona que treballa, la Clínica de Medicina de Santa Madrona, l'Hospital de Jesús Infant, la Casa per Invàlides, etc. A part la sol·licitud de diverses clíniques privades que han fet ofertes de treball, sense perjudici que algunes de les professionals es dediquin a guàrdies domiciliàries, si així ho desitgen.

ESCOLA DE LABORS I OFICIS DE LA DONA. — *Reorganització.* — L'Escola Municipal de Labors i Oficis de la Dona, és fundada del 1913. L'experiència d'aquests set anys ha proporcionat a la Comissió de Cultura, que presideix D. Lluís Nicolau d'Olwer, les dades necessàries per a poder concretar-hi una reorganització, establint nous ensenyaments, perfeccionant els que existien, augmentant el professorat, habilitant noves classes i dotant-les d'un utilatge escolar moderníssim, com cal per al seu funcionament normal.

Aquesta Escola reorganitzada està instal·lada en tota la casa núm. 19 de la Ronda de Sant Antoni. En ella hi ha establerts aquests ensenyaments:

Escola-taller per aprenentes de les indústries del vestir, en la qual s'ensenyen la confecció de vestits, de roba blanca, de capells, de cotilles, de flors artificials, de brodat, de puntes i de planxat.

Escola de perfeccionament de les obreres emprades en les indústries del vestir, en la qual, ultra el perfeccionament de cada ofici de l'alumna, se li facilitaran coneixements de cultura general: llengua materna, castellà, nocions d'aritmètica, geometria, història i geografia, moral i educació cívica. Dibuix. Cuina i economia domèstica. Planxar. Gimnàstica sueca.

Escola de coneixements domèstics per a noies obreres, en la qual es donarà un mínim de coneixements de cultura general i de caràcter domèstic a les noies que treballin la major part del dia en fàbriques i tallers: llenguatge matern, nocions de castellà, aritmètica, geometria, història i geografia. Dibuix. Moral i educació cívica. Cosir, sorgir i apedaçar. Tall i confecció. Brodar. Planxar. Cuina i economia domèstica. Com a ensenyaments complementaris: nocions de Puericultura, Higiene, Socorsos urgents, Medicina domèstica, etc.

En les temporades de «calma» hi haurà cursets intensius de perfeccionament dels oficis.

La instal·lació és feta amb gran senzillesa i dins d'ella s'ha obtingut el màxim de bon gust, art i comoditat. Cada escola, cada taller, té el mobiliari apropiat, segons els més moderns procediments pedagògics, i fins en la decoració s'hi han posat còpies fotogràfiques de gran tamany d'obres d'art, de figures, trajos, monuments, quadres, robes, que tenen una relació amb l'ensenyament respectiu. Quant és possible, aquests exemples són de Catalunya.

La instal·lació de serveis d'higiene i de la cuina és perfecta.

La inauguració. — El dia 4 d'octubre la Comissió de Cultura va presentar al senyor alcalde i a l'Ajuntament, l'Escola, reformada. Demés de diferents regidors, assistiren representants de nombroses escoles i centres de cultura.

El Sr. Nicolau va dir a l'alcalde que l'acte tenia per objecte fer present a la ciutat de l'obra realitzada per la Comissió de Cultura, en procedir a la reorganització d'aquella Escola.

En començar aquesta tasca es trobà amb uns ensenyaments per a la dona, organitzats per l'Ajuntament, que, potser, no responien ben bé a les necessitats de la població obrera barcelonina. Per això procedí a reorganitzar aquesta Escola, abans de fundar-ne de noves, car calia crear l'Escola-tipus, que permetés pels bons resultats que s'obtinguessin, crear-ne d'altres, quan els mitjans econòmics ho permetessin.

En fundar-se, en 1913, aquesta Escola, les alumnes, en els ensenyaments que se'ls donaven, sols obtenien una major facilitat i bon gust per a fer-se llurs vestits. Això ha canviat amb la reorganització. Ara aquí hi vindran les noies obreres, i amb l'ensenyament que aquí es donarà, o aprendran un ofici, o perfeccionaran el que exerceixen, la qual cosa representarà un major profit per a l'obrero, un progrés per a la col·lectivitat i un positiu avenç en la nostra economia ciutadana.

A profit dels elements obrers més necessitats, s'han creat les tres Escoles que aquí funcionaran:

Escola d'aprenentes, que funcionarà tot el dia, on aprendran tots els oficis relacionats amb l'art del vestir, quedant-se les alumnes a dinar a la cantina; Escola de perfeccionament, per a les obreres ocupades durant el dia al taller, la qual cosa els permetrà augmentar el guany, i l'Escola d'Ensenyament domèstic, perquè la noia estigui preparada per a governar una llar.

Dues orientacions ha establert aquí la Comissió de Cultura: donar a totes les alumnes un mínimum de coneixements de cultura general, que les faci aptes per avalorar tots els goigs de l'esperit, i, que les obreres menys necessitades, paguin una matrícula proporcionada amb llurs mitjans econòmics.

Tota aquesta obra, senyor alcalde, que us demanem vos digneu inaugurar, que és duta a terme amb l'esforç de tots, de l'Ajuntament i dels funcionaris tècnics, no abasta a satisfer les necessitats de la formació tècnica i espiritual de les nostres multituds treballadores. És per això que us demanem que ens seguïu donant la vostra valuosa cooperació dins de l'Ajuntament, com fins ara ho heu fet, per a completar aquesta obra de cultura popular.

El senyor alcalde va dir que la finalitat i l'orientació de l'Escola havia quedat ben explicada pel senyor president de la Comissió de Cultura i que res havia d'afegir-hi per a donar a conèixer aquesta obra de cultura que, donant mitjans d'educació i d'instrucció a la dona, li assegura la seva dignitat.

Si sempre són necessàries i oportunes aquestes institucions, més que mai les hi considero avui que, per raons del meu càrrec, veig tan d'aprop com s'agreugen els conflictes socials per incomprensió dels uns i per poca generositat dels altres, i, com a una de les solucions per a encarrilar aqueixos conflictes, aquí tan vius, hi veig aqueixes Escoles, que indirectament contribuïran a solucionar-los.

Sempre, senyor president, he cooperat a l'obra de cultura que realitza la vostra Comissió, i, com sempre, podeu comptar amb la cooperació de l'alcalde.

L'alcalde i totes les altres personalitats, varen visitar una a una totes les aules i altres dependències de l'Escola, que ocupen tota la casa, quedant encisats de l'acurada instal·lació de totes elles, del bon gust i el refinament amb què hi seran atesos tots els serveis, tant els pedagògics com els d'higiene i esbarjo de les alumnes.

ESCOLA SUPERIOR D'AGRICULTURA. — Curs 1920-1921. — L'Escola Superior d'Agricultura, seguint la seva evolució envers un desenrotllament cada cop major, ha portat a terme una reorganització dels seus ensenyaments, integrant-hi aquelles innovacions que la pràctica ens ha mostrat de manifesta utilitat.

Al mateix temps, continuant les obres d'engrandiment del seu edifici, amplia els seus ja ben util·lats laboratoris i en crea de nous; no escatimant sacrifici, espiritual o material, per a la més gran eficiència de la seva obra.

Vegeu el pla d'ensenyaments del curs vinent:

Grau d'Enginyer agrícola. — Ingrés. — Per a matricular-se de les assignatures de primer curs és precis haver complert quinze anys i aprovar un examen que comprèn les matèries: Nocions de matemàtiques (Aritmètica, Àlgebra i Geometria), Nocions de Física i Química, Geografia, Exercicis de lectura i escriptura en català (els alumnes catalans) o castellà, i traducció de la llengua francesa o italiana. El caràcter amb què s'exigeixen aquestes matèries és elemental, facilitant-se a qui els sol·liciti els corresponents qüestionaris.

Desitjosa l'Escola que l'examen d'ingrés no sigui una prova desconeguda que estemordeixi els joves no entrenats encara en l'estudi, i volent, per altra part, viure en relació amb els centres docents que poden preparar als deixebles que sentin vocació per les disciplines agrícoles, s'ha acordat que s'admetin, en substitució de l'esmentat examen d'ingrés, els certificats d'instituts de segon ensenyament i col·legis particulars (sempre que ofereixin, a judici de la Direcció, prou garanties de serietat) que demostrin que els aspirants han cursat en els esmentats establiments les matèries exigides.

Per als alumnes que vulguin preparar les assignatures d'ingrés a la mateixa Escola, tots els anys es donarà un curs setemstral, de

gener a juny, amb classes de totes les matèries que integren l'esmen-
tat examen.

Pla d'ensenyament. — Primer curs : Àlgebra; Geo-
metria i Trigonometria; Química general; Organografia i Fisiologia
vegetal; Botànica descriptiva; Histologia; Geologia; Dibuix.

Segon curs : Complements de matemàtiques; Topografia; Física
general; Anàlisi químic general i de terres, adobs, productes agrí-
coles, etc.; Agrologia; Fitotècnia general; Legislació agrícola; Dibuix
(el trimestre, topogràfic).

Tercer curs : Microbiologia agrícola; Organografia animal i
Zoologia; Meteorologia; Mecànica agrícola; Fitotècnia especial; Eco-
nomia rural; Comptabilitat agrícola.

Quart curs : Nocions de Patologia animal; Patologia vegetal;
Arboricultura; Zootècnia; Biologia aplicada; Electrotècnia agrícola;
Construccions rurals i hidràuliques; Indústries agrícoles.

Cinquè curs : Projectes d'explotació agrícola; Geografia i comerç
agrícoles; Assignatures d'ampliació i aplicació escollides entre les
de les següents especialitats : Viticultura i Enologia; Oleïcultura i
Elaiotècnia; Fruiterars i Hortes i indústries derivades; Boscos i
indústries derivades; Enginyeria rural; Ramaderia i indústries de-
rivades.

Grau de Tècnic agrícola. — Poden ingressar al grau de tècnic
agrícola els alumnes majors de quinze anys, que demostrin en una
prova prèvia tenir coneixement de les següents matèries : Nocions
d'Aritmètica i Geometria, Exercicis de lectura i escriptura en català
o castellà i traducció de la llengua francesa o italiana.

L'Aritmètica i la Geometria es veuran en forma elemental i
preferentment pràctica, sense exigir la demostració de les propietats,
ni la deducció de fórmules, però sí la resolució dels problemes corrents.

Els alumnes que ho desitgin podran assistir a les classes corres-
ponents del curset preparatori donat a l'Escola des de gener a
juny.

S'admetran també en aquest grau i en substitució de l'examen
d'ingrés, els certificats d'instituts i centres docents que demostrin
que els aspirants han cursat les matèries exigides.

Pla d'ensenyament. — Primer curs : Problemes de
Matemàtiques; Física i Meteorologia; Pràctiques de Química general;
Anàlisi químic general i de terres, adobs, productes agrícoles, etc.;
Geologia; Legislació agrícola; Economia rural; Comptabilitat agrí-

cola; Dibuix; Organografia vegetal i Botànica; Organografia animal i Zoologia; Fitotècnia general.

Segon curs : Fitotècnia especial; Arboricultura; Zootècnia; Topografia; Electrotècnia agrícola; Construccions rurals i hidràuliques; Mecànica agrícola; Patologia vegetal; Indústries agrícoles.

Els que desitgin informacions suplementàries poden dirigir-se a la secretaria de l'Escola Superior d'Agricultura (Urgell, 187, Barcelona) la qual ràpidament contestarà totes les demandes que li siguin fetes.

ESTUDIS UNIVERSITARIS CATALANS. — *Obertura de cursos.* — Els Estudis Universitaris Catalans avisen l'obertura de matrícula en les seves ensenyances permanents, que són aquestes:

Càtedra de Dret civil català : Prof. D. Antoni Maria Borrell i Soler. (Dimarts, dijous i dissabtes, a l'Ateneu Barcelonès.)

Càtedra de Literatura catalana : Profs. Dr. A. Rubió i Lluch i Dr. Jordi Rubió Balaguer. (Dimarts, dijous i dissabtes, a la planta baixa de la Diputació, entrant per la Plaça de Sant Jaume.)

Les lliçons dels dimarts i dissabtes tindran caràcter elemental i en elles es donarà una idea del desenvolupament i principals escriptors de les nostres lletres fins a la seva decadència. Les dels dijous seran dedicades als antics alumnes i tindran caràcter d'especialització monogràfica. Amb motiu del centenari del Dant, el senyor Rubió i Lluch dedicarà unes lliçons a l'estudi de la traducció catalana de *La Divina Comèdia*, de l'Andreu Ferrer.

Càtedra d'Història de Catalunya : Prof. Dr. Ferran Valls Taberner. (Dilluns, dimecres i divendres, al mateix lloc de la Càtedra de Literatura catalana.)

Les hores de lliçó per les tres càtedres seran de les set a les vuit del vespre.

La inscripció de matrícula pot fer-se a les mateixes càtedres.

La d'Història de Catalunya començarà el dia 4 d'octubre, i les de Dret civil i Literatura catalana, el dia 5.

INSTITUT CATALÀ DE RÍTMICA I PLÀSTICA. — *Nou curs.* — Aquest Institut, que té el seu estatge al Palau de la Música Catalana, obrirà de nou les seves classes d'educació musical segons el mètode del Prof. E. Jaques-Dalcroze el dia 2 d'octubre. Sota la direcció del mestre En Joan Llongueras i amb la cooperació de diferents professors es donaran a l'esmentat Institut tots els ense-

nyaments del mètode Jaques-Dalcroze, com són Rítmica, Solfeig, Improvisació, Plàstica animada i Cançons i jocs d'infants.

INSTITUT DE CULTURA I BIBLIOTECA POPULAR PER LA DONA. — *Inauguració de curs.* — En aquesta institució d'educació femenina tingué també efecte la inauguració del curs.

Es va celebrar la missa de l'Esperit Sant i es cantà la Salve Regina en la capella de la Casa de Misericòrdia.

Fou celebrant el canonge Dr. Cardó, conciliari de l'Institut.

Terminat l'acte religiós, a la sala d'actes de l'Institut tingué lloc la sessió d'obriment, ocupant la presidència el Dr. Cardó, en representació del bisbe; el regidor Sr. Cardona, per l'Ajuntament; la directora Sra. Bonnemaïson i la Junta de senyores.

Oberta la sessió, la professora de Taquigrafia D.ª Carme Verdguer de Cots, llegí un discurs demostrant la utilitat de la taquigrafia i el seu desenrotllament a l'Institut, essent molt aplaudida.

Sense més cerimònia es declarà obert el nou curs.

INSTITUT D'ELECTRICITAT I MECÀNICA APLICADES. — *Concurs per a la subvenció de matrícules.* — 1.^r L'Institut d'Electricitat i Mecànica aplicades obre concurs per a la concessió de tres matrícules completes i dues per a dos anys de carrera, subvencionades per l'Ajuntament de Barcelona, a favor de l'Escola de directors d'Indústries Elèctriques, i una matrícula subvencionada per la casa Material per a Ferrocarrils i Construccions, a favor de l'Escola de Directors d'Indústries Mecàniques.

2.ª Els aspirants a les esmentades matrícules s'hauran d'atenir a les següents condicions:

a) Sol·licitar ésser admesos a concurs, per mitjà d'ofici, al senyor president del Patronat de l'Escola Industrial.

b) Acreditar que no es posseeixen recursos per a satisfer la matrícula de l'Escola.

c) Reunir les condicions ordinàries per a l'ingrés a les Escoles a què es refereixen les esmentades matrícules.

d) Sotmetre's a l'examen concursiu que tindrà lloc el dia 2 d'octubre, a les quatrè de la tarda, en el local de l'Institut d'Electricitat i Mecànica aplicades (Urgell, 187).

3.^r En l'examen concursiu, cada alumne serà puntuat, i les

matrícules es concediran als aspirants que tinguin més nombre de punts, donant-se preferència a les matrícules de carrera completa.

INSTITUT DE QUÍMICA APLICADA. — *Nou curs.* — Durant la segona quinzena del mes de setembre està oberta la matrícula pels ensenyaments que es donen a l'Institut, segons les condicions que seguidament expressem:

Ensenyament de Directors d'Indústries Químiques. — Queda oberta a la secretaria de l'Institut de Química aplicada la matrícula dels quatre cursos dels Ensenyaments de Directors d'Indústries Químiques.

Els alumnes que es vulguin inscriure han de tenir més de disset anys. En l'acte de la inscripció abonaran l'import de la matrícula, que és de 400 pessetes.

Per respondre del material que facin malbé hauran de fer un dipòsit de 100 pessetes. El despatx a la secretaria estarà obert tots els dies feiners, de deu a una i de cinc a set.

Els alumnes que facin l'ingrés a l'Escola han de presentar un certificat de naixement i un justificatiu dels estudis que portin fets.

La matrícula del primer curs quedarà tancada abans del dia 30 si el nombre d'alumnes inscrits arribés al límit assenyalat.

Laboratori d'Estudis Superiors de Química. — El caràcter de l'ensenyament que en aquest Laboratori es proporcionarà serà absolutament pràctic, de manera que els alumnes que siguin admesos, hauran de posseir per endavant els coneixements teòrics elementals de química de cada un dels rams a què vulguin dedicar-se per tal de poder-los ampliar mitjançant exercicis i treballs pràctics apropiats, que faran per si mateixos sota la direcció de professor corresponent.

Beques. — Havent ofert algunes corporacions pagar l'import de la matrícula dels quatre anys que constitueix la carrera de director d'Indústries Químiques als alumnes que desitgin cursar els dits estudis no tenint mitjans de fortuna, es convoca a concurs públic per a proveir totes aquelles places ofertes per corporacions, cases industrials i particulars que el dia 30 del corrent, al migdia, no hagin comunicat a l'Escola la designació personal a què tenen dret, sota les següents bases:

I. Els alumnes han d'ésser majors de disset anys.

II. Els pares, tutors o encarregats de l'alumne, no gaudiran d'una renda major de 3,000 pessetes.

III. Seran preferits en igualtat de circumstàncies els que hagin demostrat posseir coneixements especials de Química o que hagin intervingut pràcticament en algunes de les diferents indústries químiques.

IV. La direcció es reserva el dret d'exigir els comprovants que cregui convenients.

V. L'alumne que no sigui aprovat d'alguna de les assignatures perdrà el dret a la continuació del benefici de la matrícula.

VI. L'alumne que obtingui algunes beques, haurà de fer un dipòsit de 100 pessetes per a respondre del material que inutilitzi.

VII. Les sol·licituds hauran de dirigir-se al director de l'Institut de Química Aplicada (Laboratori d'Estudis Superiors de Química, Urgell, 187).

INSTITUCIÓ CATALANA D'HISTÒRIA NATURAL. —
Sessió. — Aquesta entitat ha celebrat la sessió científica d'octubre sota la presidència del P. Barnola.

El Sr. Zariquiey presentà uns exemplars de «Sarcophaga», i exposà la possibilitat d'una nova forma de parasitisme d'aquesta mosca, mostrà dues espècies d'insectes ichneumonids i exemplars de la mosca de l'oliva procedents d'Arenys de Mar.

El Sr. Sagarra comunicà una nova forma catalana de «Zigoena carniolica» i algunes altres de noves.

El Sr. Aguilar-Amat anuncià la presència de la foca a la Costa Brava.

El Dr. Bofill i Pichot explicà una llarga i interessant sèrie d'observacions sobre paràsits naturals de la «Calicodoma pyrenaica».

El Dr. Font donà compte d'una nova espècie de «Sideritis» que ell ha descrit de la vall del Segre.

El G. Sennen tramet una nota sobre tres espècies noves.

El P. Barnola comunicà la troballa de l'«Asplenium Physum» a Andorra, falguera no trobada encara a l'Occident d'Europa, i d'un «Solanium» nou.

Del Dr. Frago es va rebre una nota sobre Uredals.

El Dr. Marcet llegí una relació sobre la zona metamòrfica de Toledo, esmentant nou espècies mineralògiques noves i dotze tipus de roques.

El Sr. Elías trameté una nota de paleogeografia miocènica del Vallès.

El Sr. Vilaseca presentà algunes restes de mamífers de Ciurana (Tarragona).

El Dr. Faura i Sans donà compte de llur assistència a la reunió de la Societat Geològica de França a Bordeus, i el Dr. Bataller anuncià la presència de la «Pistomesita» a Guardiola. El president remeté algunes publicacions trameses per llurs autors : Codina, Barnola, Zariquiey, Vidal, i Harbort, de Berlín; anunciant finalment la pèrdua dels naturalistes S. Lafone, de l'Argentina, i G. Bianor i Lindan.

NOSTRA PARLA. — *Curset de llengua catalana.* — El dia 2 de setembre començà al local social de Nostra Parla (Boters, 16, primer), a les set del vespre, el curset d'ortografia catalana que es donarà dues vegades per setmana, a càrrec del Prof. Raimon Negre Balet.

SEMINARI DE FILOSOFIA I PSICOLOGIA. — *Curs d'iniciació a la psicologia i experiments especialitzats.* — En virtut de les sol·licituds oportunament presentades, han estat admesos a la inscripció d'aquest curs diferents alumnes.

S'obre pel mateix curs una segona inscripció, en el local del Seminari de Filosofia (Urgell, 187), de dos quarts de quatre a dos quarts de sis de la tarda, o bé sol·licitant-ho per escrit a la direcció del Seminari. Aquesta inscripció és gratuïta.

Curs d'iniciació i treballs de Seminari. — S'obre inscripció per a aquest curs i treballs, que dirigirà D. Eugeni d'Ors, director del Seminari.

En aquest semestre es concedirà especial atenció en aquests treballs a la iniciació metodològica, a la bibliografia i, en general, a l'estudi dels instruments de treball en Filosofia.

La inscripció, pot sol·licitar-se per escrit del director del Seminari o bé verificar-se en el seu local mateix (Urgell, 187), des del dia 3 fins al 15 de novembre, de dos quarts de quatre a dos quarts de sis de la tarda. La inscripció és gratuïta.

Per a la convocatòria per les lliçons públiques del dissabte, es publicarà el 15 de novembre.

SOCIETAT BARCELONESA DELS AMICS DE LA INSTRUCCIÓ. — *Història del desenvolupament de la instrucció primària a*

Barcelona. — Va tenir lloc, en el Foment del Treball Nacional, l'obertura de curs de la Societat Barcelonesa dels Amics de la Instrucció, sota la presidència del Dr. Agell i Agell.

El Dr. Agell va fer l'obriment del curs, explicant les coses que els Amics de la Instrucció faran durant el mateix; anunciant des d'ara una sèrie de conferències, donades per homes especialitzats en cadascun dels temes, per donar a conèixer allò que a casa nostra es fa en l'ordre de la instrucció. Aquesta sèrie de conferències la Societat dels Amics de la Instrucció la publicarà, després, en un volum.

En Manuel Ainaud, doncs, va començar la seva enraonia, dient:

Les guerres de la reconquesta catalana del segle x són la causa de la poca il·lustració de la gent, que signen escriptures amb senyals, o fent constar que saben llegir però no escriure. En el segle XI aparegueren els primers mestres d'ensenyança literària a Barcelona, i en el segle XII es dedueix, per documents de l'època, que l'ensenyança a Barcelona era un ofici lucratiu. En el segle XIII, el poeta Guillem de Cervera compon el llibre *Proverbis rimats*, per a l'educació dels seus fills, que després dedica al rei Jaume I, del qual fou el preceptor per encàrrec de Pere el Catòlic. Aquest tractat per a l'educació del príncep, obra d'un culte poeta, no fou popular a Catalunya, com ho fou més tard l'obra del jueu Jahuda Bonsenyor, composta per ordre del rei Jaume II per a l'educació dels seus fills i titulada *Llibre de savis i de dits de filòsofs*, que contenia preceptes de caràcter pràctic i utilitari, que el poble acollí amb viu interès.

Un altre llibre d'educació que es divulgà en idioma vulgar, fou la *Biblia* que manà traduir Alfons II en el segle XIII, apareixent en aquesta mateixa època el tractat d'educació de Ramon Llull, *Doctrina pueril*, que no es divulgà més en aquella època per la intemperància de l'inquisidor Eymerich.

En el segle XIV — seguia dient l'Ainaud — es crea a Catalunya l'escola popular per ordre del bisbe de Girona, Cruelles, i en aquest mateix lloc es divulguen els preceptes de Cató, *Proverbis de Salomó*, «el Facet» i el cèlebre *Llibre de bons amonestaments* del frare renegat fra Anselm Turmeda, que es llegia com a text indispensable a totes les escoles populars de Catalunya fins fa pocs anys, i la part millor del qual llibre sembla ser un plagi d'una obreta italiana.

En els segles XV i XVI apareixen les traduccions de les notables obres *Règim de Prínceps*, de fra Egidi de Roma, i les *Faules d'Isop*, editades magníficament a Barcelona l'any 1576.

En el segle XVI, també, es crea a Barcelona la primera escola primària, en el local proper a l'Estudi General, regentada, després d'alguns contratemps, pel clergue Pere Spanyol.

Els escolapis intenten establir-se a Barcelona l'any 1694, i per aquest temps apareix un altre llibret escolar, els *Quatre cents Aforismes*, del Dr. Amat.

Els mestres públics de Barcelona, en l'any 1760, s'organitzen en gremi, fundant la Germandat de Sant Cassià, per a gaudir dels mateixos privilegis que els mestres de Madrid, la qual cosa dóna per resultat que l'ensenyança dels escolars barcelonins queda a mans de molt pocs subjectes, amb exclusió, sobretot, dels instituts religiosos.

En 1743, es publica l'interessant llibre escolar del pare Baldiri Reixach, titulat *Instrucció per l'ensenyança dels minyons*.

Després del trasllat a Cervera de la Universitat barcelonina, decretat per Felip V, l'any 1768 s'estableix que l'ensenyança a les escoles primàries es donarà únicament en llengua castellana.

S'expulsen els jesuïtes en el regnat de Carles III i els mestres públics de Barcelona es queden amb tots els privilegis per a donar l'ensenyança, establint el Col·legi Acadèmic per a la defensa dels interessos de la classe. Però això originà una forta protesta de la ciutat, que reclamava la llibertat d'ensenyança, que s'obtingué l'any 1804, venint a crear escoles a Barcelona, com a conseqüència, els PP. Escolapis.

Després de la invasió francesa, en la qual els dominadors poca cosa nova establiren, els mestres públics intentaren renovar llurs privilegis d'antany, que no aconseguïen.

A principis del segle XIX, arriben fins a Tarragona els introductors del Mètode Pestalozzi, i, en crear-se a Madrid escoles per a l'ensenyança d'aquest mètode, de Barcelona surten pensionats per a estudiar-lo. A Barcelona es crea, en 1800, la primera Escola de sords-muts, i en 1820 s'estableixen ensenyances per a cecs.

Més cap ençà del segle XIX — acaba dient En Manuel Ainaud — s'afiança l'Escola pública oficial a base de l'organització que li dóna l'Estat espanyol, i aquí sobresurten mestres com L'ópez Catalan, Rius i Borrell, etcètera. Però no contents els barcelonins amb aquest tipus d'Escola, la iniciativa privada crea d'altres vies, les escoles laiques sostingudes pels elements liberals. Després, les escoles on es dóna l'ensenyança en llengua catalana. L'Ajuntament recull en 1908 aquestes aspiracions de la ciutat i proposa el Pressupost de Cultura, que no arribà a posar-se en pràctica.

Aquesta tendència a perfeccionar l'Escola a base d'una pedagogia moderna, creà les Escoles Mont d'Or i Horaciana, que són les més recents tendències portades amb serietat. I on es pot dir que acaba l'història del desenrotllament de l'ensenyança a Barcelona.

Altra conferència.— El dia 19 de novembre va celebrar-se, a la Societat Barcelonesa d'Amics de la Instrucció, la conferència organitzada per aquesta entitat, respecte «L'actuació de l'Institut Professional de Barcelona», a càrrec del director de l'Institut, Sr. Ruiz Castilla.

El Sr. Ruiz Castilla començà la seva conferència explicant que la institució que dirigeix realitza una tasca de tots ben coneguda: orientar el noi en elegir la seva professió. En aquesta orientació s'hi distingeixen dues parts: una d'individual i una altra de col·lectiva. Aquesta darrera pot basar-se en dos aspectes determinats per dues menes de causes: accidentals les unes, permanents les altres. L'Institut ve practicant l'orientació individual. En l'actualitat fa els treballs preparatoris per a procurar una orientació col·lectiva.

La tasca de l'Institut té per fi esmenar els vicis socials que sofreixen les indústries com a conseqüència de la inadaptació de l'obrer en el treball. D'aquesta inadaptació n'esdevé una fatiga prematura i un desgany final. Münsterberg afirmava que molts individus que se sentien aturats davant d'una màquina, podien donar en altres llocs un major rendiment a la societat. A l'entorn d'aquestes idees i com a complement al taylorisme, es crearen a fi del segle passat una sèrie d'institucions a Bèlgica, Suïssa i Holanda, d'una organització senzillíssima. A Alemanya se'n fundaren també, però amb procediments més científics. Finalment, la tasca del Prof. Parsons ha encarrilat definitivament aquestes institucions, dotant-les de laboratoris psico-físics que investiguen les condicions generals del noi. L'Institut d'Orientació, de Barcelona, ha basat la seva organització en els procediments que ha trobat més encertats en entitats anàlogues estrangeres. La seva tasca pot ésser molt profitosa per la nostra ciutat. El nostre noi abandona l'Escola, generalment en un estat deficient de cultura general. I no és pas perquè els nostres nois estiguin mancats d'intel·ligència o posseeixin un coeficient mental inferior als nois d'altres països, sinó per deixadesa o avarícia dels pares i per altres causes que no hem d'explicar en aquest moment. Precisament per això, l'acció de l'Institut sobre els nois que deixen l'Es-

cola pot ser definitiva per a la seva vida futura. L'Institut procura donar el servei d'orientació tan acuradament com li és possible, informant el noi de les condicions de l'ofici escollit, per a la qual cosa, mitjançant el seu personal, ha procedit a la formació de llistes d'oficis amb expressió detallada de les condicions generals i especials de cada ofici.

El Sr. Ruiz Castella acabà la seva conferència anunciant que pròximament podrà encarregar-se l'Institut d'aconsellar els industrials per a l'organització científica del treball, i procedirà aviat a l'orientació col·lectiva. El curs de tots aquests treballs serà explicat detalladament en els Anals de la Institució, el segon nombre dels quals està actualment en premsa.

SOCIETAT DE GEOGRAFIA COMERCIAL. — *Classe de Geografia.* — Ha quedat oberta la matrícula a la classe de Geografia econòmica que a càrrec del Prof. D. Rossend Serra i Pagès, sosté la Societat de Geografia Comercial.

UNIVERSITAT CIENTÍFICA I LITERÀRIA. — *Per l'autonomia universitària.* — Es va reunir a la Universitat el Claustre Universitari.

A la reunió hi van assistir gairebé tots els catedràtics i es va pendre per unanimitat l'acord d'elevat al ministre d'Instrucció pública la següent protesta:

«El Claustro de la Universidad de Barcelona ha visto con profundo disgusto la declaración ministerial, en la cual nada se habla del proyecto de ley de autonomía universitaria, transfiriéndolo a uno general de Instrucción pública.

La autonomía universitaria es una idea razonada admitida por todas las Universidades, que han remitido sus estatutos en cumplimiento del decreto de mayo de 1919, y que nos equipararía a procedimientos docentes universalmente adoptados, por lo que fácilmente podría conseguirse una rápida aprobación.

La totalidad y complejidad de los aspectos que ha de abarcar una ley general de Instrucción pública, no cuenta con una opinión tan unánime — el proyecto ha de redactarse todavía — y forzosamente ha de ser de aprobación lenta y penosa. Englobar ambos problemas es condenar el proyecto claro y aceptado, a seguir la suerte del que más dificultades ha de presentar para su aprobación.

El Claustro ruega encarecidamente a V. E. que no se englobe

el proyecto de autonomía universitaria con el general de Instrucción pública, sino que se lleve al Parlamento por separado y con la mayor urgencia.»

UNIVERSITAT INDUSTRIAL DE BARCELONA. — Curs de 1920-1921. — Escola d'Indústries Tèxtils. — La carrera completa que s'estudia en tres anys comprèn les següents ensenyances : Teoria i Pràctica de Teixits (tres cursos); Teixit mecànic (dos cursos); Tecnologia tèxtil (tres cursos); Filatura del cotó (dos cursos); Dibuix de quadrícula (dos cursos); l'art aplicat al Teixit (tres cursos); Química (dos cursos); Matemàtiques : Repàs i ampliació (un curs); Física i Mecànica general aplicades a les indústries tèxtils (tres cursos); Dibuix linial i de màquines (tres cursos); Pràctiques de filatura, i Pràctiques de teixits.

Escola de Blanqueig, Tintoreria, Estampació i Acabats. — Les ensenyances d'aquesta secció o escola es donen en tres anys, durant els quals, ultra les assignatures de caràcter general i comunes amb la Secció d'Indústries Tèxtils, Matemàtiques, Física, Química general, Dibuixos i Tecnologia tèxtil, s'estudiaran les pròpies de l'especialitat : Tecnologia Química del Blanqueig, Matèries colorants, Tecnologia mecànica del Blanqueig i Acabats amb les seves corresponents pràctiques.

Els estudis d'aquestes dues seccions podran simultaniar-se, podent efectuar-se les ensenyances d'ambdues en quatre anys.

Escola d'Adobaria. — Els estudis d'aquesta secció o escola es fan en dos anys i comprenen, ultra les assignatures de caràcter general : Matemàtiques, Física, Química i Dibuix; les de l'especialitat : Química analítica del Curtit (dos cursos); Química tecnològica del Curtit (dos cursos), i Pràctiques químiques i de curtió.

Per ingressar en qualsevulla de les tres escoles es requereix haver complert els quinze anys i tenir aprovades a l'Institut General i Tècnic, o en altre establiment oficial d'Espanya, les matèries següents : Gramàtica, Geografia, Història Universal i d'Espanya, Aritmètica, Àlgebra, Geometria, Trigonometria, Francès o Anglès i Dibuix linial. Cas que s'haguessin estudiat les dites matèries en establiment privat, podrà sotmetre's l'alumne a un examen d'ingrés.

Escola de Directors d'Indústries Químiques. — Les ensenyances d'aquesta Escola es distribueixen en

quatre cursos : tres de preparació general i un d'especialització d'alguna indústria química determinada. Les del primer període comprenen les següents matèries : Matemàtiques (dos cursos); Física general; Química teòrica; Nocions de Ciències Naturals; Tècnica física; Síntesi química amb les seves pràctiques; Nocions de Motors tèrmics, elèctrics i hidràulics; Instal·lacions industrials; Electroquímica, amb les seves pràctiques; Bacteriologia i Fermentacions, amb les seves pràctiques; Química biològica i Físico-química, amb les seves pràctiques; i les Pràctiques següents : Preparació de Cossos inorgànics; Preparació de Cossos orgànics; Anàlisi qualitatiu; Anàlisi quantitatiu general, i Dibuix industrial i de projectes (tres cursos). Els alumnes passen un mínim de quatre o sis hores (segons els cursos) de pràctiques de Laboratori.

Per a ingressar a aquesta Escola és indispensable haver fet els disset anys, i posseir una base de cultura suficient per a la comprensió de les matèries objecte d'aquests estudis.

Escola de Directors d'Indústries Elèctriques. — Els estudis d'aquesta Escola es fan en quatre cursos i comprenen les següents assignatures:

Primer any : 1. Elèctricitat. — 2. Matemàtiques. — 3. Nocions de Física experimental. Nocions de Química. — 4. Dibuix lineal, croquisat i perspectiva. — 5. Anglès. — 6. Muntatges de baixa tensió. Timbres, làmpares, telèfons. Agrupaments i entreteniments de piles i acumuladors.

Segon any : 1. Mecànica i resistència de materials. — 2. Generadors i motors. Mesures de potències, resistències, capacitats, isolament, etc. Verificació de comptadors. — 3. Indústries electroquímiques i electrometal·lúrgiques. — 4. Treball de torn i a la fressa. Ajustatge. Bobinatge. — 5. Anglès.

Tercer any : 1. Construcció de generadors elèctrics de corrent continu i motors. — 2. Fabricació de material elèctric. — 3. Aplicacions diverses de la Tecnologia elèctrica. — 4. Generadors de força de gas, aigua i vapor. — 5. Teneduria de llibres. Constitució de societats. Organització del treball. — 6. Construccions de mamposteria, ciment armat i ferro. — 7. Alemany.

Quart any : 1. Construcció de generadors i motors de corrent altern. Construcció de transformadors. — 2. Distribucions d'energia (part elèctrica), línies centrals, aparells de seguretat i inspecció. — 3. Distribució d'energia (part mecànica). Aprofitament de forces na-

turals. Reserves. — 4. Tracció i transport en general. Instal·lació de maquinària elèctrica.

L'examen d'ingrés en aquesta Escola constarà dels exercicis següents : 1. Escriptura al dictat. — 2. Francès. — 3. Resoldre un problema de regla de tres. — 4. Dibuixar i resoldre una construcció geomètrica senzilla.

Escola de Directors d'Indústries Mecàniques. — Els estudis d'aquesta Escola es fan en quatre cursos i comprenen les assignatures següents:

Primer any : 1. Matemàtiques. — 2. Física i Química. — 3. Dibuix. — 4. Tecnologia mecànica. — 5. Anglès. — 6. Instal·lacions de petita mecànica. — 7. Forja en general i traçat (Classe pràctica).

Segon any : 1. Mesures industrials. Instal·lacions. Assaigs de materials. Metal·lografia. — 2. Mecànica i resistència de materials. — 3. Anglès. — 4. Ajustatge, torn, fressa, mola, etc. (Classe pràctica).

Tercer any : 1. Calderes i màquines de gas i vapor. — 2. Construccions. — 3. Hidràulica. — 4. Calefacció. Ventiladors, màquines frigorífiques, miscel·lània. — 5. Constitució de societats. Organització de tallers. — 6. Caldereria. Estanyat, embutit. Rectificat. Màquines especials (Classe pràctica). — 7. Conducte de màquines motrius, bombes, etc. (Classe pràctica).

Quart any : 1. Ferrocarrils. — 2. Automòbils i aviació. — 3. Tècnica de construcció de vaixells i de màquines marines, drassanes, etcètera. — 4. Indústries. — 5. Grues, ascensors i altres mitjans de transport mecànic.

L'examen d'ingrés a aquesta Escola constarà dels exercicis següents : 1. Escriptura al dictat. — 2. Francès. — 3. Resoldre un problema de tres. — 4. Dibuixar i resoldre una construcció geomètrica senzilla.

Secció Preparatòria. — Les ensenyances es donaran en un o dos anys, segons els coneixements anteriors dels alumnes que ingressin, i les matèries seran:

Primer curs : Llenguatge; Lectura; Matemàtiques; Física; Elements de Ciències Naturals; Història; Dibuix; Fusteria; Manyaneria.

Segon curs : Gramàtica comparada; Matemàtiques; Física; Química; Francès; Geografia; Dibuix; Fusteria; Manyaneria.

Aquesta secció té per objecte preparar per als ensenyaments de Directors que funcionen a la Universitat Industrial.

L'edat mínima d'ingrés serà els tretze anys.

Laboratori d'Estudis Superiors de Química. — Cursos semestrals:

Primer. Ampliació d'anàlisi químic qualitatiu elemental o de fons.

Segon. Anàlisi quantitatiu per procediments gravimètrics.

Tercer. Anàlisi quantitatiu per procediments volumètrics. Cursos d'especialitats. Els alumnes que desitgin ingressar-hi hauran de posseir els coneixements teòrics elementals de Química.

Les sol·licituds de matrícula hauran d'ésser dirigides al senyor president del Patronat de l'Escola Industrial. La inscripció podrà fer-se tots els dies feiners a partir del dia 6 de setembre fins el 28 inclusiu del mateix mes, a la secretaria de la mateixa (edifici del rellotge, segon pis), de nou a una del matí. En la dita secretaria es proporcionaran tota mena d'informacions sobre els estudis i forma d'inscripció.

Vària

CONCURS PER ALS PREMIS PI I SUÑER. — Amb ocasió de l'excursió científica realitzada fa poc temps a Sud-Amèrica, pels Drs. N'August Pi i Suñer i En Leandre Cervera, a base d'una subscripció empresa per la iniciativa i entusiasme de l'Orfeó Català de Buenos Aires, augmentat amb valuosos donatius del conegut pintor català En Miquel Viladrich i de l'eminent metge resident a l'Argentina N'Avellí Gutiérrez, es va reunir la quantitat de 1,500 pessetes, per a fer-ne ofrena a l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, amb destinació a un premi Pi i Suñer, utilitzable en els concursos de l'Associació.

Un cop rebuda la dita quantitat, que ha estat efusivament remerciada als que contribuïren a reunir-la, fou sol·licitat del Dr. Pi i Suñer l'assenyalament de l'objectiu al qual volgués dedicar-la.

I, és d'acord amb ell, que s'ha organitzat el present Concurs, sota les següents bases:

I. S'adjudicarà un primer premi de 1,000 pessetes i un segon premi de 500 pessetes als mestres catalans que demostrin, en memòria raonada, millor criteri sobre : «L'equilibri que deu existir entre l'educació espiritual i el foment del desenrotllament somàtic dels infants per tal d'assolir el millorament integral de la raça».

Es concedirà atenció preferent als que demostrin haver fet aplicació pràctica de les llurs manifestacions teòriques en els establiments d'ensenyament que regentin.

II. Les memòries, juntament amb tots els documents i indicacions que els seus autors creguin pertinent d'adjuntar per a millor facilitar la tasca del Jurat, han d'ésser adreçades al tècnic assessor de la Protectora (Canuda, 14 principal), per tot el dia 31 de març de 1921.

III. Formaran el Jurat qualificador els senyors : Dr. N'August Pi i Suñer, En Manuel de Montoliu, Dr. Josep Roig i Raventós, En Blai Vernet i En Joan Llongueras.

CONFERÈNCIA DEL PROFESSOR M. OSTERTAG. — Patrocinada pel Consell de Pedagogia de la Mancomunitat de Catalunya, per l'Institut d'Orientació Professional i per l'Ajuntament de Barcelona, se celebrà, a la sala de festes del Palau de la Generalitat, una interessant conferència a càrrec del Prof. M. P. Ostertag, director del Laboratori de màquines del «Technikum», de Winterthur (Suïssa). Aquest savi catedràtic exposà davant d'una selecta concurrència les diferents maneres de què es valen a Suïssa per a formar hàbils obrers mecànics i reputats enginyers.

Després de saludar les persones que assistien a l'acte i de dedicar un homenatge d'admiració a la indústria catalana, passa el conferenciant a referir com les grans indústries de la ciutat de Winterthur, metròpoli de la indústria suïssa, es preocupen de l'educació dels aprenents. Cita una gran fàbrica en la qual hi ha un cos d'edifici dedicat exclusivament a escola d'aprenents. Aquests són admesos a l'edat de quinze anys, previ un lleuger examen d'ingrés. L'aprenentatge dura quatre anys. En 1910 comptava amb noranta sis joves; en 1917 arribà a donar educació a sis cents setanta. Se'ls procura aliment sa i positiu al preu de 0'75 francs menjada. L'educació és de dues classes : pràctica i teòrica. El mateix en un sentit que en altre, s'aconsegueix donar a l'aprenent, amb la major durada possible, tots els elements que puguin integrar a un perfecte oficial mecànic.

Es refereix després el conferenciant a les escoles d'enginyers i s'estén en minucioses descripcions d'estudis i pràctiques per les que han de passar els futurs directors de fàbriques.

Nombroses projeccions facilitaren la conferència. Sumament interessant, produí en l'escollit auditori una admirable impressió sobre el funcionament d'aquests centres suïssos.

Fou molt aplaudit i felicitat en acabar la conferència, el professor M. Ostertag.

INSPECCIÓ MÈDICO-ESCOLAR DE BARCELONA. — *Petició d'una escola.* — Aquesta entitat s'ha dirigit durant el temps hàbil als comissaris de l'esdevenidora Exposició d'Indústries Elèctriques i General Espanyola, proposant l'edificació d'una escola al clos de l'Exposició, i oferint-se a l'ensems a organitzar i dirigir tot el que faci referència al seu funcionament higiènic.

Aquesta escola funcionaria durant la celebració del sobre dit certamen, donant a conèixer els avenços de la branca escolar de la Higiene, i, a l'ensems que resultaria una nota escaient i alegre, podria quedar funcionant per a l'esdevenidor com a monument gloriós i útil erigit a la memòria de la finida Exposició.

PREMI PELFORT PER A TREBALLS CIENTÍFICS. — Una de les clàusules del llegat que féu D. Josep Pelfort a la ciutat de Barcelona, per a fins culturals, estableix que l'import de les quantitats líquides de les vendes i productes obtinguts durant un trienni, de la casa núm. 92 de la Ronda de Sant Antoni d'aquesta ciutat, s'apliquin a la concessió d'un premi que s'ha d'atorgar a una memòria o treball original referent a ciències mecàniques o físico-químiques d'autor nacional o estranger que sigui creditor d'aquest premi a juí d'un jurat competent.

El Sr. D. Casimir Casagran, marmessor de D. Josep Pelfort, ha comunicat que la quantia de l'esmentat premi ascendirà aproximadament a unes 15,000 pessetes, convocant-se oportunament el concurs per part de l'Ajuntament, per atorgar l'esmentat premi l'any 1922.

ROSSELLÓ. — *Quadres històrics.* — Fa divuit anys, l'Ajuntament de Perpinyà encomanà a M. Henry Perrault, pintor de Banyuls, tres quadres a l'oli, sobre la història del Rosselló. Ara ha acabat de complir la comanda, presentant el tercer quadre, que representa «L'entrada d'En Cassanyes victoriós a Perpinyà». Els assumptes històrics triats per En Perrault, són:

«El pas d'Aníbal per Ruscino». L'argument és aquest: Havent Aníbal passat els Pireneus, el seu exèrcit acampà entorn d'Illiberis vers la meitat de l'estiu de l'any 536. Anguniós per travessar els Alps, abans de l'hivern, i tement, més que la guerra, amb els petits pobles mediterranis, el mal temps que retrassés la marxa, proposà als caps d'aquests pobles una entrevista a Ruscino. Aquests

anaren al campament del general africà, i, deixant-se guanyar per les promeses d'aquest, el deixaren passar amb tot el seu exèrcit sota els murs de Ruscino.

L'altre quadre representa «Joan II a l'església de Sant Joan», en l'època en què el Rosselló formava part de la Confederació catalana. Era en 1473, quan el rei de França, Lluís XI, volia apoderar-se de la comarca catalana del Rosselló, i, a l'efecte, l'envaf amb un exèrcit de 30,000 homes i es disposava a sitiar Perpinyà. El rei Joan II reuní a l'església de Sant Joan tots els perpinyanesos, organitzant la resistència, i jurà restar colgat i mort sota les runes de la ciutat abans d'abandonar-la. El siti durà dos anys.

I l'assumpte del tercer quadre que, com hem dit, acaba de presentar En Perrault, és «L'entrada d'En Cassanyes victoriós a Perpinyà». Aquest episodi pertany a l'època de la Revolució Francesa (any 1793). Un exèrcit havia envaït el Rosselló. El general Dagobert el va batre a Cerdanya, i En Cassanyes va obtenir sobre d'ell la victòria de Payrestortes i obligà a retirar-se fins al Voló-És, aquesta pintura, plena de vida, molt exacta en indumentària del'època i ben estudiada en el que es refereix a reconstitució històrica.

Aquests tres quadres són un bell ornament de la sala.

Encara En Perrault té un altre quadre a la Prefectura que evoca un altre episodi de 1793, i és el de la defensa heroica de la collada de Banyuls.

VISITA DEL PRIMAT DE L'ORDRE BENEDICTINA A CATALUNYA. — L'administrador P. Dom Fidel de Stotzingen, abat del Col·legi Internacional benedictí de Sant Anselm de Roma, i primat dels quinze abats generals que presideixen les quinze congregacions de Monjos Benets d'hàbit negre, ha estat per primera vegada a Catalunya, passant les vacances escolars al Montserrat, del qual n'ha estat admirat.

Aprofitant la seva estada a l'abadia catalana, l'administrador pare abat Marcet li ha fet conèixer els monestirs antics de la nostra pàtria, visitant Sant Benet de Bages, Ripoll, Sant Cugat del Vallès, Sant Pau del Camp, Santa Cecília, Poblet i Santes Creus.

En la visita a aquests dos últims l'acompanyà també En Ramon d'Alós, secretari general de l'Institut d'Estudis Catalans. El reverend primat va quedar embadalit davant el gran espectacle de Poblet.

Acompanyat de l'abat del Montserrat ha anat admirant en diversos indrets de Catalunya, l'activitat i cultura de la nostra pàtria. Ha visitat diverses fàbriques de Manresa, Terrassa, Esparraguera, Vilafranca, els museus de Vich, Maricel, Cau Ferrat, l'Institut de Cultura per a la Dona, Hospital de Sant Pau, etc.

Ara ha sortit a visitar tots els monestirs del nord d'Espanya, i abans de tornar-se'n a Roma, ha estat invitat pel president a visitar la Mancomunitat, l'Institut d'Estudis Catalans i els altres centres culturals de Barcelona.

Catalunya, València i Mallorca

ARENYS DE MAR. — Exposició. — Després de molts anys de bregar, s'ha portat a terme, i amb bon èxit, ço que fou idea dels iniciadors del Museu Arenyenc : una Exposició de coses artístiques i vetustes, especialitzada amb documents i objectes que portessin el segell arenyenc.

El més important per als arenyencs fou la manifestació de documents que fan referència a la història de la vila i d'objectes que recorden altres èpoques de la mateixa, ultra els retrats de fills il·lustres i d'edificis avui desapareguts.

I aquí recordarem les col·leccions presentades per l'Ajuntament i pels Srs. de Pol, Flos i Calcat, Pere M. Puig, Calbetó, Palomer, Sra. Arnau, Castelló, etc., sobresortint els instruments de nàutica de l'antiga Escola dels Pilots, amb el retrat i vestit de gala del seu fundador, En Josep Baralt, al qual el rei Carles IV va nomenar tinent reial l'any 1802.

També hi havia dos vaixells que servien d'estudi a l'esmentada Escola, un d'ells curosament restaurat. I entre els documents vetustos esmentarem l'acta autèntica de fundació de l'antic Gremi de Sant Telm, l'any 1593, presentada per D. Telesfor Serra.

Completaven l'Exposició un vetust i luxós mobiliari, quadres, imatges i paraments diversos, sobresortint unes arquetes primorosament cisellades, una col·lecció de vanos riquíssima i unes teles i uns boxos de molt valer artístic.

En la secció d'imatges eren d'admirar uns formosos crucifixos, les antigues de l'altar de Sant Roc, i la del vell misteri del «Daval·lament»; i entre totes una miniatura de fra Juncosa, representant la Verge, propietat de la família Gusí.

BARCELONETA. — *Exposició d'Art.* — Se celebrà la inauguració de l'Exposició d'Arts i Oficis instal·lada al Casal Nacionalista de la Barceloneta.

L'exposició consta d'unes 150 obres, moltes d'elles notables.

En ella figuren pintures, fotografies, joies, joguines, vanos, projectes de joies, portades de revistes, decoracions, llibres, esmalt, etcètera, dels artistes Emili Ferrer, R. Figuerola, F. Cànovas, J. Moreno, O. Tubau, S. Camps, P. Burgués, J. Rovira, Figuerola, Carles, i notables brodats de les alumnes de la Srta. Magdalena Barber.

BORGES BLANQUES. — *Actes culturals.* — La Joventut Catalanista prepara una sèrie d'actes culturals i polítics.

Així que es disposi d'un local adequat, s'inaugurarà un curs de Gramàtica Catalana i Història de Catalunya, per tal de preparar els concursos de lectura i història nacionals per a infants, que es tenen en projecte.

És de lloar la tasca que es proposen portar a cap els entusiastes joves catalanistes, i més davant la sèrie de timbes i altres paranys del vici que s'han obert en aquesta localitat, que són la seva vergonya i tant contribueixen a la seva decadència.

La Biblioteca Popular. — Durant el mes d'octubre hi ha hagut la següent concurrència de llegidors a la Biblioteca Popular de la Mancomunitat : 77 homes, 59 dones i 616 infants, havent-se demanat 950 obres, distribuïdes en la forma següent:

651 llibres d'infants, 7 de coneixements generals, 4 de Filosofia, 2 de Religió, 39 de Ciències socials i Dret, 10 de Filologia, 6 de Ciències pures, 10 de Ciències aplicables, 60 de Belles Arts, 95 de Literatura i 66 d'Història i Geografia.

CANET DE MAR. — *Exposició.* — A la Biblioteca Popular de la Mancomunitat de Catalunya hi ha fet una exposició de dibuixos i pintures la jovesana artista Na Maria Fiter.

Ha rebut tan sols unes quantes lliçons de l'aiguafortista matoroní Sr. Estrany, i ens ha sorprès amb l'exhibició d'una quarantena d'obres a l'oli, al carbó, al llapis i a la ploma que tenen quelcom de personal, una gran valentia en la línia i una equilibrada harmonització del color.

Entre aquestes obres hi ha un auto-retrat, retrats, efectes de

llum natural i artificial, paisatges, interior d'habitacions, etc., molt ben apuntats.

Na Maria Fiter està en camí d'ésser una personalitat artística.

Sessió musical. — També es va celebrar a la Biblioteca Popular de la Mancomunitat de Catalunya, una sessió musical per a celebrar la clausura de l'Exposició de Dibuixos i Pintures de la damisella artista Maria Fiter.

En la primera part, D. Joan Borràs de Palau, després de felicitar a la Srta. Maria Fiter, per l'èxit obtingut en el seu debut artístic, i a la Srta. Mercè Farnés, directora de la Biblioteca, per l'entusiasme i acolliment que ofereix a tota manifestació de cultura, va dissertar sobre el tema «Wagner i el gènere còmic en la música».

En la segona part, la Srta. Sònia Rodríguez va recitar les cançons: *Je t'aime*, de Massenet; *Juny*, de Lamotte de Grignon, i *Vora, voreta la mar*, de Joan Borràs de Palau.

El violinista N'Enric Roig, acompanyat al piano per En Tomàs Jover, va interpretar les composicions següents:

Romança en fa, de Beethoven; *Allegretto*, de l'obra 42, de Jans Huber; *Serenata andalusa*, de Sarasate; *Didleg scherzoso* i *Record*, de J. Borràs de Palau, aquestes dues últimes acompanyades per l'autor.

CORNELLÀ. — *Construcció d'unes escoles.* — El dia 18 d'octubre les autoritats de Cornellà procediren a la col·locació de la primera pedra de les escoles que es construeixen a la Rambla de la població, un dels seus llocs millors situats, tant per la urbanització com per les facilitats del terreny.

L'Ajuntament, comprenent ja que no podia prolongar-se més la situació lamentable de les actuals escoles, va decidir fer un esforç en el qual col·laboren tots els elements hisendats de la població.

Per tal que la construcció de les escoles fos una cosa acompanyada en poc temps, l'Ajuntament va demanar el concurs de la Caixa de Pensions i d'Estalvi, la qual té una secció destinada al foment de la construcció de noves escoles. Aquesta entitat es va prestar a concedir l'ajuda econòmica a l'Ajuntament de Cornellà, fent-li un préstec amb el qual pogué dur l'obra endavant.

Després de les cerimònies litúrgiques corresponents, el secretari va donar lectura de l'acte i seguidament l'alcalde va llegir un par-

lament, començant per agrair l'assistència del director de la Caixa de Pensions a l'acte, i l'actuació que ha tingut en pro de la construcció de les escoles.

Afegí que, malgrat els molts mitjans industrials del poble, no ha pogut comptar mai amb un edifici digne d'estatjar els nois. Les noies sempre han hagut d'anar en locals de lloguer, no tenint aquests condicions adequades, i el mateix els nois, d'ençà que fou enderrocat l'antic Hostal (des del 1893), propietat de l'Ajuntament, i en el terreny del qual fou construït l'actual mercat de proveïments.

Posà de relleu la importància de les noves escoles, expressant la confiança que ben aviat seran inaugurades. Va acabar donant les gràcies a tots els assistents, i especialment a la Caixa de Pensions i a les entitats i particulars que tan generosament aportaren llurs mitjans a la subscripció d'accions immobiliàries que eren indispensables per aconseguir l'emprestit amb el qual es construeix les escoles.

El Sr. Moragas i Barret va manifestar que recollia les paraules d'elogi per la Caixa de Pensions. Va fer constar que aquesta no es dedica solament a les operacions financeres, sinó també a actes de caràcter benèfic i cultural, amb la finalitat d'ajudar els pobles de Catalunya, amb l'esperit dels quals la Caixa estava identificada. Va acabar dient que donaria compte al Consell dels elogis del senyor alcalde.

A dins de la pedra hi fou col·locat un gerro de vidre amb diversos periòdics, fet i gravat expressament per En Cristí Guitart, operari de la fàbrica de vidre de Cornellà.

Les escoles en construcció són de grans dimensions, i la construcció s'adapta al caràcter propi d'aquests edificis. A més de tenir unes sales espaioses i ventilades, el projecte és d'un gust remarcable.

El pressupost es calcula en unes 200,000 pessetes, i hom creu que a primers d'any la planta baixa podrà ésser utilitzada per a donar classes.

L'edifici constarà de planta baixa i un pis, amb la part central destinada a biblioteca i museu públics, i les parts laterals a escoles de nois i noies. Les escoles seran graduades i servides per tres mestres i tres mestresses.

Es procurarà també la construcció d'uns jardins.

GIRONA. — *Lectures de tardor.* — A la Galeria dels Bells Oficis, seran iniciades en els dies de les properes fires de Sant Narcís les «Lectures de tardor» a càrrec dels nostres amics i d'alguns forans.

Josep Lleonart, de Barcelona, hi llegirà uns versos nous i el poema *Rosa de passió*, que és una preciosa troballa de sentiment i una règia primor de tècnica i bon gust.

Miquel de Palol, de tan alta i preclara vocació literària, els tres actes de la seva obra nova ...*És l'amor.*

Rafael Masó i Valentí, de les polides elegàncies d'esperit, un ferent recull de les rimes antigues i de les clares i amoroses balades.

Mn. Lluís G. Pla, el sacerdot poeta, un tast del seu llibre imminent *Penjois.*

Xavier Montsalvatge, tan nostre en les absències com ahir que vivia entre nosaltres, una tria de proses del viure a Solís, el llogaret dels somnis i de les meravelles corprendores.

I encara altres lectures, avui imprecises, de Joan Maria Feixas, de les evocacions eglogals; Laureà Dalmau, Josep Tarrats, Joan Arús i Joan Badia, per culminar, si és possible, amb les rimes perfectes de Josep Carner.

Per a cada una d'aquestes lectures s'escriuran lletres de convit amb la cura inveterada que acostumem sempre els amics de la Galeria dels Bells Oficis.

Cicle de conferències culturals. — A iniciativa de l'Ajuntament de la nostra ciutat i sota els auspicis del Consell de Pedagogia i el Departament d'Agricultura de la Mancomunitat de Catalunya, s'està donant un interessantíssim cicle de conferències a Girona, inaugurat amb una que, sobre el tema «L'Escola d'Infermeres auxiliars de Medicina», donà D. Baltasar Pijoan, secretari de l'Escola.

Dia 30. — «La Mancomunitat i el progrés en l'Agricultura catalana». Conferenciant : D. Jaume Raventós, director del Servei tècnic d'Agricultura.

Dia 1.^r de novembre. — «L'Escola Superior d'Agricultura». Conferenciant : D. Carles Pi i Sunyer, director de l'Escola.

Dia 6. — «Les Escoles de Directors d'Indústries». Conferenciant: D. Josep Agell, director de l'Institut de Química aplicada.

Dia 13. — «L'Escola Superior de Bells Oficis». Conferenciant: D. Francesc d'A. Galí, director de l'Escola.

Dia 20. — «El règim de l'Ensenyament primari». Conferenciant : D. Alexandre Galí, secretari general del Departament d'Ensenyament primari i secundari.

Dia 27. — «La Mancomunitat de Catalunya i l'Educació professional». Conferenciant : D. Rafael Campalans, secretari general del Departament d'Ensenyament tècnic i professional.

Les conferències, il·lustrades amb projeccions, es donaran a la sala de sessions de la corporació municipal, essent pública l'assistència.

Excepció feta de les dues conferències de caràcter agrícola, que es donaran a dos quarts de dotze del matí, les altres tindran lloc a dos quarts de set de la vetlla.

Al vestíbul de la sala de sessions hi haurà una abundosa exposició gràfica de diversos aspectes del funcionament de les institucions de la Mancomunitat.

Acord important. — En la darrera sessió consistorial s'hi llegí una proposició sobre l'adopció de mesures perquè no s'aterrin i desfigurin les construccions o elements de valor artístic-arqueològica.

LLEYDA. — *La formació d'infermeres.* — A la sala de sessions de l'antic Casal dels Pahers hi donà la primera de les conferències culturals el Dr. Baltasar Pijoan, director de l'Escola d'Infermeres de la Mancomunitat de Catalunya, parlant de la «Situació actual de les Escoles d'Infermeres i son esplendorós esdevenidor».

Presentà, primer, el quadre de com eren tractades abans als hospitals, cases de curació d'alienats, etc., les qüestions sanitàries; estudia la mortalitat dels infants, per a procurar les mares tota precaució higiènica; explicà el que han fet durant la guerra i l'èxit que ha tingut la cultura especialitzada de la dona a les Escoles d'Infermeres i hospitals de sang, presentant abundosa il·lustració gràfica per mitjà de projeccions, contà les condicions amb què la Mancomunitat creà i sosté la seva Escola d'Infermeres, excitant a les nombroses senyores i senyoretetes allí presents a ajudar a tan benemèrita obra del nostre govern de Catalunya, proporcionant-li bones alumnes.

Al dia següent la Srta. Concepció Farran, professora de l'Escola d'Infermeres de la Mancomunitat de Catalunya, va donar-li un altra conferència sobre «La influència determinada per la guerra en l'educació professional de la dona».

D. Romà Sol parlà de la cultura de la dona i de l'interès que hi té la Mancomunitat en aquest problema social i va fer una al·lusió als mèrits de la conferenciant.

Aquesta, parlà dels trastorns que en la societat causà la guerra, obligant a la dona a fer esforços heroics en treballs que ningú sospitava pogués resistir. Això ha fet que la dona adquirís noves obligacions i deixés de complir-ne i ha trastornat l'equilibri social i domèstic.

Ho demostrà per mitjà de projeccions lluminoses.

L'ensenyament de la dona, va acabar dient, no s'ha de limitar als treballs domèstics de guisar, planxar, cosir, etc.

OLOT. — *Conferència Rucabado.* — A l'espaiós saló d'actes del Casal Català, el publicista D. Ramon Rucabado va donar-li una conferència sobre el tema: «Propietat i robatori».

El conferenciant va descabdellar el difícil tema, usant una lògica, justa i orientadora, amb sentit filosòfic altament cristià.

PALAMÓS. — *Miting pro-escoles.* — La necessitat sentida per tots els palamosins de la construcció d'unes escoles que correspongessin a la importància de la vila, va inspirar la campanya del patrici En Martí Tauler, que ha secundat el nostre Ajuntament.

Perxò es va celebrar un míting pro-escoles al Teatre Carme.

Va ocupar la presidència el senyor marquès de Carulla; el diputat a Corts Sr. Albert; i els de la Mancomunitat En Miquel Roger, N'Albert Quintana i En Joan Arola, i totes les autoritats locals i comarcals i presidents d'entitats de tota mena.

L'alcalde va obrir l'acte dient que a Palamós hi ha moltes coses belles, però que hi manquen escoles; l'Ajuntament se'n preocupa i procura remoure tots els estaments de la vila perquè cooperin a la resolució d'aquest problema i a això respon la celebració del míting.

En Josep Fàbregas historia el procés que ha seguit aquest problema, i diu que ha arribat l'hora de solucionar-lo. Hi ha generosos oferiments de cooperació, però encara n'hi ha d'haver més i excita prestigioses personalitats a què contribueixin a l'obra.

En Silvestre Santaló, de l'Associació de Mestres de Catalunya, s'estén en atinades consideracions sobre la manera com cal edificar i amoblar el «Palau de la mainada».

En Francesc Camós diu que, essent valencià sent gran amor

a Catalunya. Raona sobre el que l'escola no sols ha d'ésser un lloc d'instrucció, sinó que ha d'ésser una institució social que plasmi l'ànima, els sentiments del futur ciutadà, i detalla la manera com ha d'establir-se.

En Miquel Roger remarca la unanimitat amb què totes les classes socials, estaments i partits polítics prenen part a la campanya pro-escoles. L'escola nova influirà en l'esperit dels infants, fent-los més correctes i estimulants a l'estudi.

Emet la idea que no s'ha de construir un sumptuós palau, sinó un edifici espaiós, entre jardins, amb departaments separats per a nois i per a noies. Recorda que l'Ajuntament va acordar que es donés als nois l'ensenyament de la Gramàtica Catalana i la Història de Catalunya. Cal que la mainada nostra sàpiga — deia — que Palamós fou fundat pel rei En Pere el Gran, i que davant d'aquesta costa, el gran almirall català Roger de Llúria, en gloriós combat naval, lliurà a Catalunya el domini del mar llatí. Va recomanar la creació de biblioteques populars.

L'Albert Quintana confia que serà una realitat la construcció d'aquestes escoles, perquè no han de mancar benefactors. El poble que les té és un poble fort i demana que en elles hi hagi amplitud d'ideals.

En Joan Arola ofereix la seva cooperació i fa vots perquè aviat es pugui celebrar la inauguració.

En Salvador Albert s'estén en consideracions sobre la cultura, l'altruisme i la generositat; fustiga els governs perquè descuiden l'obra cultural del poble, que està rerassagat en el camí de la civilització; explica com són les escoles en les nacions més avançades, tant en la seva instal·lació material com en estar a disposició absoluta de tots els nois, rics i pobres, en igualtat de condicions. Demana la separació de l'Estat i l'Escola. Ofereix la seva cooperació.

El rector de la Universitat es va congratular que a Palamós se sentís frisança pro-cultura. Es dol que la Universitat no doni l'interès degut; combat l'analfabetisme; per manca d'escoles moltes intel·ligències no es manifesten i es perden, així com a la inversa van a la Universitat a adquirir un títol acadèmic molts que no poden honorar-lo degudament. Combat alguns dels conceptes emesos pel Sr. Albert. S'estén en consideracions i diu que ell sempre ha predicat l'escola única, arribant a una conclusió de què el problema social quedaria molt reduït.

Diu que l'escola l'ha de pagar el poble, perquè sols així l'estima com a cosa pròpia. A bona escola, bons mestres. Palamós tindrà bona escola i bons mestres. L'ensenyament dels alumnes ha d'estar en relació amb la comarca on és l'escola i així l'alumne pot preparar-se com cal, i fer-se la selecció per a ingressar a la Universitat.

Elogia les comarques gironines, que són les que menys cal excitar per a realitzar l'obra cultural, i atesos els poderosos recursos que hi ha a Palamós, és d'esperar la ràpida solució d'aquest problema.

Amb la construcció de les escoles cal tenir la cura de gastar-hi els menys diners possibles, però de manera que donin el màxim de rendiment. Per Palamós, per Catalunya i per Espanya cal que porteu a la realitat l'ideal que us anima a tots.

TERRASSA. — *Col·locació de la primera pedra d'una Biblioteca Popular.* — El dia 24 d'octubre tingué lloc l'acte de posar la primera pedra de la Biblioteca Popular que la Mancomunitat de Catalunya construirà a Terrassa.

El lloc d'emplaçament no pot ésser millor, i els administradors de l'Asil Busquets que han fet present del pati, mereixen bé de la cultura i de Terrassa. La Biblioteca serà situada a la plaça de Sant Pere i tindrà a prop l'església que estatja el notabilíssim altar barroc, i la torre de defensa que recorda les lluites passades.

Arribats al clos, el primer tinent d'alcalde, Sr. Salas, en nom de l'alcalde, Sr. Soler, el qual pateix d'afonia, fa ofrena dels terrenys a la Mancomunitat, afegint que les autoritats i els estudiosos de Terrassa agraeixen vivament el treball i l'orientació de la Mancomunitat, que els proporcionarà els mitjans per augmentar sa cultura. Fa un elogi dels administradors de l'Asil Busquets, donadors del terreny, i diu que sempre serà recordada la data d'avui com una fita en el camí ascensional que ens duu a la plena consciència de la nostra personalitat.

El senyor vicari de la parròquia de Sant Pere, procedeix a la benedicció de la primera pedra, ajudat d'altres clergues, i les autoritats i personalitats presents tiren una paletada de morter a la solera, sobre la qual descansarà la primera pedra. Dintre d'aquesta s'hi posa un pergami amb les firmes de les autoritats i uns nombres de la premsa local que parlen de l'acte que s'anava a celebrar.

El Sr. Sol, en mig d'un religiós silenci, digué que no és una vana retòrica en ell dir que comença a parlar amb una gran emoció, en

presidir aquest acte en nom del Sr. Puig i Cadafalch, perquè si totes les obres de la Mancomunitat són fetes amb fe, especialment les d'ordre cultural, aquesta de posar la primera pedra d'una biblioteca, té quelcom de litúrgic, perquè les Biblioteques Populars són uns temples de civilitat i de perfecció dels esperits dels homes.

La nostra obra cultural té moltes més dificultats que cap altra, perquè no sols tot està per fer, sinó que fa dos segles patim una organització arbitrària de l'Estat que ens ha tingut eixalades les ales amb què havíem d'empendre el vol cap a la perfecció de la nostra cultura i ha estraftat la nostra personalitat, impedit-nos moure'ns pels camins naturals del nostre desenrotllament. Ara nosaltres, sobre la marxa, hem de refer la nostra personalitat i començar l'edifici de la nostra cultura.

Nosaltres ens vèiem orfes de la nostra cultura, però vèiem que la sobreposada era molt inferior a la que nosaltres havíem perdut. Aleshores aparegueren En Prat de la Riba, Mestre de la generació moderna de Catalunya, i En Puig i Cadafalch, l'home de competència no superada en l'ordre cultural, els quals acometeren l'obra, tenint presents dos problemes: primer, crear la nostra ciència i cultura, damunt de bases naturals, i segon, trobar els mitjans econòmics.

Els qui ens hem agregat després al moviment cultural, podem dir i ponderar els miracles que aquests homes han hagut de fer.

Fa pocs dies, a la inauguració de la Biblioteca del Vendrell, el president, Sr. Puig i Cadafalch, exposà un programa a seguir per a refer la nostra vida científica i literària.

Cal tenir present que les contribucions se les emporta l'Estat, que no fa res per la il·lustració del poble. Nosaltres hem de fer-ho tot, sense altre recurs que aquest impost impopular del contingent provincial. Així i tot, anem seguint endavant. Les nostres Biblioteques no seran sales brutés on s'apleguen llibres sense vàlua, que són el producte dels fracassats de les lletres; les nostres escoles no seran el lloc de turment on el noi s'està per força i desitjant fugir-ne, sinó que seran llocs higiènics, clars i atractius, on l'apendre sigui agradable. Els nostres ensenyaments tècnics no són expenedors de títols, sinó llocs on s'ensenya la veritat, fent als estudiants aptes en la lluita per la vida, sense preocupar-se del diploma, que sovint no serveix per a res. Els nostres seminaris de professors seleccionen i enriqueixen als qui han d'ensenyar els altres. L'obra és començada i va fent sa via. Catalunya l'ha rebuda amb amor i coopera,

amb goig, fent els sacrificis necessaris, que haurien de ser molt pocs si l'Estat no s'emportés tots els impostos que haurien de servir per a enriquir més la terra que els dóna.

La Mancomunitat accepta el terreny i se sent orgullosa de què els pobles sentin l'afany de la cultura i li donin lloc per a edificar edificis com aquesta Biblioteca, que abans d'un any estarà edificada i oberta a les necessitats de Terrassa. Tots els ajuntaments haurien d'imitar al de Terrassa i exposar llurs desigs i projectes per tal que, ben estudiats entre tots, trobéssim els mitjans i la forma de satisfer-los. D'aquesta manera, la nostra pàtria, refent el camí que se li ha fet seguir per força, i orientant-se vers son propi destí de poble definit, i sigui el que fou en altre temps i torni a contribuir a la ciència, les arts i la riquesa del món en la proporció que ella es digna donar.

Accepto, en nom del Consell de la Mancomunitat, aquest terreny i dono per començada l'obra de la Biblioteca en nom del senyor President de Catalunya.

La comitiva se'n tornà a Casa la Ciutat, amb la satisfacció d'haver començat una obra ben profitosa.

TÀRREGA. — *En Francesc Clua.* — A l'edat de setanta un anys, acaba de morir a Tàrrega, lloc on residia, D. Francesc Clua i Anglès.

Era una ànima senzilla, humil i enamorada.

Patriota exemplar i a tota prova, fou dels ardits defensors de la renaixença catalana.

S'havia distingit en el camp de la literatura, demés d'una gran porció d'articles científics i literaris escampats en una multitud de revistes i periòdics, amb les seves obres *L'última pubilla del Mas del Lluch* (Memòries, 1915), *Tendres remembrances del Mas del Lluch* (1916) i *Els dos masos* (1918), novel·la històrica del segle XVIII, amb una riquesa de detalls que sols l'erudició vastíssima del Sr. Clua podia concebre.

Era un veritable propagandista de l'ideal i el seu apostolat ha fructificat en aquesta contrada, on deixa un record perdurable dels seus entusiasmes i bondats.

VALÈNCIA. — *La mort de l'historiògraf En Francesc Martí Grajales.* — Ens hem assabentat per la premsa que havia mort l'historiògraf valencià En Francesc Martí Grajales.

Entusiasta valencianista, va passar bona part de la seva vida escorcollant arxius, i producte de sa tasca foren una sèrie molt no-drida de monografies històriques, premiades en diversos certàmens.

Aviat veuran la llum pública les titulades *Los poetas valencianos en la época foral* i *Bibliografía valenciana del siglo XVIII, con noticias biográficas de los autores e impresores*, ambdues premiades en recents concursos de la Biblioteca Nacional.

El poema Leidia. — El poeta En Joaquim García Girona, acaba de publicar el seu poema *Leidia*, que li fou premiat en els Jocs Florals de 1919, amb el tema proposat pel patrici castellonenc En Gaietà Huguet.

L'esmentat poema constitueix un cant a l'epopeia de la conquesta del nostre antic regne, per En Jaume I, el Conqueridor, al qual serveix de fonament la *Crònica* que parla de les seves gestes.

Obra que suposa l'esforç de molts anys, afegeix a la seva gran vàlua literària i històrica el mèrit de significar una important revifalla del lèxic vernacular, així com també el d'ésser un tresor folklòric del nostre poble.

Per tots aquests motius, no vacil·lem a afirmar, sincerament, que *Leidia* representa el major esdeveniment literari en la república de les lletres valencianes des dels dies del patriarca En Llorente. És, doncs, cridada a comunicar un gran impuls al nostre renaixement, sobretot entre la joventut, que té ja en el bellíssim poema del més culte dels solitaris del reialme la limfa que cercava de cultura pròpia.

Mn. J. Martí i Gadea. — D'un temps a aquesta banda, per imperatiu de la llei de la mort, van caient com fulles de la tardor valencianistes de mèrit, dels quals som obligats a fer la necrologia. Tampoc avui, dissortadament, podem prescindir-ne, puix el 16 de novembre morí, al pròxim poble de Mislata (d'on havia estat rector trenta cinc anys) el notable folklorista i filòleg Rvnd. D. Joaquim Martí Gadea.

El nom del finat va unit als records més grats de la nostra adolescència, quan anàvem pels encants cercant llibres que tractessin del que és nostre, freturosos de valenciania. Com que treballà sempre en el més gran retraïment i fugí sempre d'exhibicions i lloances, fa temps que el creïem mort, quan farà uns quatre anys que el Centre de Cultura Valenciana tingué l'encertada iniciativa d'anar

a Mislata en visita d'homenatge, tenint nosaltres, llavors, l'ocasió de conèixer aquell simpàtic vellet, que vora un formós hortet i rodejat d'un ambient camperol havia produït la bibliografia següent:

Ensisam de totes herbes, Caps i senteners, Tipus, modismes i coses rares, Burrimaquia alacantina, Trossos i mossos, Coses velles i novelles de la terra del xè, Els codolets, Pitos i flautes, Septenario doloroso, Vocabulario valenciano-castellano, Vocabulari monosil·làbic valencià-castellà, Pilotes i marjadors, i el voluminós i celebrat *Diccionario valenciano-castellano*.

Aquest fou l'escriptor. Quant al sacerdot, més que relatar la seva brillant carrera eclesiàstica, en donarà idea l'ocorregut el dia del seu enterrament, perquè no sols de Mislata, sinó dels pobles circumveïns, acudí gent pagesa que omplia el carrer on visqué i els voltants, perdent la meitat del jornal per retre aquest últim tribut al virtuós i il·lustre prevere que s'apel·là Joaquim Martí Gadea.

El Centre de Cultura Valenciana ha acordat dedicar-li una làpida on constin els seus mèrits.

VALLS. — *La Biblioteca Popular.* — Durant el mes de setembre, han concorregut a la Biblioteca Popular de la Mancomunitat de Catalunya, 757 lectors (545 homes, 72 dones i 140 infants).

Han consultat : Obres generals, 237; Filosofia, 14; Religió, 80; Ciències socials i Pedagogia, 82; Filologia, 16; Ciències pures, 17; Ciències aplicades, 26; Belles Arts, 51; Literatura, 134; Història i Geografia, 121; Llibres d'infants, 198. Dóna un total de 1,170 obres consultades.

S'han deixat en préstec 23 obres repartides en diferents matèries.

VENDRELL. — *Inauguració de la Biblioteca Popular.* — El dia 17 d'octubre tingué lloc la inauguració de la Biblioteca Popular construïda al Vendrell per la Mancomunitat de Catalunya.

A primeres hores de la tarda s'anaren reunint a Casa la Vila les autoritats i personalitats que havien de presidir la festa. A les quatre arribà el president de Catalunya, Sr. Puig i Cadafalch, acompanyat de sa esposa i filla. Una ovació entusiasta assenyalà l'afecte amb què era rebuda la il·lustre personalitat.

Arribats a la Rambla del 4 de maig, el senyor arxiprest beneeix la Biblioteca. L'alcalde saluda, en nom de l'Ajuntament, a les per-

sonalitats presents a l'acte i fa remarcar la festa de cultura que s'està celebrant. Diu que molts ideals i triomfs, inclús el de la llibertat, resulten migrats i fins inútils si no es basen en la cultura dels ciutadans que han de fer-ne ús. Recull el caràcter espiritual de la festa i el fervor amb què tothom hi assisteix per a posar de relleu l'agraïment general per al Consell de la Mancomunitat per la seva actuació patriòtica i cultural. Diu que cedeix la presidència al Sr. Puig i Cadafalch, del qual fa un gran elogi.

El president del Centre Nacionalista, N'Agustí Cohí, s'avança amb la bandera de les quatre barres a la mà, i amb veu forta, que desperta un ressò d'entusiasme en la gran gernació, diu, dirigint-se a les autoritats: «Tremoloses les mans i encès el cor, us faig lliurament de la bandera catalana que per subscripció popular ha estat adquirida per a la Biblioteca. Tractant-se de la senyera pàtria, no podia esperar-se altra cosa que l'entusiasme amb què ha estat feta la subscripció. (S'hissa la bandera dalt de la Biblioteca.) La nostra bandera és de sang i d'or, sang dels que l'han defensada i defensaran, i or que val més que tot el que podria reunir-se per obscurir-ne el brill i la dignitat. Aquesta bandera és lligam dels sentiments de tots els catalans, fita de les esperances i dalits que els suggestionen, nord i guiatge en la reconquesta de la plenitud nacional. Homes d'avui, que ja teniu consciència patriòtica; infants, que sou els homes de demà i viureu més ditxosos en la nostra pàtria alliberada, respecteu la bandera i estimeu la pàtria, de la qual és símbol.»

El Sr. Puig i Cadafalch és rebut amb aplaudiments i visques i escoltat religiosament.

Heu's aquí el seu parlament:

«M'heu fet la presentalla d'una bandera barrada, perquè en tot temps presideixi aquesta casa d'estudi que Catalunya us ha donat, perquè hi onegi, com una flama, sos colors d'or i sang. Ella, en l'aire, simbolitza la nostra aspiració ardent d'assolir les altures pures del saber, des d'on no s'obiren les baixes coses; ella significa el patriotisme que volem que plani sobre la nostra cultura.

»*Continuïtat.* — Obrim aquesta casa i en comencem d'altres per tot Catalunya: Figueres, Pineda, Badalona, Vich, Terrassa, fent parió a altres tantes que difonen el llibre a Valls, a Canet, a Borges Blanques, a Sallent, a Olot. Venim aquí per a prosseguir aquesta obra que té ja vella història, camí llarg, en part ja recorregut i que anirem seguint fins a aconseguir les sublimitats de l'ideal.

»*L'actual moment social.* — Justament avui, Catalunya vol fer el màxim esforç per a portar la serenor al cor de sos fills, sembrant entre ells aquella noblesa que fa el saber, el veritable saber, que per força és educació moral, equilibrada i assenyada. I ho fem en aquests dies en què sembla que el món, rublert d'odis poc esbravats encara en les lluites de sang inconcebibles que mai els homes havien somniat, ha perdut per sempre més la pau i la generositat que calen per a l'estudi.

»Més que mai, ara hem de mostrar la calma en les nostres decisions, la serenor del nostre pensament i el sentiment d'impertorbable continuïtat en el nostre obrar.

»Pensem en la construcció espiritual de Catalunya sense girar ni per un moment l'esguard al terratrèmol actual.

»En les nacions, en els homes, hi ha quelcom que té aureoles eternals, i aquest fons del fons de l'ànima dels catalans és on volem arribar, on hem d'arribar per a semblar-hi el saber i amb ell la bondat que mení el nostre poble als més enlairats destins. I ho anirem fent calmosament; sense sentir l'espetec de la bomba, ni veure la sang dolorosa que qui deu evitar no evita i que la llei ens veda evitar. Creuats de braços esperarem tot fent la nostra tasca, per inactual que sembli, mirant no el present passatger, sinó l'esdevenidor del nostre poble.

»*La ciència nostrada.* — Jo, fa anys, explicava què era aquest ideal de ciència nostrada en ocasió memorable, en l'Assemblea de Manresa, tot apoiant una base que assenyadament votaren els nostres predecessors i que sintetitza tot un pla que anem seguint i continuant sense vacil·lacions ni cansament.

»Jo, llavors, vaig dir — i no ho cito per vanitat, sinó per provar la continuïtat de la nostra obra : — «Tal diu la setzena d'aquelles famoses Bases de Manresa : «L'ensenyança pública, en sos diversos termes i graus, haurà d'organitzar-se d'una manera adequada a les necessitats i caràcter de la civilització de Catalunya»; que és com dir les últimes paraules amb què conclou la mateixa base : «haurà d'informar els plans d'ensenyança, el principi de dividir i especialitzar les carreres, evitant les ensenyances enciclopèdiques».

»Cal fer-ho notar alt, ben alt.

»Ha passat l'hora de les abstraccions que fan general la ciència en el cervell quan és particular en la realitat; ha passat l'hora dels idealismes que fan d'ella com un somni de boig al que res ni real

ni possible correspon; ha acabat l'hora que la ciència aclucada d'ulls miri només dintre si mateixa.

»Més enllà d'aquest món, per a la intel·ligència divinal, que veu les coses en sa essència i sap en nombre, pes i mesura la llei que les lliga, que coneix la pensa de l'home amb claredat perfecta i sondeja individus, pobles i races fins als replecs més íntims del cor, i sap les lleis totes amb la precisió més rigorosa, la ciència és una.

»Però l'home, sap les lleis de tot, imperfectament. Unes quantes relacions senzilles de les coses extenses, unes quantes relacions entre posicions de l'espai, unes quantes altres de la quantitat, les arriba a posseir amb evidència perfecta, i en elles es pot declarar la ciència una també per tot, absoluta i independent de lloc i temps, i forjada dintre el cervell amb seguretat perfecta. Només que boigs s'han atrevit a declarar contingents les veritats de la Geometria i de l'Anàlisi matemàtic.

»Després d'aquestes vénen altres ciències en les quals les lleis i les funcions que les expressen, les diu la matèria subjecta al turment de l'experimentació i l'observació; i sols a voltes, quan alguna d'elles és entesa clarament, pot convertir-se de ciència d'experiment en ciència a priori : com la Mecànica, l'Astronomia i algunes parts de la Física.

»Després, hi ha altres branques, les més altes del saber, menys a tomb de la humana intel·ligència. Allò que en les primeres són forces fatals de la naturalesa, en les segones són voluntats lliures d'éssers que pensen; les relacions entre elles, l'anàlisi no té funcions per a representar-les, ni l'experiència, curta de vista, ha pogut esguardar-les, atorollada pel complicat i movable de sa forma externa.

»Tals són les ciències de les quals l'home sols domina el conjunt de les relacions de causa i efecte, i, com qui contempla la mar, veu les onades que rodolen, sense comprendre ni saber les lleis del moviment ni les òrbites de cada gota d'aigua que giravolta.

»I aquestes ciències són com les altres; en elles cal també cercar la funció, experimentant els homes, inventariant fets del passat i deduint vagament aquella llei que sols Déu sap i que és la clau que desxifra igual present, passat i esdevenidor.

»I ven's aquí un conjunt immens de ciències, totes, exclusió de les ciències físico-matemàtiques, que es presenten a l'home, amb tot i ésser elles en si ben absolutes, com revestides d'una mena de

contingència que depèn del lloc i del temps, de la raça i de la història, que s'uneixen per a semblar a sos ulls variades i accidentals les conclusions d'aquella divinal fórmula de la qual parlava.

»I veu's aquí la ciència havent d'ésser nacional i havent d'adaptar-se en cada lloc a l'aire que s'hi respira.

»Deixeu de fer-ho en les lletres, i tindreu l'artificialisme acadèmic, la retòrica universal, igual per a parlar als esclaus de Roma antiga que per a fer sentir als catalans d'avui dia.

»Deixeu de fer-ho en art, i tindreu una sola fórmula artística per a sempre, una mena de Vignola que subjectarà a mòdul i regla la inspiració.

»Deixeu de fer-ho en Dret, i tindreu escoles filosòfiques anti-humanes.

»Deixeu de fer-ho en la ciència de governar els pobles, i trobareu l'absolutisme centralista i la revolució unificadora.

»Deixeu de fer-ho en l'organització del treball i de la riquesa, i tindreu l'unitarisme més unitari de tots, aquella absurda igualtat del comunisme.»

»*Catalunya no té un ensenyament adequat.* — Jo no he de rectificar ni un mot d'aquestes ja velles paraules, en dir els nostres propòsits i proclamar la nostra obra.

»Catalunya fa segles no té aquesta adequada ciència, no té Universitats que estudiïn el seu saber, no té ensenyança. Catalunya és foragitada oficialment de la Universitat com a matèria d'estudi i en son llenguatge.

»No ens fem il·lusions : no és ciència allò que s'ha après oïnt recitar un llibre traduït; no és ensenyança les repeticions orals del saber d'altri; no és ensenyança aquest dictar coses que sempre passen lluny de nosaltres. Hi ha algun lloc recòndit, en les Universitats oficials, on la veritat es dona per primera vegada en núpcies místiques a l'investigador català : allò és l'únic que hi tenim de veritable Universitat nostra.

»*El baix nivell de la ciència oficial.* — Aquesta ciència oficial importada ha tingut després el trist desaventatge del seu més baix nivell. L'home de la província francesa, uniformat, unificat, colonitzat si voleu per fèrria disciplina, en altre temps a la força imposada, pot després sentir un cert orgull de la vella lliurea esdevinguda amb els anys veritable trajo, i pot dir : «Jo pertanyo a la nació dels homes que, com Descartes i com Pascal, han posat els fonaments

de la moderna ciència. Jo sóc de la terra — pot dir qualsevolga de sos matemàtics — de Fermat, de Cauchy, de Sturm, d'Hadarnard, de Poincaré, i de Chasles. Jo sóc compatriota de Laplace i de D'Alembert, d'Ampère, de Regnault o de Berthelot.»

»¿Quins noms troben per a la seva sujecció espiritual els nostres infants en les llargues teories de savis de nom exòtic que desfilen pel llibre de text?

»Han passat els anys, i, no ens fem il·lusions, res hem fet en el camp immens de les ciències matemàtiques, físiques, químiques; res en el descobriment del món oriental; res en el descobriment del món clàssic; ben poc en el coneixement de la pròpia Espanya geogràfica, científica i històricament desconeguda; res en la formació de la complexitat que caracteritza el món modern. I nosaltres hem estat emportats en aquesta allau de grisa ignorància.

»*La ciència verbalista.* — Per això hem de fugir d'aquesta ciència fofa de paraules, que crea tot un estament foraster del saber, que viu en els seus afores, vagament de les seves desferres; gent sense un saber concret, parlant lleugerament de tot. Com els místics inventaren una vida de Crist sense els Evangelis, sense la història, sense la geografia dels llocs, avui en Universitats fantàstiques parlen d'una Grècia sense Grècia, i d'un Renaixement italià sense la Itàlia.

»Un símil és per ells el saber : la Filosofia. Així es basteix una literatura científica de revista setmanal il·lustrada, amb uns tòpics vulgars arran de terra i una ciència sense que hi hagin arribat les beceroles del mètode; i es formen uns homes científics estrangers a tota ciència ordenada. Els savis no són savis, sinó *escriptors* o *oradors*; els savis no són geòmetres o físics o arqueòlegs o filòsofs, sinó així vagament *intel·lectuals*, gent de *molta lectura* o *garlaives*. L'intel·lectual d'aquesta mena no coneix la ciència amb sa tradició, amb son antic bagatge històric com tota cosa orgànica, sinó l'excrescència científica del moment. Per ells no hi ha la llarga ruta seguida, l'evolució del pensament científic i del mètode, sinó l'*instant* com una nova frívola, la que floreix en una tarda i l'endemà desapareix. És interessant en sos escrits trobar-hi les coses més concretes de la ciència, la Matemàtica o la Física usades amb el més profund desconeixement. La buidor ressonant de la frase ampulosa majestuosament substitueix la claredat i la veritat modesta.

»Aquesta Universitat no és nostra ni volem que ho sigui.

»I aquest lleuger vernís científic fa l'home immoral. La ve-

ritat es pren i es deixa. Avui es mira a Llevant, demà a Ponent. El sagrat del pensament d'altri serà falsejat si així ve a tomb de conveniència. La noblesa, la cavalleriesitat, seran coses contingents, menys certes encara, en l'esperit ple de dubtes, que els principis indigestats de les ciències.

»*El nostre incipient esforç.* — I podem tenir un saber propi.

»És de pocs anys que nosaltres comencem a treballar en quelcom de la Història, de l'Arqueologia, en quelcom de les Ciències Naturals i de la Biologia. Són els pocs anys en què comença l'epopeia de la nostra llibertat. La tasca nostra és com de colonització. Felicitament ha de caure la llavor en esperits desperts, d'altíssima visió, sensibles a la veritat, capaços de descobrir-la quan és com una llumena, com una estrella perduda en l'espessa nit. I el treball de segles el farem amb anys. Paral·lel a aquest modest renaixement científic és el ressorgiment de l'art i la literatura.

»Aquest saber nostrat, fonamentat en palpar, en tocar desconfiadament la veritat, aquest saber que volem que serveixi per les coses de la vida, tindrà la lluminositat del saber llatí i la claredat i la sanitat de les coses fortes i vives. Pujant per graus a la veritat, intentarem formar no fetus pedants encarcerats darrera un mur de paraules, sinó homes. Homes que viuran de llur saber, que, per limitat que sigui, dintre son cercle serà complet. Tanquem el cicle de les paraules per sempre més amb set claus; tanquem la nissaga dels homes que parlen i no saben fer el que parlen.

»*La nostra Universitat.* — Dintre aquest criteri tenim, ho podem dir, gairebé bastida la Universitat futura.

»Ella comença per dalt, a l'Institut d'Estudis Catalans; segueix després en els serveis diversos que estudien la pàtria, sa geografia, sa geologia, sa arqueologia, sa sanitat, son art, son dret civil, sos problemes socials, son llenguatge, sa història, sa prehistòria i sa etnografia; i després s'aixeca als més abstractes cercles del saber humà i a les ciències físiques i matemàtiques, als estudis filosòfics i biològics. A cada un d'aquests vastíssims sectors correspon una institució que es diu Museu o Servei, Institut o Cursos Monogràfics, la qual cerca en la realitat material i espiritual el nèctar del saber.

»Segueixen després les Institucions més pròpiament docents. L'Institut de Química, el d'Electricitat i Mecànica; les Escoles tècniques de Teixits, Filats, Tintoreria, Aprest, Estampats, Blanqueig; les Escoles de Tenaria; les d'Agricultura, Zootècnia i les de Bells

Oficis, la d'Estudis Superiors de Comerç, l'Escola Professional de la Dona, la d'Infermeres.

»Cada una cerca fora de casa el que li manca : en instrumental, en llibres, en homes. Professors estrangers col·laboren amb nosaltres; els pensionats es troben en diversos llocs del món. Un estudia el món musulmà prop dels arabistes de Madrid; altre el món jueu. Diversos estudiants cerquen solució als problemes agrícoles a Itàlia, a Califòrnia, al Canadà.

»Cada Escola, al pondre's el sol, acull, en les mateixes aules dels rics, els obrers de tota mena, i les nostres grans aules i tallers i laboratoris esdevenen l'Escola Elemental del Treball, on a centenars hi troben el goig del saber i tasten la mel saborosa de fer l'obra pròpia conscienciosament, i aquest saber s'escampa per Catalunya en les Escoles locals d'Arts i Oficis i per l'Escola per Correspondència. I traspassem els límits de l'ensenyament tècnic en què la llei ens confina, per la força amb què les coses es lliguen; per la necessitat, que no té llei, preparem els fonaments del futur ensenyament primari i secundari català. L'Escola Normal, des de poc refeta; l'Escola d'Estiu, que té ja llarga història; les Escoles Montessori, els assaigs d'edificació escolar i de redacció de llibres, en són una mostra.

»*La nova tasca.* — Sobre el que s'ha fet hem encara d'aixecar més en l'aire el castell, que és com aquests castells d'homes del Camp de Tarragona en què, com més braços, més en l'aire arriben.

»Jo no diré fantàstiques invencions : repetiré encara textos oficials dits en solemne ocasió.

»Hem de fundar la Universitat Catalana, sobre la Universitat autònoma o sense ella.

»Hem de fundar el que el Prof. Bertacchi reclamava per a Trieste : la Universitat de la Mar; la Universitat de l'Expansió completant la Universitat de la Indústria; l'Escola Naval; la gran Escola de Comerç; el Museu d'Exportació i el Seminari del Comerç Colonial per a cercar les rutes perdudes del comerç antic cap a l'Orient mediterrani i cap a l'Àfrica i cap a l'Amèrica.

»Hem de conèixer tota la terra, acabant ràpidament el mapa geogràfic i geològic.

»Hem de sondar el subsòl per a conèixer sos tresors miners i hidràulics.

»Cal veure aixecades i funcionant les Escoles de Comerç i les

Escoles d'Indústries a Tarragona, a Girona, a Lleyda, a Reus, a Figueres, a Tremp, a Viella i a Tortosa.

»Hem de construir fins a quaranta Biblioteques Populars per a les ciutats i viles catalanes.

»Hem de fer arribar per tot l'ensenyament ambulant i per correspondència.

»Hem de crear institucions complementàries on es nacionalitzin en la ciència i en la pàtria els mestres d'ensenyament primari, i hem de preparar el règim d'aquest ensenyament intentant la intervenció, mitjançant garanties en l'edificació escolar.

»Hem de desenrotllar la múltiple acció de la Comissió d'Educació Popular.

»Hem de crear Camps Experimentals, i estendre l'ensenyament agrícola ambulant i periòdic per tot Catalunya i completar els grans Laboratoris centrals.

»Hem d'organitzar el Servei meteorològic.

»Hem de començar l'Escola de Zootècnia.

»Aquesta tasca és ja en part realitzada, i avui aquí la prosseguim i la prosseguirem a Lleyda inaugurant dintre poc l'Escola de Comerç, i a Barcelona començant com una Facultat de Pedagogia en l'Escola Normal, i una Escola de Zootècnia; i a Canet començant l'Escola Industrial.

»En el nostre Pressupost extraordinari explicat en un llibre *L'Obra a fer*, hi ha el còmput de la tasca. En el nostre Pressupost ordinari hi ha la tasca immediata.

»*El règim de la nostra ensenyança.* — Aquesta tasca, personalment, amb mon antecessor Prat de la Riba, inaugurada i guiada durant anys en la Diputació de Barcelona, té assegurat un règim en el Consell de Pedagogia que l'administra i la guia ja fa temps. El Consell harmonitza l'afany d'expandiment en l'ensenyament, el desig de realitzar l'ideal de perfecció a què aspira, amb l'honorable i escrupolosa administració dels cabals que s'hi esmercen.

»Independent dels homes que l'atzar de la política posi davant les Institucions catalanes, l'ensenyament trobarà en el Consell, format quasi tot ell d'elements tècnics, un guiatge gairebé autònom. Cap home ha pogut torçar la via que l'ensenyament va fent; cap grollera paraula ens farà tan sols girar el cap; cap calúnnia exòtica ens farà tan sols escurçar el nostre pas. Les nostres obres amb el temps parlaran per nosaltres.

»La Biblioteca que inaugurem. — En aquesta casa, que en petit tanca tot el saber dels homes, com en el fruit de l'arbre del Paradís podreu apendre-hi la ciència del bé i del mal. Jo us conjuro que feu com les abelles : xucleu-ne tan sols la mel del bé.

»El sacerdot de Crist ara fa poc l'ha beneïda. Com ell ha fet caure les benediccions del cel sobre aquesta casa material, preguem que la mà de Déu beneixi el gran palau del saber que bastim per Catalunya.

»Aspirem a tenir una cultura serena, clara, que ompli els cors de bondat i d'amor.»

La Biblioteca Popular es continua veient afavorida per nombrosa concurrència de llegidors, a tal punt, que molts dies, a la vetlla, es fa impossible trobar seient per a poder llegir.

El primer donatiu particular d'obres que ha rebut el nostre establiment cultural l'ha constituït un lot de les obres totes, originals del qui fou il·lustre català, En Raimon Casellas, remeses graciosament, i en persona, per la senyora vídua de Casellas. Així mateix, D. Rafael Ponsí i Farreras, ha fet ofrena del seu *Vocabulari català*.

Són d'agrair aquests donatius i és de remerciar als generosos donants llur desprendiment, tot i esperant que seran imitats per molts d'altres.

Una nota molt simpàtica la dóna el gran nombre de nens que hi concorren a llegir la ben proveïda secció de contes infantils.

Com a detall curiós de la construcció de la Biblioteca, donarem els següents números:

S'hi han emprat 1,722 jornals, entre paletes, peons, manobres i carros; s'hi han gastat 734 carretades de pedres i grava; hi han entrat 923 quintars de materials, i s'hi han col·locat 45,665 peces, entre totxos, rajoles i maons; tot gastat i pagat entre els elements de treball vendrellencs.

El llegidor podrà fer-se càrrec de l'èxit assolit si fa una comparació del detall d'estadística que publiquem a continuació, facilitat per la bibliotecària Srta. Hostalrich, i el cens d'habitants de la vila.

Estadística del mes d'octubre:

Han concorregut en aquesta Biblioteca 681 homes, 244 dones i 689 infants; en conjunt 1,613 llegidors; havent-se consultat les següents obres : 818 llibres per a infants, 69 d'Obres generals, 15 de Filosofia, 27 de Religió, 34 de Ciències socials i Dret, 18 de Filo-

logia, 36 de Ciències pures, 108 de Ciències aplicades, 154 de Belles Arts, 458 de Literatura i 295 d'Història i Geografia.

Total, 2,063 obres.

Tingui's en compte que les esmentades dates són només de dotze dies del proppassat mes d'octubre. S'objectarà, potser, que això es la fuga dels primers dies, més nosaltres repliquem que avui com avui sols ha minvat el nombre de visitants, però no el de llegidors, durant les hores que està oberta la Biblioteca s'omple de llegidors, i els guarismes de l'estadística d'aquest mes no causen pas encara la baixa, ço que assenyaalem amb tota alegria, puix es veu ben clar que el Vendrell necessitava la Biblioteca i que ella influirà poderosament en les noves generacions per a fer-les cultes i nobles.

VICH. — Descoberta. — Els socis del nostre Centre Excursionista han excavat un dolmen, o més ben dit, una cista, damunt la cinglera que mira a la Plana, en el lloc conegut per l'«Ermot del Vilar», o pel «Serrat dels moros», prop de la parròquia de Sant Bartomeu del Grau.

Desbrossaren el lloc i anaren apareixent les lloses que, posades dretes i formant rectangle, tancaven el perímetre de l'antiga sepultura. Falta la tapa.

La cavitat funerària no fou mai més fonda d'uns 80 centímetres, essent poc més amples les lloses verticals planades en el tapassot. Aquestes eren una de 1'48 metres de llargada, en la part més dirigida a llevant; dues donant en conjunt una línia de 2'10 metres, des de la part nord; una de 1'15 metres i una altra de 0'25 metres, que tancaven la part de ponent, i dues de 0'90 metres i 1'35, que cloïen el cantó de migdia, restant fora del clos, aliniada una lloseta d'uns 30 centímetres.

Dintre la cista, barrejat amb l'abundància de terra, no s'hi trobà el més petit residu d'ossos humans, però s'hi recolliren alguns petits fragments de ceràmica grollera negrosa, mal cuita, alguns d'ells iniciadors d'un atuell de ben regulars dimensions. Tot això, i una petita valva de petxina, fou curiosament recollit, però el que més omplí de satisfacció els excavadors fou la troballa de la part superior d'un magnífic ganivet de punta corbada, quasi complet, tallat habilíssimament en sílex blanc, de 65 mil·límetres de llargària, i a més una punta de fletxa en forma de fulla d'olivera de sílex

grisenc amb evidents retocs, quelcom incompleta de les puntes, fent de llarg uns 38 mil·límetres.

Tot això anirà a formar part de la instal·lació d'objectes ausentats del Museu Episcopal.

El Museu Episcopal. — En aquestes darreres setmanes ha fet valuoses adquisicions. Entre elles hi són de notar un crucifix d'aram repujat i burilat finament, obra del segle XIII; dues arquetes-sagraris, una d'elles amb policromia, i l'altra amb talles de finals de la quinzena centúria, dues figures de pessebre, de fang cuit, en la qual obra es reconeix la mà de l'escultor Ramon Amadeu; una bossa de corporals de guadamacil daurat, policromat i gaufnat, de finals del segle XVI; dos bonics exemplars de les rajoles d'enteixinat conegudes amb el nom de «socarrats», obra valenciana de finals del segle XV; una col·lecció de dotze plats i escudelles valencianes, daurades unes i altres en blau o combinat reflexe metàl·lic amb el citat color, pertanyents als segles XV i XVI; un anell sigilar, d'aram daurat, amb una inscripció catalana, gòtica; quatre rajoles sisavades, amb bellíssima decoració blava, de la quinzena centúria i una nombrosa aplega d'objectes de metall, marfil, os, àmbar i vidre, procedents de les excavacions d'Empúries.

Un dolmen. — S'ha descobert un altre dolmen en el camí de Centelles a L'Estany, passada la parròquia de Ferrerons, darrera de Puigrodó.

Alguns socis de la Secció d'exploracions del Centre Excursionista de Vich, amb la cooperació del Dr. Fortià Solà i Moreta (el descobridor del dolmen) i el poeta estanyenc En Felip Graugés i Camprodon, amb el permís de D. Nassari Alibés, propietari de «Masot de Mayà», van dirigir i fer els treballs d'exploració, ajudats per dos terrassencs.

Començaren per fer córrer tres grans lloses que jeien damunt el lloc on hi havia la cambra sepulcral. Aquestes lloses havien format part de la coberta, i una d'elles, la més gran creu que s'hi esculpí anys enrera, ja que la gent de la contrada afirmava que en aquell lloc hi apareixia una vella i llumenetes, que desaparegueren una vegada hi hagué la senyal cristiana i fou beneït aquell misteriós munt de rocs.

L'excavació donà per resultat l'aparició d'una magnífica «galeria coberta», formada per dues cambres trapezoidals i un corredor.

Aquelles estaven formades per una pedra travessera que restava més baixa que les altres del monument, ço que presentava la curiositat de rematar envers el corredor, amb lloses realment de petita dimensió i de mostrar la cambra més allunyada d'aquest, formada per grans pedres i quedar curosament enllosada. Les condicions de la diada, que es presentà sempre boirosa, humida i tancada d'horitzó, no permeteren fixar l'orientació del Megalit; però no obstant, semblà manifestar-se aliniat de llevant a ponent. La cambra major, o sigui la de ponent, amidava 1'69 metres de llargada, amb amplada màxima de 1'35 m. i mínima de 1'09; tenint una profunditat, fins a l'enllosat, de 1'27 m. L'altra cambra feia 0'92 m. de llargada, 0'71 de profunditat, i amplades de 1'13 m. i 0'87; venint el corredor encarat cap a Orient, allargant-se cosa de 1 metre. La pedra més grossa d'entre les que integraven el monument tenia cosa de 2'75 metres de llarg.

Com ha succeït en tots els sepulcres megalítics, fins al present, excavats pels vigatans, el de Puïgodó fou trobat violat ja de temps antic. En la primera cambra, o sigui la major, s'hi trobaren restes d'esquelets humans, menuts fragments de ceràmica negrosa i grollera, i dues rodelles molt diminutes, fetes d'os i pertanyents a un collaret. L'altra cambra ens proporcionà també ceràmica i ossos, i, demés, en un recó, una interessant punta de dard, d'uns 7 centímetres de longitud, en forma de fulla de llozer, plana, i amb pedúncol o principi de tija, també plana, feta de bronze, o d'aram, amb poca aleació. Això haurà de demostrar-ho l'anàlisi de metall, si ho permet l'estat d'oxidació en què es presenta el tal instrument. No cal dir si fou celebrada una tan rara troballa que serveix per a datar l'enterrament. Els ossos recollits, i sobretot els pertanyents a cranis, permeten suposar que aquest contindria almenys tres cadàvers, als quals farien costat diversos atuells ceràmics, alguns d'ells ornats amb incisos, motius decorants. Tot ço que s'ha recollit figurarà al Museu Episcopal.

VILASSAR DE MAR. — Concurs d'Ensenyança Catalana.— S'efectuà a la sala de l'Ateneu Vilassanès de la Classe Obrera, l'acte de repartiment de premis del Tercer Concurs d'Ensenyança Catalana, havent estat presidit pel batlle, En Joan Ballester, i havent-hi a la taula presidencial, ultra la comissió organitzadora, el president de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, el rector de la

parròquia, Rvnd. Joan Roig, representacions autoritzades de les principals associacions de la població i distingides personalitats.

Començà la festa amb un parlament del senyor batlle enaltint la significació de l'acte, lloant els seus iniciadors, felicitant-se del benefactor afecte que ha de produir en els tendres infants, nens i nenes, l'estimular-los a conèixer i estimar la llengua, literatura i història de la pàtria, trobant, demés, encertadíssim que s'escollís per a celebrar-lo l'Ateneu Obrer, per a donar una nota més de saludable concòrdia entre tots els estaments socials, igualment respectables davant Catalunya.

El secretari, En Manuel Bosch, llegí la seva Memòria explicant i detallant les tasques de la comissió organitzadora i justificant el veredict de del jurat qualificador.

Tot seguit el president de la comissió organitzadora, D. Andreu Roig, llegí un parlament posant de manifest els nobles entusiasmes de tots els elements que en una o altra forma han cooperat al concurs, aportant-hi els uns cabals, altres donatius estimables i altres llur activitat ben profitosa, regraciant a tots efusivament i en primer lloc l'Ajuntament de Vilassar i l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana.

Finalment, abans d'obrir els plec que contenien els noms dels concursants premiats i de procedir a la repartició de premis, el president de la Protectora dirigí una al·locució a la nombrosa concurrència, explicant-li la transcendència dels Concursos que es van convocant arreu de Catalunya, com el que s'estava celebrant en aquell moment.

Tot seguit es repartiren les distincions atorgades.

Demés es repartiren a altres concursants, en relació a llurs merximents, llibres, joguines, capses de compassos i de pintures, cintes de labors i altres objectes.

L'acte acabà després de breus mots de la presidència, invitant els mestres i deixebles de Vilassar al VIII Concurs Nacional d'Història de Catalunya que ha de celebrar-se a Barcelona el maig de 1921.

VILANOVA I GELTRÚ. — *La Biblioteca Popular.* — Des del 25 de maig al 30 de setembre de 1920, a la Biblioteca-Museu Balaguer hi han ingressat els objectes següents : Etnografia, 2; Numismàtica, 172; Ceràmica, 1; Curiositats, 1; Solemnia, 186; Pintures, 2, i Làmines, 11. — Total, 375.

Escola Industrial. — Malgrat estar funcionant des del dia 1.^r d'octubre totes les classes de l'Escola, el dia 18 d'octubre es celebrà l'acte solemniat de l'obrimnt oficial del curs de 1920-21.

Amb tal motiu, s'hi aplegà un gran concurs d'alumnes.

Seguint el torn establert entre el claustre del professorat, quedà designat per a fer el discurs d'inauguració un dels més antics professors de l'Escola, D. Pau J. Riera i Soler, fill del llorejat poeta català En Joaquim Riera i Bertran.

El docte professor raonà sobre el tema : «D'activitat mental». Llegint, va anar descabdellant un enfilall d'idees sobre la Psicologia de l'educació. Ens limitarem a fer un índex dels títols de les parts en què està dividit : «Desllindament del tema. — Factors de l'activitat mental : la curiositat. — Mitjans immediats de satisfer la curiositat : la conferència, el diàleg. — El diàleg : sa doble finalitat. — La lectura : ses condicions : a) la lentitud; b) persistència limitada; c) repetició. — La intel·ligència i l'adquisició d'idees. — Conscient i inconscient. — Memòria i oblit. — Art de documentar-se.»

El Sr. Crusat, secretari, va llegir la Memòria de la vida escolar durant el curs anterior i donà compte de l'estat econòmic; de l'organització de la nova Escola d'aprenents i dels cursos de perfeccionament d'oficis, i del resultat dels exàmens, en els quals endevina una saludable rigor, concedint les notes segons els veritables coneixements dels alumnes, als quals es féu de seguida el repartiment de premis.

Després el director, Sr. Riquelme, es congratulà de la presència de tan distingides personalitats. Explicà la manera treballosa com ha de funcionar l'Escola per manca de local; explicà la instal·lació de l'Escola d'aprenents i la de perfeccionament dels oficis que exerceixen els obrers; remarcà com, malgrat la insuficiència del local, la migradesa de la consignació dels professors i de despeses de pràctiques de laboratori i de tallers, els resultats de l'Escola són excel·lents, ja que són els industrials els que vénen a sol·licitar els nostres alumnes «perits» químics, mecànics, electricistes i tèxtils, i els de les especialitzacions de ferrocarrils, de muntadors electricistes, filadors i teixidors, i no han d'ésser els pèrits els que vagin a sol·licitar dels industrials.

Recomanà una major atenció dels poders de l'Estat sobre aquesta Escola, i a les corporacions locals i als particulars la fundació de «beques» perquè els aprenents i els obrers fills de famílies modestes

poguessin aprofitar-se amb major facilitat de les ensenyances de l'Escola, com s'ha aconseguit en les ensenyances professionals que té establertes la Mancomunitat de Catalunya.

Acabà fent un elogi del treball llegit pel Sr. Riera.

El senyor marquès de Carulla felicità el Sr. Riera i els alumnes premiats. És dolgué de la manera treballosa com ha de funcionar l'Escola i ponderà els brillants resultats que produeix. Confia que aviat es podrà resoldre el problema de construir un nou edifici. Remarca la característica de la gran concurrència d'obriers en aquelles aules, i la necessitat que hi ha de fundar beques que permetin intensificar la dita concurrència; confia en la cooperació de l'Estat i excita que hi contribueixin les entitats locals i particulars, i declara oficialment obert el curs de 1920-21.

TAULA

<p>BARBERÀ, JOSEP El factor musicalitat . . . 21-36</p> <p>BORDOV-TORRENTS, PERE M. Les característiques de l'activitat romana . . . 65-79</p> <p>CAMPALANS, RAFAEL Inquietuds d'ara . . . 36-47</p> <p>CARDÓ, CARLES Els problemes espirituals de Catalunya 1-21</p> <p>FABRA, POMPEU Converses filològiques, X, XI, XII, XIII, XIV, XV, XVI, XVII i XVIII. . . 47-50, 82-85, 128-131 i 192-193</p> <p>FARNÉS, JULITA Plàtiques amb les mares. IV. . . . 79-82</p> <p>LLOBERA, PERE La qüestió social a l'escola primària 117-128</p> <p>MONTESORI, MARIA Sobre l'educació moral i religiosa 177-192</p>	<p>RUYRA, JOAQUIM Del malparlar . . . 113-117</p> <p style="text-align: center;">CURSOS</p> <p>MONTANER, A. Curs Bertrand Russell . 131-138</p> <p style="text-align: center;">REPRODUCCIONS</p> <p>BOSCH I GIMPERA, P. La catapulta d'Empúries. . . . 138-142</p> <p style="text-align: center;">DOCUMENTS</p> <p>L'obra a fer per la Mancomunitat de Catalunya en Instrucció pública . . . 142-159</p> <p style="text-align: center;">INFORMACIÓ</p> <p style="text-align: center;">OBITUARI</p> <p>Alexandre de Riquer . 193-194 Pompeu Gener . . . 194-195</p> <p style="text-align: center;">ORGANISMES DE GOVERN</p> <p><i>Mancomunitat de Catalunya</i> Exposició general escolar. 50-52 Escola d'Estiu . . . 85-86</p>
---	--

- Secció especial per a mestres menagères. 86-88
 Concurs de Bibliotecàries. 88
 Curs de Fotografia. . . 159
 Curs de M. E. Claparède. 159
 Inauguració de l'Exposició d'Herbaris . . . 159-160
 Concurs per a la provisió de places a favor dels mestres procedents dels Estudis Normals de la Mancomunitat. 195-197
 Escoles noves. 197
- Ajuntament de Barcelona*
 Càtedra de Dret marítim. 52 i 88-89
 El monument a Guimerà. 89-90
 Mestre català a l'estranger. 90
 «Recull de documents i estudis» 90-93
 Premis i beques . . . 197-198
- CENTRES DOCENTS I DE CULTURA
- Acadèmia de Bones Lletres*
 Hospitals barcelonins. . . 52
- Acadèmia de Ciències*
 Sessió inaugural. 200
- Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana*
 Primeres Colònies Escolars. 93
 Als mestres de Catalunya. 198-200
 Càtedres de gramàtica catalana 200
- Ateneu Obrev de Barcelona*
 Curs de 1920-1921. 160-161
 Classes 200-201
- Biblioteca de Catalunya*
 Donatius 201
- Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria*
 Cursets d'estiu. 93-94
- Centre Excursionista de Catalunya*
 Conferència Torras. 201-203
- Escola Catalana «Mossèn Cinto»*
 Compra de casa 95
- Escola Catalana d'Art Dramàtic*
 Curs 1920-21 203-205
 Sessió inaugural. 205-208
 Concurs de 1920. 208-209
- Escola d'Alts Estudis Comercials*
 Cursos de 1920-21. 209
- Escola de Directors d'Indústries Químiques*
 Conferència Agell 209-212
- Escola Elemental del Treball*
 Segon curs d'Humanitats i Cultura general per a obrers. 95-96
 Conferències sobre els problemes de l'aprenentatge. 161-162
 Beques per a obrers. 162-163

Taula

Final del Segon curs d'Humanitats i Cultura general per a obrers	212-213	<i>Institut d'Electricitat i Mecànica aplicada</i>	Concurs	227-228
Conferència Claparède	213-216	<i>Institut de Química aplicada</i>	Nou curs	228-229
<i>Escola de Funcionaris d'Administració Local</i>	Cursos	216	<i>Institució Catalana d'Història Natural</i>	Sessió.
<i>Escola d'Infermeres Auxiliars de Medicina</i>	L'Escola	216-219	<i>Institut d'Orientació Professional</i>	Visita oficial
<i>Escola d'Infermeres de l'Institut de la Dona que treballa</i>	Any cinquè	219-221	<i>Institut de Cultura i Biblioteca Popular per a la Dona</i>	Clausura de curs
<i>Escola de Labors i Oficis de la Dona</i>	Reorganització	221-224		Inauguració de curs
<i>Escola Superior d'Agricultura</i>	Curs 1920-1921	224-226	<i>Institut de la Dona que treballa</i>	Ensenyament d'Infermeres.
<i>Escola Superior de Bibliotecàries</i>	Convocatòria	96		163-164
<i>Estudis Universitaris Catalans</i>	Obertura de cursos	226	<i>Nostra Parla</i>	Curset de llengua catalana.
<i>Institució Catalana d'Història Natural</i>	Sessió científica	53		230
<i>Institut Català de Rítmica i Plàstica</i>	Nou curs	226-227	<i>Orfeó Català</i>	Festa de la Música
				97
			<i>Seminari de Filosofia i Psicologia</i>	Curs d'iniciació a la psicologia i experiments especialitzats.
				230
			<i>Societat Barcelonesa dels Amics de la Instrucció</i>	Conferències
				230-234

<i>Societat d'Estudis Econòmics</i>	
El dret de propietat	55-56
<i>Societat de Geografia Comercial</i>	
Classe de Geografia	234
<i>Universitat Científica i Literària</i>	
Junta de Beques	164-165
Per l'autonomia universitària	234-235
<i>Universitat Industrial de Barcelona</i>	
Curs de 1920-1921.	235-238
VÀRIA	
Concurs per als premis Pi i Suñer	238-239
Conferència del Prof. M. Oster-tag	239
Conferència sobre el Dret català en l'actualitat	97-102
Conferències d'un abat benedictí d'Austràlia.	102
L'arqueòleg Kingsley Porter.	102
Petició d'una Escola per la Inspecció Mèdico Escolar de Barcelona.	240
Premi Pelfort per a treballs científics	240
Publicació de les Cròniques catalanes	103
Quadres històrics	240-241
Visita del Primat de l'Ordre Benedictina a Catalunya	241-242
CATALUNYA	
VALÈNCIA I MALLORCA	
<i>Alforja</i>	
Conferències	103 i 105-106
<i>Arenys de Mar</i>	
Exposició.	242
<i>Balaguer</i>	
Exposició	103-104
<i>Barbarà</i>	
Incautació de monuments.	104
<i>Barceloneta</i>	
Exposició d'Art	243
<i>Borges Blanques</i>	
Actes culturals.	243
La Biblioteca Popular.	243
<i>Canet de Mar</i>	
Festa	104
Exposició.	243-244
Sessió musical.	244
<i>Cornellà</i>	
Construcció d'escoles	244-245
<i>Figueres</i>	
Conferència Na Maria Baldó de Torres	104-105
<i>Girona</i>	
Els establiments de cultura.	56-57
Biblioteca Popular.	105-106
Galeria dels Bells Oficis.	106

T a u l a

Lectures de tardor.	246	Reconstrucció del Centre de Lectura.	167-168
Cicle de conferències culturals.	246-247		
<i>Granollers</i>		<i>Sabadell</i>	
Concert	106	Concurs literari	57
		Discurs de D. Magí Morera i Galícia	168-175
<i>Lleyda</i>		<i>Tarragona</i>	
Enric Arderiu	106-107	Conferència	57-58
La formació d'infermeres	247-248	<i>Terrassa</i>	
<i>Mallorca</i>		Restauració	108
Exposició d'Art	57	Biblioteca Escolar	108
Presentació de la Capella de Manacor.	107	Col·locació de la primera pedra d'una Biblioteca Popular	250-252
Pel Dret català	166-167	<i>Tàrrrega</i>	
<i>Mataró</i>		En Francesc Clua	252
El P. Lluís Fàbregas.	107-108	<i>València</i>	
Visita	167	Europa i el nacionalisme.	58
<i>Moya</i>		L'autonomia valenciana.	58
Conferència.	57	Congrés d'Història i Arqueologia	108-109
<i>Morell</i>		Concurs infantil de lectura valenciana	109
Inauguració.	57	La mort de l'historiògraf F. Martí Grajales.	252-253
<i>Olot</i>		El poema Leïdia	253
Donatiu	108	Mn. J. Martí Gadea.	253-254
Conferència del Dr. Cardó.	167	<i>Valls</i>	
Conferència Rucabado	248	Noves publicacions	109
<i>Palamós</i>		Col·locació de retrats	109
Míting pro-escoles	248-250	La Biblioteca Popular	175 i 254
<i>Reus</i>		<i>Vendrell</i>	
Donatiu	108	Inauguració de la Biblioteca Popular.	254-264

Vich

- Mr. Walter W. S. Cook. 115
Descoberta. . . . 264-265
El Museu Episcopal . . 265
Un dolmen. . . . 265-266

Vilassar de Mar

- Concurs d'Ensenyança Catalana. 266-267

Vilanova i Geltrú

- La Biblioteca Popular . 267
L'Escola Industrial. 268-269

ESTRANGER

Argentina

- Per la llengua catalana. 59-60

Itàlia

- Anna Fedeli 112

Nova-York

- La música catalana . 110-111

Perú

- La moderna poesia catalana. 60-64

COMENTARIS

- Música 64
La classificació dels llibres. 112
El malparlar . . . 175-176

FULLETÍ

- Classificació Decimal de Brusel·les, adaptació per a les Biblioteques Populars de la Mancomunitat de Catalunya.

GRAVATS FORA DE TEXT

- Biblioteca Popular de Canet. 156-157
Biblioteca Popular del Vendrell 156-157